

01 obsah designum⁶2009

časopis o dizajne / design magazine
číslo / number: 06 rok / year: 2009

vychádza 6-krát ročne / a bimonthly
ročník / volume: XV cena / price: 2,16 €

aktuálne...

DIZAJNÉRI

02 profil
Júlia Kunovská
a farba v dizajne
Katarína Hubová

08 mladý talent
Tomáš Král: Kontakt
s materiálom
Zuzana Šidliková

12 Eko-logicky
Dizajn pre planétu
Lenka Kukurová

UDALOSTI

15 TPT 2009
Plagát žije ďalej
Pavel Noga

20 TPT 2009
Workshop Rural Poster
(správa spoza kuchynskej
línky)
Mária Rišková

22 TPT 2009
Čierna skrinka
Mira Sikorová

24 súťaž
IYDE 2009: Cena British
Councilu pre mladých
podnikateľov
Michal Rafaj, Katarína
Martinková

28 udalosť
Designblok 09 Praha
redakcia

32 aukcia
Cohnauction
Andrej Jaroš

36 výstava
Inspired by Nature
MateriO, Happy Materials

40 udalosť
Design Week Budapešť
- návraty
redakcia

43 udalosť
Vienna Design Week
redakcia

46 súťaž
Brilliance Fashion Talent
redakcia

52 súťaž
Cena profesora Jindřicha
Halabalu
Marián Laššák

retrospektívne...

56 výskum
Csáderov pobyt v Holandsku
Lubomír Longaurer

62 rozhovor
O Jindřichovi Halabalovi
Marián Ihring

teoreticky a prakticky...

TEÓRIA

66 teória
V mene otca
(alebo problémy
s mäččekom na L)
Peter Biľak

69 knižnica
Timothy Samara: Grafický dizajn
redakcia

70 právo
Začnite s ochranou svojich
dizajnov pred napodobňovaním,
kopírovaním alebo porušovaním
Zdena Hajnalová

INFOBOX

72 infobox
Podujatia, výstavy, súťaže
redakcia

81 summary
preklad Matej Gyárfáš

88 tiráž

aktuálne

designum⁶2009

retrospektívne

teoreticky a prakticky

obsah 1

Júlia Kunovská a farba v dizajne

Na počiatku ma fascinovala konštruovaná a lyrická abstrakcia veľikánov ako Malevič, Pevsner, Gabo, Mondrian, Calder, Kandinskij, Sonia Delaunay... Boli pre mňa synonymom radosti, výtvarnej sily, skratky a slobody. Túžila som to všetko transformovať najprv do dizajnu nábytku, neskôr aj do textilu, odevu, interiérových prvkov, výstav, cien a šperkov. Podarilo sa to len vtedy, keď som nabrala odvahu prekročiť určité zaužívané schémy...

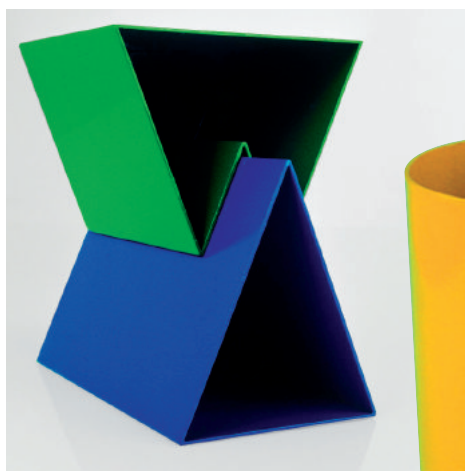

Júlia Kunovská začala svoju prax v 70. rokoch v oblasti nábytkového dizajnu. V roku 1974 ukončila štúdium na Fakulte architektúry STU v Bratislave a nastúpila do Výskumného a vývojového ústavu drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu. Postupne rozšírila svoj záujem aj o mnohé ďalšie oblasti dizajnu a remesla.

Rozmýšľala som, čo nejakým spôsobom prepája všetko, čoho sa vo svojej profesii dotkla. Hoci má charakteristický rukopis a veľmi často používa kov a drôt, predsa len som presvedčená, že najvýraznejším prvkom spájajúcim jej tvorbu je farba.

Aj keď nie je autorkou, ktorá prvá vnesla farbu do dizajnu, nesporne je jednou z tých, čo ju používajú systematicky a programovo. V 70. rokoch 20. storočia sa farba začala výraznejšie a častejšie objavovať aj v iných produktoch ako len v nábytku. V týchto rokoch vstúpili na trh známe značky Kartell a neskôr Magis, ktoré sa preslávili výrobkami svetoznámych dizajnérov, v ktorých je farba dominantným výrazovým prostriedkom. Do istej miery to súviselo s tým, že emotívna stránka dizajnu začala byť zaujímavá aj z hľadiska ekonomického.

Júlia Kunovská začínala v tomto období v oblasti tvorby nábytku v prostredí, kde sa pestrosť farieb objavovala len zriedka. Farby, ako jeden z hlavných akcentov, prvýkrát použila v prvkom hracom systéme pre jasle a škôlky koncom 70. rokov. Z jej mnohých prototypov z tohto obdobia bol však najúspešnejší Box program, v ktorom zažiarili modrá, červená, žltá, zelená.

◀ Prestieranie, 1987.

▶ Misa Torzo, 1997 – 2004.

Ing. arch. Júlia Kunovská

Štúdium: Slovenská technická univerzita, Fakulta architektúry, Bratislava (1968 – 1974).

Individuálne výstavy (výber): Dizajn J. K. 1975 – 1990, Umelecká beseda Bratislava, 1990; Transformácie priestoru, svetla a času (spolu so Silviou Fedorovou), SNG Bratislava, 1992; Dizajn J. K.-Torzo, Bratislava, 1999; Best of, GX Bratislava, 2007; STM Košice, 2008...

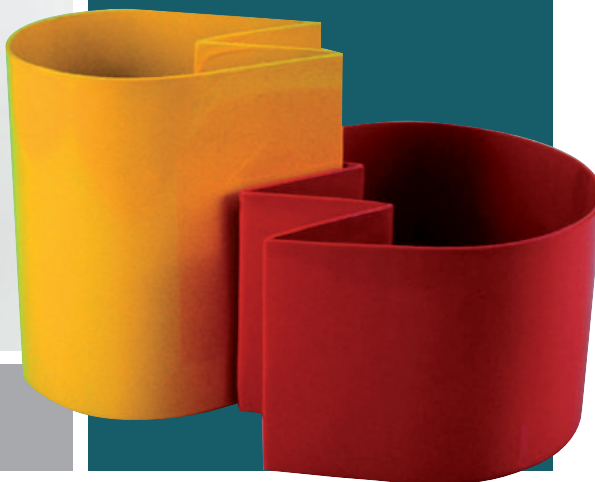
Pravidelne sa zúčastňuje zahraničných výstav zameraných na architektúru, dizajn a remeslo (Česká republika, Nemecko, Francúzsko, Poľsko, Taliansko, Belgicko, Japonsko, Rakúsko, Poľsko).

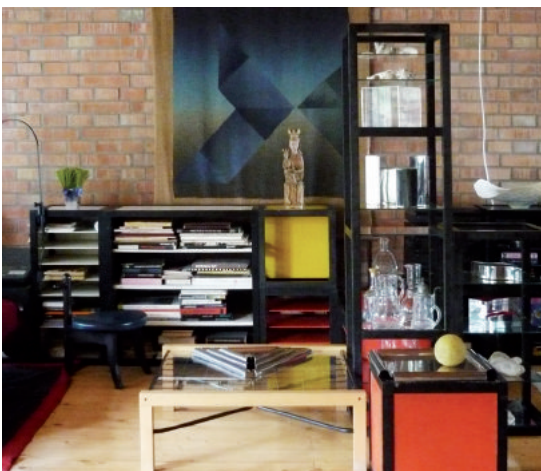
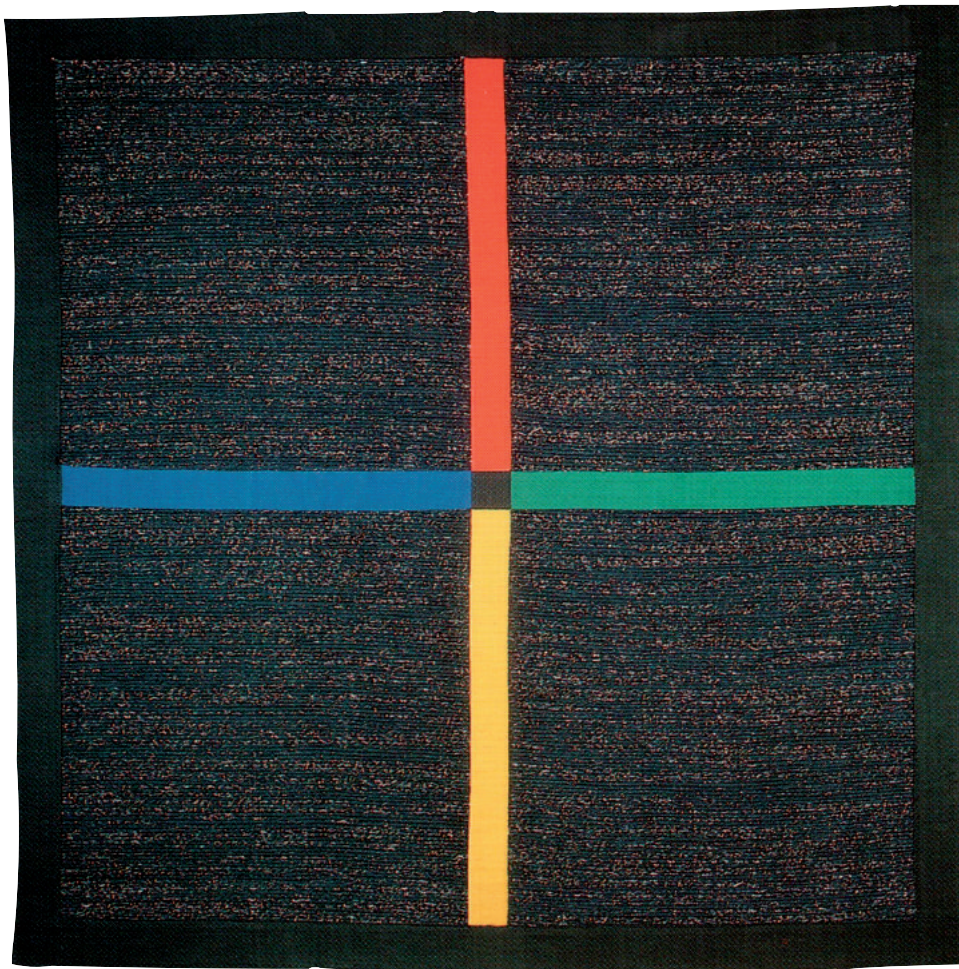
Ocenenia: Cena CID, Praha, 1978; Zlaté medaily za nábytok na MVST Brno, 1978, 1979, 1980; Prvá cena v Československej súťaži na čalunený nábytok, 1979; Hlavná cena a 4 tematické ceny (Box program), Hlavná cena a 2 tematické ceny (Zet program), International Triennale of Furniture, Poznaň, Poľsko, 1980; Cena za drevo a odmena za textil Medzinárodné bienále umenia a remesla, Bratislava, 1986; World Crafts Council Award, 1996, Honorable Mention (misa Torzo); World Competition of Arts & Crafts, Kanazawa, Japonsko, 1999.

Zastúpenie vo verejných zbierkach:

Umeleckopriemyselné múzeum Praha, Slovenská národná galéria Bratislava, Moravská galéria Brno, Museum of Applied Arts v Kanazawe, Japonsko, Danish Museum of Decorative Art, Kodaň, Dánsko, International Museum of Applied Art OGGI, Turín, Taliansko.

Aktivity: Dizajn interiéru, inštalácií, výstav, nábytku, interiérových prvkov, trofejí, textilu a šperkov. Členka Európskeho výboru World Crafts Council Europe v rokoch 1990 – 1996 a 2006 – 2009.

- ↑ Handrový koberec, 1986.
Triptych kobercov bol ocenený na Medzinárodnom bienále umenia a remesla Bratislava '86.
- ← Box program v interiéri, viacfunkčný zariadený systém, 1980.
- Zasúvacie spony (brošne), 1998 – 2008.
Na prezentáciu spón autorka využíva aj ambaláž z recyklovaného papiera (pohľadnice, pozvánky...).

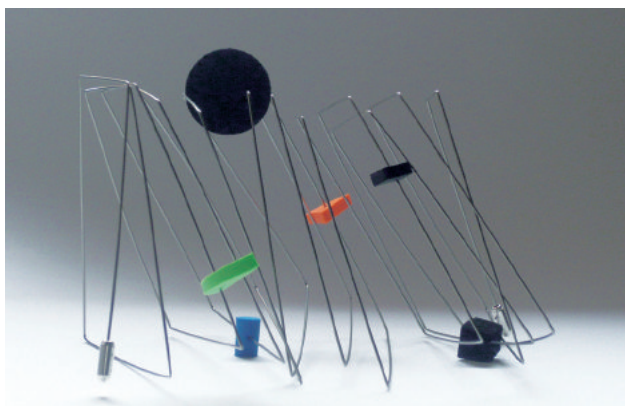
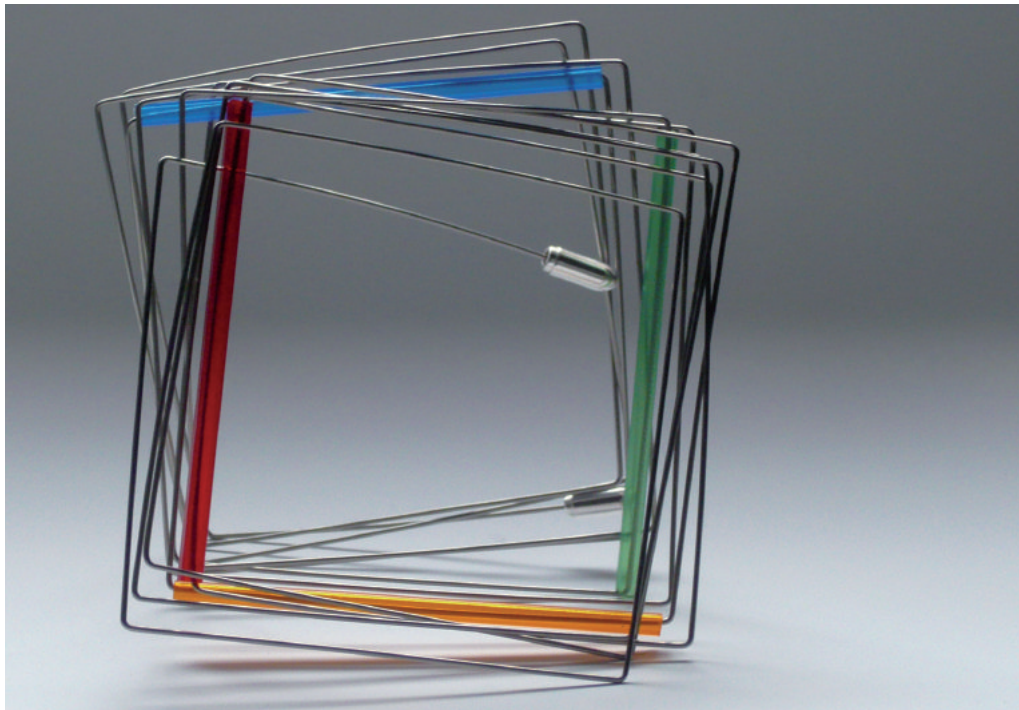

J. K.: Box program začal pracovným zadaním vo Výskumnom ústave VDNP na stolček pre šijacie potreby. Ako sa mi podarilo v tej farebne vágnej a politicky stiesnenej dobe presadiť názorovo, konštrukčne a farebne priekopnícky systém úložného priestoru, je pre mňa záhadou. Bol to môj vzdor voči všeobecne akceptovaným limitom, prejav osobnej slobody a zhoda okolností. „Mondrian v priestore“ s voliteľnými horizontálnymi a vertikálnymi plochami v štyroch nezvyčajných základných farbách prekonal tortúru negácie a nepochopenia vo vývojovej dielni, ale aj prekvapivé vyslanie vedením ústavu na Medzinárodné trienále nábytku v Poznani a v očakávaní veľkého fiaska nakoniec ovenčenie vavrínovým vencom (v podobe Hlavnej ceny a tematických cien za výnimočnú vizuálnu hodnotu, novú funkčnú koncepciu, mimoriadnu marketingovú znakovosť vo vzťahu k adaptabilite transportu v dielcoch a cenu za systém). Tým osud Box programu neskončil, ale to je už ďalší príbeh.

Desať rokov strávených vo výskumnom a vývojom ústave a samozrejme aj vzdelanie architekta do veľkej miery ovplyvnili jej myslenie aj v oblastiach, ktoré nesúvisia bezprostredne s nábytkom. Priestorové čítanie, systémové uvažovanie o každom detaile a v imanentných súvislostiach je rovnako určujúcim znakom, ktorý prepája všetky polohy jej prác.

Keď som ešte Júliu Kunovskú vôbec nepoznala, v časopise Umění a řemesla som na začiatku 80. rokov videla jej handrový koberec so štyrmi farebnými pásmi - linkami: červenou, zelenou, modrou a žltou. Odvtedy sa mi táto kombinácia farieb spája s jej tvorbou. Tam niekde bol už vykryštalizovaný jej autorský prejav. Sú v ňom obsiahnuté hádam všetky vplyvy, poučenia, inšpirácie, ktoré sa zvyknú uvádzať pri hodnotení významného diela. Použila jeden zo základných geometrických prvkov - štvorec a linku, ktoré sa spolu s ďalšími - trojuholníkom, obdĺžnikom a kruhom - často objavujú v celej škále jej tvorby.

← Drôtené náramky, 2009.

Ideou sú vymeniteľné farebné prvky. Náramok je systémové variovanie tvaru a aj riešenie spôsobu odkladania na sokel dokumentuje Kunovskej priestorové uvažovanie, blízke sochárskemu.

- ✓ Ceny pre medzinárodný filmový festival Ekotopfilm '04 (1993 – 2009). Každý rok vytvára novú kolekciu cien. Navrhla aj ceny pre Národnú cenu za dizajn.
- Variabilná úpletová čiapka, 2004.

S neuveriteľnou ľahkosťou a jednoduchosťou transformovala tradíciu do moderného dizajnu. Z obyčajného tkaného handrového koberca – tradičná technika, dvojfarebná kombinácia bielej a čiernej a štyri farebné linky, ktoré spájajú kusy koberca do netypického rozmeru tradičných „handrákov“ – robí moderný, nadčasový koberec. Je v ňom cítiť škandinávsky vplyv blízky racionálnemu dizajnu, ale zároveň aj južanskú radosť a ľahkosť, charakteristickú pre taliansky dizajn.

J. K.: Po desiatich rokoch vo VDNP som pociťovala potrebu rozšíriť svoj tvorivý záber aj do iných oblastí, ako je nábytok. Pri komplexnom uvažovaní o interiéri som postrádala vhodný textil. Osudovo sa mi otvorila brána do Bavlárskych závodov V. I. Lenina v Ružomberku. Názov znie desivo, ale pre mňa to bol očarujúci svet, v ktorom som nasávala vône a farby tlače spolu s technickými možnosťami výroby. Počas stáže som navrhla úžitkový textil vychádzajúci z rytmu ľudových tkaných plachiet a obrusov v štyroch základných variantných farbách. Pri potulkách po okolí som sa v Pribyline stretla s babkou, ktorá mi rozprávala o pribylinskej histórii tkania handrových kobercov a bola poslednou tkáčkou bez pokračovateľov. Poukazovala mi svoje dielo, tiahnuce sa po schodišti celého domu až po ošipáren, spriatelili sme sa, varila mi bryndzové halušky a bolo nám fajn. Tam mi napadla idea prepojiť možnosť farebnej selekcie odpadového textilu z fabriky s jej ľudovým tkáčskym majstrovstvom. Po nociach sme s nadšením spolu vytvárali rôzne štruktúry. Dizajnérske počínanie a lemovania som prehodnotila úzky obľúbený úzky „bežiak“ chudobných na koberec do moderného interiéru. Kohút na dvore s krásnou textúrou a červeným hrebeňom ma inšpiroval k vzniku čiernobieleho koberca s červeným lemom „Pribylinský kohút“. Z neho sa odvinul triptych štvorcových kobercov s krížovou kompozíciou a čiernymi, bielymi a štvorfarebnými linkami (v roku 1986 triptych získal cenu za textil na Medzinárodnom bienále umenia a remesla v Bratislave).

Samostatnou kapitolou Júliinej tvorby sú šperky a ceny, ktorým sa venuje v poslednom období stále intenzívnejšie. Z vážnych rodinných dôvodov musela redukovať svoju tvorbu do malých objektov.

J. K.: Myslím si, že väčšinou intuícia pre minimalizovanie ma viedla k miere farebného zásahu v riešenom priestore alebo prvku. Už pri koncepcii slovenského stola pre Medzinárodnú súťaž Európa za stolom som chcela dostať farebné akcenty do objektu, ktorý bol poctou (nie farebnému) drotárstvu. Stali sa nimi, akoby vo vzduchu sa vznášajúce, kovové podtanierie s vnútornými štvorfarebnými vyberateľnými kruhmi.

Môj život na hrane mi stále viac minimalizuje reálny tvorivý priestor a pohyb. Pred dvomi rokmi som siahla po drôte a kliešťach a odvtedy s nimi denne pracujem. Vylupol sa z toho svojský rytmický a tvarový princíp náramkov, náušnic a náhrdelníkov. Pôvodná idea šperkov s vymediteľnými farebnými koncovými prvkami sa medzičasom rozvinula. Zaujímavé je, že hoci tento princíp umožňuje stále nové modifikácie, až teraz sa mi podarilo prepojiť subtilný nefarebný drôtik s farebnými geometrickými prvkami a aplikovať doň svoje tvaroslovie. Je paradoxné, že pri zrode skoro všetkých „hravých farebných“ diel som mala na duši stiesnenosť a smútok. Ale proces tvorby je vždy zázračný, radostný a pre mňa oslobodzujúci zážitok.

Vzťah k tradícii a remeslu vyznieva nielen v stole „Pocta drotárstvu“, ale aj v textile, šperkoch a v interiérových doplnkoch. Na čo by sme však pri Júliinej tvorbe nemali zabudnúť, je vo vzácnej kontinuite budovaná ich transformácia do nadčasovej polohy.

#

V súvislosti so švajčiarskym dizajnom nám ako prvé napadne asi príslovie „presný ako švajčiarske hodinky“. Dizajn je vo Švajčiarsku významnou súčasťou národného hospodárstva, pričom zďaleka nesúvisí len s hodinkami, čo dokazuje aj náš rozhovor s mladým dizajnérom Tomášom Králom. Je absolventom Ecole Cantonale d'Art v Lausanne, pôsobí na tejto škole ako asistent a zároveň spolupracuje na vývoji produktov s viacerými domácimi i zahraničnými firmami.

Na úvod obligátna otázka: ako sa čerstvý absolvent STU v Bratislave dostane na Ecole Cantonale d'Art de Lausanne vo Švajčiarsku? V roku 2008 ste sa stali jej absolventom v odbore priemyselný dizajn. Prečo práve Švajčiarsko?

ECAL som si vyhladol už skôr. Je to škola, ktorá patrí k najlepším v Európe. Jej prestíž sa dá porovnať k fungovaniu švajčiarskych hodínok. Ja som bol od malička frankofónne založený a chcel som sa ísť priučiť dizajnu aj do sveta. Z tohto hľadiska to teda nebol zložitý výber. Na Slovensku to možno až tak nevnímame, ale švajčiarsky dizajn vždy patril k špičke, či už v nábytkovom dizajne (Vitra, USM), alebo v luxusných doplnkoch.

Aktuálne ste na tejto škole zamestnaný ako asistent. Čo obnáša vaša asistentská pozícia?

Postgraduálne štúdium som ukončil v roku 2008 a hneď nato som si vyskúšal jednoročný odbor luxury design, ktorý ma zlákal tým, že filozofia luxusných firiem je odlišná od bežného priemyselného dizajnu. Veľakrát je to o filozofii značky, podčiarknutí krásy materiálov a foriem. Bol som zvedavý. Štúdium som ukončil v lete a teraz sa plne venujem vlastnej kariére a asistentskej práci na novootvorenom magisterskom odbore product design. Mojou úlohou je byť akousi spojkou medzi profesorom a študentmi, komunikovať, dirigovať, korigovať, ako to robí dizajnér medzi klientom, pre ktorého navrhuje, a firmou, ktorá má na starosť realizáciu projektu.

Aké kritériá kladie odbor luxury design na svojich študentov?

Je to intenzívny kurz zameraný výlučne na spoluprácu s firmami z oblasti luxusného priemyslu, švajčiarskymi aj zahraničnými. Myšlienkou je pracovať na konkrétnych produktoch pre vybranú firmu. Dve-tri najlepšie práce sú vždy realizované danou firmou a editované v určitej sérii, alebo vystavované na prestížnych veľtrhoch a akciách. Momentálne sme usporiadali prvú putovnú výstavu, ktorá sa aktuálne nachádza v Singapure. Je to teda úzka spolupráca medzi firmou, školou a študentom, osožná pre každého. Firma získa nové svieže nápady, škola sa prezentuje a študent nadobudne skúsenosti a prax.

Ako vnímate v dnešných časoch, poznamenaných ekonomickou krízou, pozíciu výroby luxusných produktov? Akú významnú úlohu majú tieto výroby, povedzme, práve vo švajčiarskom hospodárstve?

Samozrejme, kríza má za následok, že ľudia sú obozretnejší, viac rozmýšľajú nad tým, do čoho investujú svoje peniaze. Z toho dôvodu aj firmy orientované na výrobu luxusných predmetov viac uvažujú o tom, čo ponúknu a ako sa odlišia od ostatných, aby zaujali. V tomto priemysle sú zákazky dlhodobejšou záležitosťou, objednávky sú často na niekoľko rokov dopredu, firmy si teda dokážu udržať svoju produktivitu v určitom časovom horizonte. Mnohé firmy však aj v tomto čase investujú do budúcnosti, rozvoja nových kolekcií, vývoja nových technológií atď. Napríklad firma Rolex investuje do postavenia Rolex learning centra na Polytechnickej škole v Lausanne.

Na pražskom Designbloku ste sa prezentovali svojou absolventskou magisterskou prácou Plug, za ktorú ste získal i ocenenie Najlepšia kolekcia bytových doplnkov. Ako táto kolekcia vznikla? Prečo práve sklo a korok?

Môj spôsob práce a prístup k dizajnu je dosť založený na priamej práci s materiálom ako takým, na skúmaní jeho vlastností, priamom hľadaní nových spôsobov využitia pomocou nových technológií. Oba materiály, sklo a korok, som zo začiatku využíval samostatne. Sklo ma zaujímalo kvôli svojej krehkosti a tvrdosti, korok ako materiál, ktorý sa dá ľahko opracovať, tvarovať a zachováva si pritom svoju poddajnosť, mäkkosť. Oba materiály sú pritom prírodné a svojím spôsobom patria k sebe. Ich spojenie – princíp štupeľa – je už dlho využívané na uzatváranie vínových fliaš, kde vzťah týchto dvoch materiálov zabezpečuje tesnosť fliaše. Tento princíp ma zaujal, pričom v kolekcii Plug ho posúvam do inej roviny. Využívam pevnosť spoja a zároveň transformujem štupeľ, hrám sa s jeho proporciami, pridávam mu funkcie...

Prezentujete svoje realizácie aj na iných európskych dňoch dizajnu alebo veľtrhoch? Ako dôležité sú podľa vás takéto podujatia pre dizajnéra?

Prezentovať sa a vystavovať je pre dizajnéra či umelca, samozrejme, veľmi dôležité, hlavne dnes, keď je dizajnérov čoraz viac a treba vedieť zaujať, odlišiť sa a byť originálny. Každoročne sa zúčastňujem na niekoľkých dizajnerských akciách, či už sám, alebo v rámci ECAL. No dôležité je napredovať a ponúknuť vždy niečo nové.

- Strieborný čajový set FLOAT pre firmu Christofle, Ecal, 2009. Foto: Christofle.
- ◀ Upgrade - gold labels. Dekorácia fliašiek, inšpirovaná pôvodnými etiketami, 2007. Foto: Tomáš Král.
- ⌞ a, b PLUG, projekt nádob a svietidiel z korku a skla, Ecal, 2008. Foto: Michel Bonvin.
- Prenosná plastová nádoba do kuchyne, Ecal, 2006. Foto: Milo Keller.

Treba mať na mysli, že to, čo robíte, vám na niečo poslúži, niekam vás to posunie, pretože za tým všetkým je tvrdá kreatívna práca a množstvo energie v súvislosti s financovaním projektov, čo hrá nemalú úlohu.

Vaše práce sú určené prevažne do interiéru - nábytok alebo drobné doplnky do domácnosti. Materiál vás evidentne tiež nijak neobmedzuje, pracujete s drevom, kovom, sklom, plastom, dokonca aj s textilom, ktorého dizajnu ste sa venovali i počas ročného štúdia ešte v Trenčíne. Sú nejaké materiálové limity, alebo existujú produkty, ktorých navrhovanie uprednostňujete? Čo by mal mať podľa vás dobrý dizajn?

Mám rád projekty, kde si môžem dovoliť priamu prácu s materiálom, od prvej chvíle ho pretvárať, využívať jeho vlastnosti, ktoré vám v konečnom dôsledku veľa napovedia a usmernia vás, keď určujete tvar a podobu predmetu, ktorý z neho tvoríte. Sú materiály, ktoré to umožňujú viac, iné menej. Osobne mám rád sklo, drevo, keramiku či kov. Dizajn je pre mňa zaujímavý aj tým, že si môžem dovoliť pracovať so všetkými týmito materiálmi, spájať ich, kombinovať. Podľa mňa sú myšlienky Dietera Ramsa o dobrom dizajne svojím spôsobom platné dodnes. To, či je to dobrý, alebo zlý dizajn, na to sa treba pozeráť z viacerých uhlov. Treba brať do úvahy aj kontext, v ktorom daný výrobok vznikol. Podľa mňa dobrý dizajn má byť jednoduchý a zrozumiteľný. Funkciu, myšlienku a kontext predmetu by ste mali byť schopní pochopiť poľahky, bez dlhých vysvetlovaní. Napríklad koncept IKEA je veľmi zaujímavý, myšlienka 'Flat pack furniture', prevažne z prírodných materiálov, je svojím spôsobom komerčnou revolúciou v nábytku. No niekedy, keď doma vybalíte všetky tie skrutky a plastové spojky, ktoré vám pribalili k novej posteli, máte určite pocit, že by to mohlo ísť aj jednoduchšie, alebo si poviete, že nabudúce si tú posteľ objednáte radšej zmontovanú.

V roku 2005 ste získali pochvalné uznanie v súťaži Electrolux design lab, kde práce reagovali na víziu domácnosti v roku 2020. Aká je, celkom vo všeobecnosti, vaša osobná predstava obytného priestoru o 10 - 20 rokov?

Nemyslím si, že v blízkej budúcnosti nastanú veľké zmeny v našich domácnostiach. Pravdaže, technológia napreduje veľmi rýchlo a vízie či koncepty o jej integrácii sa predbiehajú jeden za druhým, no deje sa to oveľa rýchlejšie, ako sa tomu človek môže prispôbiť. Myslím si, že každý z nás bude stále rád sedieť na komfortnej stoličke z príjemného dreveného materiálu.

Mali ste možnosť pracovať s viacerými dizajnéorskými osobnosťami ako Ronan Bouroullec, Martino Gamper, Sebastian Bergne, Florence Doléac i s veľkými spoločnosťami, napríklad Swarovski, Bernardaud, Ligne Roset, Coca-Cola, Etain et Prestige... Ako je možné vo vašom veku nadobudnúť takúto bohatú prax? Ktorý z týchto projektov si navyiac ceníte?

Za moje skúsenosti vďačím predovšetkým ECAL. Je to krížovka popredných dizajnéorských osobností a zaujímavej spolupráce s firmami. Už počas štúdia som dizajnu venoval veľa času, cestujem, s radosťou robím stále nové veci, vystavujem... výsledky sa časom dostavia. Rád spolupracujem s firmami, ktoré majú určitý savoir faire - technológiu či materiál, ktorý dajú dizajnérovi k dispozícii. Z posledných aktivít si cením jeden z mojich projektov počas štúdia na luxury design pre francúzsku firmu Christofle, strieborný čajový set Float, editovaný v sérii 25 exemplárov.

Máte predstavu, čomu sa budete venovať v najbližších rokoch? Aké máte plány?

Mojím cieľom je pracovať na definovaní vlastného štýlu a vlastného dizajnového štúdia. Najst si okrem komerčnejšie založenej práce aj čas a prostriedky na vlastnú voľnú tvorbu.

#

www.tomaskral.cz

Dizajn pre planétu

Svetozár Šomšák (1968), známy tiež ako Šomo, je grafickým dizajnérom na voľnej nohe (www.somsak.sk). Jeho klientelu tvoria z veľkej časti neziskové organizácie, zamerané prevažne na riešenie environmentálnych problémov (Greenpeace, Centrum environmentálnych aktivít, OZ TATRY, Za Matku Zem, Sosna...), no pripravoval aj materiály pre Amnesty International. Vyštudoval Technickú univerzitu v Košiciach, odbor Dizajn úžitkových štruktúr. Má za sebou minulosť aktivistu, keď pôsobil v rozličných ochranárskych organizáciách. Venoval sa pesničkárstvu, skladaniu a písaniu textov. Rozprávali sme sa o živote, dizajne, ideáloch a komercii.

†† Obnoviteľné zdroje energie, 2009, leták o.z. Za matku zem a Centra energetických alternatív k výhodám obnoviteľných zdrojov energie a k zákonu na ich podporu.

† Logo z cyklu Environmentálne rovnice.

– Biopotravina roka. Víťazný návrh verejnej súťaže vyhlásenej Centrom environmentálnych aktivít z Trenčína. Grafika logotypu je postavená na „kaligrafii“, ťahu ruky, čo bolo súčasťou špecifikácie zadávateľa súťaže. Kompozícia asociuje prírodnú štruktúru, kvet, jablko, bobuľu, plod, jadro a obal. Farebnosťou je podporená myšlienka organickej. Rok realizácie 2005.

>> Návrh na kampaň pre Greenpeace, infolisty.

Ako si sa dostal k tomu, že si „environmentálnym“ dizajnérom?

Sám by som sa environmentálnym dizajnérom nenazval, ale ak už nejaký prívlastok potrebujeme, povedzme, že tento je najvýstižnejší. Po skončení vysokej školy som sa sťaby aktivista ocitol v zoskupeniach ako Sloboda zvierat, Spoločnosť priateľov Zeme, Sosna a rôznych kresťanských združeniach. Podieľal som sa na ich aktivitách, priamych akciách aj vzdelávacích programoch. V rámci týchto organizácií som okrem iného pripravoval transparenty, postery, letáky, manuály pre kurzy... Postupne som sa prepracoval k poznaniu, že dizajnom by som sa mohol živiť.

Aké boli začiatky tvojej firmy?

S kamarátom a fotografom Jánom Grinvalským sme založili Samoreklamnú agentúru. Obaja sme boli z aktivistického prostredia, nekomerčne zameraní... Riešili sme paradox fungovania komerčnej firmy. Vyskladali sme manifest, ktorý bol vyjadrením toho, čo chceme povedať. Jednou z myšlienok manifestu bolo: „Reklama je platforma, ako dávať pocitom mená alebo menám pocity.“ Vytvorili sme si vlastnú filozofiu, ktorou sme chceli oslovovať. Prácu v reklame sme chápali ako priestor, kde sa môžeme vyjadrovať, a počítali sme s tým, že sa nájde niekto, kto nám za to zaplatí.

aktuálne

svetozár šomšák
GRAFICKÝ DIZAJN A TYPOGRAFIA

designum®2009

V logu vašej firmy bol trojuholník s číslom 333, vsadený v trňovej korune - na naše konzervatívne prostredia dosť provokujúce gesto. Mali ste s takouto stratégiou úspech?

Priznávam mieru nášho zámeru šokovať a provokovať. Odrážalo to naše vtedajšie ambície. Naším najväčším úspechom v tom čase bola realizácia reklamnej kampane pre internetový obchod Sme shop. Vytvorili sme koncept, v ktorom sme spájali čiarový kód s rôznymi symbolmi (rohy turoňa, plameň sviečky, nápis Boh...), šlo nám o spájanie protikladov. Vzniklo asi 10 motívov, niektoré boli dosť kontroverzné, napriek tomu niekoľko z nich bolo zverejnených ako celostránková inzercia v denníku Sme. Hlavnou myšlienkou kampane bolo, že nie všetko sa dá kúpiť. Čiarový kód je sám osebe silným symbolom, my sme doň vložili niečo osobné - naše dátumy narodenia, jemne lyrizované texty. Vizual bol vždy doplnený básňou. V tom období som odmietol nastúpiť na výkon základnej vojenskej služby, tak som tam vkomponoval aj vetu o povraze zákona. Mali sme šťastie, niekto to zaplatil a uverejnil.

Zmenilo sa odvtedy nejaké vnímanie tvojej práce? Si pragmatickejší? Nakoľko stále chápeš svoju prácu ako umenie alebo poslanie?

Predovšetkým som sa akosi upokojil a prestal som mať pocit, že ja som ten, kto to tu má zachrániť. Mám rád to, čo robím, a verím, že je to v mojich grafických výstupoch cítiť. Možno

Dizajn pre planétu

Eko-logicky

13

NeseParujte sa!
Separujte s NAMI.

ZBEROVÉ SKLO

POZNÁMKA: SEPARÁCIA – ODLÚČENIE, ODDELENIE, ROZDELENIE (IVANOVÁ – ŠALINGOVÁ, M., MANIKOVÁ, Z.: SLOVNÍK CUDZÍCH SLOV, S. 789, SLOVENSKÉ PEDAGOGICKE NAKLADATELSTVO, BRATISLAVA 1983). **TENTO LETÁK SI PROSÍM ODLOŽTE, POMÔŽE VÁM ZORIENTOVAŤ SA V PROBLÉMATIKE SEPAROVANÉHO ZBERU V MESTE LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ A V ZBEROVEJ OBLASTI VPS – LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ.**

Sklo je mŕtvny, biologicky a chemicky neaktívny materiál. Dá sa umývať a udržiavať v hygienicky prijateľnom stave, preto je to výborný obal. Sklo sa delí na farebné a biele. Sklenený odpad tvorí 7 až 9 % tv podiel v komunálnom odpade.

Propagačné spoty k triedenému zberu odpadu:
<http://www.lmikulas.sk>
(pod bannerom „Neseparujte sa! Separujte s nami“)
<http://www.youtube.com/czatry>

by som nehovoril o pragmatizme, skôr o vyzretí. Človek naozaj nemusí nevyhnutne vyjsť na ulicu s transparentom, aby obhájil svoj názor (aj keď niekedy to inak asi nejde). Sú postoje, ktoré som si osvojil, a v každodennej komunikácii s okolím ich prirodzene zastávam a obhajujem. Verím, že je Boh, verím, že naša Zem je len jedna, verím, že nemusím jesť mäso. To sú elementárne hodnoty a tie sa zákonite premietajú do toho, čo robím. S takýmto presvedčením nie je asi veľmi výnimočné, že vnímam svoju prácu ako poslanie.

Spočiatku boli všetky tvoje návrhy dosť kresebné. Ako prebiehal tvoj umelecký vývoj?

Keď som s grafickým dizajnom začínal, všetko bolo u mňa postavené na vykreslení nápadu. Koncepty letákov a brožúr (tzv. zrkadlá) som pripravoval ručne, potom to musel počítačovo spracovať niekto iný. Zo začiatku som mal istú averziu voči počítačom. Mal som pocit, že zabíjajú autenticitu a umeleckú zložku, vytláčajú človeka... Tie pocity však v podstate nemali reálny základ. V súčasnosti je pre mňa počítač pomocou a nevyhnutnosťou. Vnímam ho ako „partnera“, s ktorým trávim veľa času. Niekedy sa až sám seba pýtam, či to nie je choré. Kresebná linka je u mňa stále výrazná, niektoré práce sú na tom postavené, najmä materiály pre deti. Často používam aj rukou písané písmo. Rukopis má svoju silu, dodáva autenticnosť.

Práca v reklame je v prvom rade komerčnou prácou. Nakoľko je pre teba dôležitá etika? Odmietol si niekedy zákazku, ktorá nebola v súlade s tvojím presvedčením?

Myslím si, že mám šťastie na klientov alebo skôr partnerov, teda ľudí, pre ktorých pracujem. Dôležité je cítiť človeka. Ak to tak je, tak spolupráca funguje. K tým odmietnutým zákazkám... možno boli kedysi na začiatku. Spomínam si, že keď som sa stal vegetariánom, tak som prácu pre spoločnosť predávajúcu rybie produkty posunul spolužiacke.

Mnohé z tvojich prác sú na pohľad jednoduché, no pritom obsahujú univerzálnu pointu, ako napríklad „environmentálne rovnice“.

Môžeš tento projekt priblížiť?

Environmentálne rovnice, to je voľná tvorba, otvorený projekt, ktorý priebežne dopĺňam. Sú to myšlienky, o ktorých mám potrebu komunikovať, a na komunikáciu som zvolil jazyk symbolov a znakov (je to také domáce cvičenie grafického dizajnéra). Vychádzam z predpokladu, že jazyk symbolov je univerzálnejší ako verbálna komunikácia. Grafická podoba môjho motta je tiež takou environmentálnou rovnicou, umožňuje divákovi čítať ho po svojom. Moja interpretácia znie: Zem, po ktorej chodím, a schopnosť milovať ma robia zodpovedným za intelekt, ktorým disponujem.

#

◀ OZ TATRY, leták zberové sklo, 2009.

▶ Návrh motívu na tričko, Svetozár Šomšák, 2008.

Plagát žije ďalej

† Synagóga – Centrum súčasného umenia GJK
v Trnave počas trienále.

„Video killed the radio star“, kniha je mŕtva, ľudia nepíšu listy, na bannery nikto nekliká... Vo svete médií sa vždy nájde dôvod na paniku. Aj plagát bol už niekoľkokrát oplakaný. Obavu, že plagáty prestanú existovať kvôli popularite elektronických médií alebo rýchlemu životnému štýlu, bolo u nás cítiť pred niekoľkými rokmi, keď internet ešte nebol všeobecne rozšírený. Zdá sa mi, že strach z neznámeho a nového už ustúpil a pesimisti pochopili, že každé médium má svoje špecifiká a nemôže byť úplne nahradené iným...

Mária Rišková, kurátorka Trienále plagátu Trnava 2003

aktuálne

text Pavel Noga, redakcia foto autor a archív GJK

designum®2009

Plagát žije ďalej

Trienále plagátu Trnava

15

Prežitok?

V posledných rokoch prebieha najmä medzi odbornou verejnosťou polemika o tom, či sa plagát ako komunikačné médium už neprežil. Tieto hlasy silnejú aj v krajinách plagátu zaslúbených. V Poľsku (!) sa dokonca celý rad grafických dizajnérov programovo bráni zaradeniu do „poľskej plagátovskej školy“. Agata Sztydłowska na vlnajšom KUPÉ v Žiline uviedla svoj príspevok vetou, že poľský grafický dizajn nie sú iba plagáty... Niektorí mladí Poliaci sa dokonca tvorbe plagátov zámerne vyhýbajú. Snaha odstrihnúť sa od „pupočnej šnúry“ poľského dizajnu následne vyvoláva protireakciu jeho ortodoxných zástancov. Stefan Lechwar (1975) s pomocou svojich grafických generačných súputníkov a učiteľa Romana Kalaruseho rozohýbal akciu pod názvom Polska szkoda plakatu. Touto parafrázou – slovom „škoda“ – sa prirodzene rozumie možný zánik národného pokladu, za ktorý je plagát v Poľsku považovaný.

Zámerne hovorím o poľskom plagáte v spojitosti s tohtoročným Trienále plagátu v Trnave. Kto totiž navštívil expozíciu plagátov v trnavskej synagóge, videl vo výstavnom priestore dominovať predovšetkým poľské (a tiež iránske) exponáty. Poľskí tvorcovia boli v niektorých prípadoch zastúpení aj štyrmi prácami. Čím to, že je ich účasť taká masívna? Dôvod sa dá vystopovať v poľskom umeleckom školstve. Plagát je tam totiž na všetkých vysokých umeleckých školách vyučovaný v samostatných ateliéroch, ktoré sa mu prednostne venujú a majú ho aj v názve. Na Slovensku už takto špeciálne orientovaný ateliér na vysokej škole neexistuje. V posledných rokoch sa mu na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici venuje známy poľský grafik Piotr Kunce. V Čechách naďalej existuje špecializovaný ateliér plagátu (i keď sa tak nevolá) na Fakulte umenia a dizajnu Univerzity J. E. Purkyně

v Ústí nad Labem. Vede ho Karel Míšek, (nielen) v Poľsku uznávaný autor a vytrvalý šíriteľ klasickej poľskej plagátovskej školy.¹

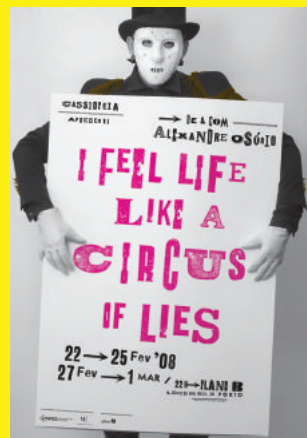
Ako to vyzeralo na trienále v Trnave

Trienále plagátu v Trnave napriek všetkým okolnostiam ukázalo, že plagát ako médium – nositeľ obsahu – môže byť aj naďalej pre dizajnérov atraktívnou výtvarnou disciplínou práve kvôli svojmu obsahu. Zatiaľ čo vo sfére voľného umenia sa občas programová „bezobsažnosť“ stáva konceptuálnym východiskom tvorby, plagát bez obsahu autorského vyjadrenia prestáva byť plagátom. Pokiaľ som v spojitosti s trienále spomenul tradičnú plagátovú veľmoc Poľsko, nemôžem nespomenúť aj Francúzsko, ktorého reprezentant Francois Caspar za svoju výraznú sériu neprehliadnutelných plagátov (vo francúzskych formátoch) získal Grand Prix pre celkového víťaza TPT – Cenu Andyho Warhola, a jeho krajanica Caroline Rojas zasa Cenu predsedu Trnavského samosprávneho kraja v kategórii A1. Cenou Master's Eye boli ocenené medzinárodne uznávané osobnosti grafického dizajnu Peter Bílak a Niklaus Troxler. Rád by som však vyzdvihol fenomén tohtoročného trienále, a to vizuálne veľmi silnú kolekciu iránskych autorov, ktorí spolu s poľskými jednoznačne ovládli výstavný priestor synagógy. Perzsko-islamská tradícia ornamentu sa prekvapivo dobre snúbi s poetikou dnešnej „trendovej“ grafiky, inšpirovanej virtuálnym svetom digitálnych technológií. Exotickosť písma znamená pre nás Európanov stratu čitateľnosti, o to viac sa môžeme sústrediť na vnímanie kompozície a rytmu, podobne ako pri hudbe. Zdá sa, že tak ako japonskí tvorcovia fascinovali a inšpirovali svojich európskych a amerických kolegov v priebehu 70. a 80. rokov 20. storočia, dnešný európsky grafický dizajn práve dostáva výživnú infúziu z oblasti Stredného východu. Táto

- ↔↔ Francois Caspar, Francúzsko, The Ravishment Of Lol V. Stein, 2008.
Grand Prix.
- ↔ Iman Raad, Irán, 21 st Quran Festival For Students.
1. cena v kategórii A1.
- ↔ Peter Biľak. Slovensko/Holandsko, We Are All Iranians, 2009.
Cena Master Eye – pre medzinárodne uznávanú osobnosť grafického dizajnu.
- ↔ Liza Defossez Ramalho, Artur Rebelo, Portugalsko, I Feel Life, i., 2008.
Cena Icograda.

skutočnosť bola odmenená 1. cenou v kategórii A1 – plagát pre iránskeho grafika Imana Raada.

Tohtoročné trienále sa rozhodne vydarilo. Galéria Jána Koniarka poskytla reprezentatívne prostredie, expozícia v trochu exotickéj synagóge zasa navodila dojem alchymistickej nádoby plnej rôznych svetových kultúr, ktoré spája záujem o plagát. Ale nebolo to iba o plagátoch. Keď som vymenovával, čo všetko v súčasnosti preniká do predtým výsostných vôd plagátu, zámerne som nespomenul elektronické médiá. Ich vplyv je neodiskutovateľný. Pamätám si na emotívnu diskusiu v rámci jedného z minulých žilinských KUPÉ, ktorú podnietil svojim vystúpením Pavel Choma. Išlo o to, či vôbec bude nejaký ďalší ročník trienále a či bude venovaný plagátom. Jedným z logických argumentov bolo, že spoločenská funkcia plagátu postupne slabne a na jeho miesto nastupujú práve elektronické médiá. V Trnave sa podarilo dôstojným spôsobom spojiť oboje. Problém prezentácie webových stránok organizátori trienále vyriešili plagátovým rozvešaním odtlačkov obrazoviek na steny výstavnej siene. Návštevníci mali k dispozícii počítače, aby si mohli jednotlivé „webovky“ prezrieť tiež v akcii a so zvukom.

Keď som vymenoval klady trnavského trienále, musím sa zmieniť aj o dvoch jeho nedostatkoch. Súčasťou TPT bola aj prehliadka a súťaž tvorby študentov vysokých výtvarných škôl – ich víťazom sa stal Fabio Parizzi zo Švajčiarska. Vystavené plagáty mali kvalitnú úroveň, horší bol spôsob ich výstavnej prezentácie. Na druhom poschodí rozsiahlej budovy bývalého kláštora pôsobili medzi expozíciou Západoslovenského múzea ako predmety v skladiisku. Nešťastne zvolená adjustácia mala za následok, že týždeň po otvorení výstavy už niektoré z vystavených plagátov ležali spadnuté na zemi.

Medzi pravekými pästnými klinmi a japonským porcelánom vyzerali trochu nechcene...

Ďalšiu pripomienku mám ku katalógu. Graficky veľmi pekne spracovaný katalóg (Ondrej Gavaldá) neobsahuje, na rozdiel od katalógu z minulého trienále, ani polovicu všetkých vystavujúcich, ich mená dokonca nie sú uvedené ani v záverečnom zozname. Tolko k nedostatkom. Klady ich však mnohonásobne prevyšujú. Trienále plagátu Trnava je nepochybne významnou medzinárodnou prehliadkou súčasného grafického dizajnu s celým radom spravidelných akcií aj v iných slovenských mestách. TPT si svoje miesto na slnku už vybojovalo a dosiahnutou kvalitou vystavených prác isto aj o tri roky opäť priláka k účasti špičkových domácich a zahraničných grafických dizajnérov.

Záver

Čo bude s plagátom ďalej, nie je zatiaľ úplne isté, tohtoročné trienále však jednoznačne preukázalo jeho momentálnu životaschopnosť a tiež naznačilo, že expozícia plagátov sa dá vhodne skombinovať s prezentáciou napríklad webových stránok bez toho, aby si obe komunikačné médiá vzájomne konkurovali.

- 1 V tomto texte sa neusilujem odhaliť pôsobenie poľskej plagátovskej mafie ani neoplkávam neexistenciu predrevolučného Filipovho ateliéru politického plagátu na pražskej Umprum. Chcem iba vystopovať spôsoby „prežitia“ plagátu v Poľsku. Má stále dostatok priestoru vo výstavných sieňach, existujú každoročné plagátové súťaže. Pokiaľ ide o plagáty, ktoré sa venujú kultúre, traduje sa historka o tom, ako sa v roku 1945 stretli klasici – zakladatelia poľskej plagátovskej školy Eryk Lipiński a Henryk Tomaszewski. Lipiński hovorí Tomaszewskému: „Mám skvelý nápad. Budeme robiť filmové plagáty.“ A Tomaszewski mu na to povedal: „Filmové plagáty? My? Skutoční umelci? To predsa nemôžeme.“

- ← Katarína Gatialová, Matúš Lelovský, Branislav Matis, Slovensko, Trienále plagátu Trnava, 2009.
2. cena v kategórii A2.

Cenu Primátora Mesta Trnava pre najlepšieho slovenského umelca získala Soňa Jurikovičová (1988), absolventka SŠÚV Josefa Vydra a Súkromnej strednej umeleckej školy dizajnu v Bratislave, odbor grafika vizuálnych komunikácií (2008).

→ Soňa Jurikovičová, Font Rubik, 2009.

→ Soňa Jurikovičová, Street Ball, 2008.

Dve otázky redakcie pre Ondreja Gavaldu, autora grafického vizuálu TPT 2009:

Na vernisáži vám Pavel Choma, predseda Organizačného výboru TPT 2009, odovzdal pomyselný štafetový kolík na cestu k ďalšiemu trienále. Predstavte si teda, že ste členom prípravného výboru TPT 2012. Čo by podľa vás bolo dobré k tomuto podujatiu pridať, alebo možno aj naopak, čo ubrať?

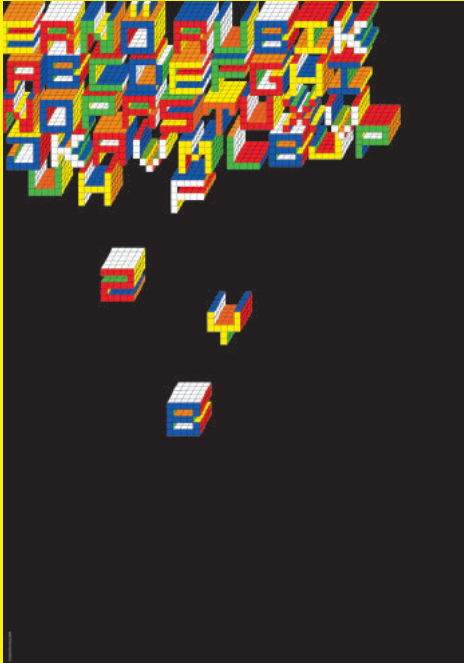
Práve prebiehajúci ročník trienále skončil. Bude potrebné spraviť kompletnú analýzu, ktorá nám uľahčí rozhodovanie ohľadom ďalšieho ročníka. Štafetový kolík som síce prebral ja, ale pán Choma si ma vybral len ako zástupcu celej mladej generácie. Bude dôležité, aby sa celá generácia postavila za organizovanie ďalších ročníkov. Musí sa to stať našou srdcovou záležitosťou, inak to nebude mať význam. Tak ako s nadšením organizovala „odchádzajúca“ generácia vlastnú akciu trienále, naša generácia sa pustila do organizácie konferencie grafických dizajnérov KUPÉ. Ak máme teraz prebrať štafetu trienále a úplne sa s ňou stotožniť, bude potrebné prehodnotiť aktuálnosť pokračovania. Veľa vecí, ktoré zaviedla zakladateľská generácia, zrejme prejde zmenami. Nedovolím si predpovedať, aké budú. Ak sa mám však vyjadriť za seba, určite by som bol za zredukovanie množstva odovzdávaných cien, ktoré nie sú dostatočne transparentné a verejnosť nevie, podľa akých kritérií sú vlastne udeľované. Ich množstvo spôsobuje, že divák nakoniec ani nevie, kto vlastne trienále vyhral.

Určite budem aj za vytvorenie novej koncepcie cien, ktoré budú s tvorbou plagátu viac prepojené, hoci si veľmi vážim prácu na odovzdaných cenách zo skla. Otázne je aj pokračovanie novej kategórie, ktorou je tento rok dizajn webových stránok.

Počas príprav TPT 2009 ste mali možnosť podrobne sa zoznámiť s výstavou. Čím sa vám zdal tento ročník špecifický? Samozrejme okrem toho, že ste dostali príležitosť vytvoriť grafický vizuál trienále.

Táto otázka je pre mňa trochu ťažká, pretože na prípravách trienále som sa zúčastnil po prvýkrát. V predchádzajúcich ročníkoch som bol síce vždy účastníkom výstavy, do jej príprav som však vôbec nevidel. Prebiehajúci ročník však určite špecifické veci priniesol. Či to už bolo zavedenie novej kategórie, zmena miesta otváracieho ceremoniálu, obohateného o vystúpenie prekvapujúceho hudobného telesa. Medzi zmeny, o ktoré som sa sám postaral, patrí napríklad zmena formátu katalógu výstavy alebo nová koncepcia propagačných plagátov trienále. Propagáciu akcie zabezpečila billboardová aj televízna kampaň, ktoré sú v tomto ročníku tiež veľkou a úspešnou novinkou. Určite by som chcel poďakovať vedeniu Galérie Jána Koniarka, ktoré mi dovolilo naplno realizovať novú koncepciu vizuálu.

#

Súťažná prehliadka plagátov

Súťažná prehliadka plagátov a dizajnu webových stránok

TRI TRIENÁLE

Koplova vila Galérie Jána K
A1 Plagát profesionálni autori

Koplova vila Galérie Jána Koniarka v Trnave
A1 Plagát profesionálni autori - jednotlivci a kolektívy B Dizajn webových stránok

PLA PLAGÁTU

Synagóga-Centrum súčasné
A1 Plagát profesionálni autori

Synagóga-Centrum súčasného umenia GJK v Trnave
A1 Plagát profesionálni autori - jednotlivci a kolektívy

TRN TRNAVA

Západoslovenské múzeum v
A2 Plagát študenti vysokých v

Západoslovenské múzeum v Trnave
A2 Plagát študenti vysokých výtvarných škôl

200 2009

21. 10.-21. 10. 2009 21. 10.-20. 12. www.gjk.sk

aktuálne

Workshop Rural Poster

(správa spoza kuchynskej linky)

Workshopy pre študentov grafického dizajnu sprevádzajú Trienále plagátu Trnava od roku 2000. Študenti, ktorí tvorili plagáty počas prvého workshopu, boli tento rok jeho lektormi a organizátormi.

Ako veľa vecí v kultúre, aj toto pokračovanie workshopu vzniklo z osobnej iniciatívy. Po stretnutí organizačného výboru trienále, na ktorom jeho členovia diskutovali o možných sprievodných aktivitách, sa do prípravy dielni plagátu pustil dizajnér Robert Paršo. Zároveň bol aj jedným z usporiadateľov a účastníkov predchádzajúcich akcií a workshopov. Oživil združenie POSTER, ktoré v minulých rokoch fungovalo ako podporné združenie trienále pri Galérii Jána Koniarka v Trnave, a bol aj jedným z jeho spoluorganizátorov (medzi jednotlivými ročníkmi prehliadky združenie nie je aktívne). Vo svojej súkromnej galérii FreeDom v Báhoňi pri Trnave, kde má aj svoje dizajnérske štúdio, poskytol workshopu priestor a zázemie a oslovil ďalších spolupracovníkov (M. Rišková, J. Blaško, B. Matis). Osobnú iniciatívu zdôrazňujem zámerne, bez nej by snáď na Slovensku ťažko fungovala kontinuita akéhokoľvek projektu.

Prizvané partnerské krajiny, z ktorých pochádzali študenti i lektori, preraďujú podporu

Medzinárodného višegrádskeho fondu, ktorý chvályhodne napomáha profesionálne zamieraným aktivitám v celom regióne. Workshop získal finančnú podporu Ministerstva kultúry SR a SCD, ktoré poskytlo aj priestor vo svojej galérii Satelit.

Organizátori zvolili pre workshop tradičnú štruktúru, prácu lektorov a študentov kombinovali s návštevou expozícií trienále v Trnave a jeho sprievodných akcií v Bratislave. Jeho súčasťou bola aj prezentácia lektorov a špeciálna prednáška teoreticky a študentky VŠVU na odbore vizuálnej komunikácie Kataríny Gatialovej o téme politického plagátu na Slovensku.

Workshop bol tentoraz spojený s trienále voľnejšie. Lektormi neboli členovia medzinárodnej poroty, ako bolo zvykom v minulých ročníkoch, ale mladí pedagógovia zo štyroch škôl: Marcel Benčík (VŠVU Bratislava), Tomasz Bierkowski (ASP Katovice), Bob Stránský (UTB Uherské Hradištie), Balázs Balogh (MOME Budapešť).

Medzinárodný študentský workshop, Trienáležie plagátu Trnava 2009
Workshop 21. 10. – 26. 10. 2009, Galéria FreeDom (Báhoň)
Výstava 28. 10. – 29. 11. 2009, Informačný a výstavný bod SATELIT (Bratislava)

Kým trienáležie svoje zameranie rozširuje aj smerom k iným oblastiam dizajnu, čo treba hodnotiť pozitívne, workshop kvôli konzistentnosti zostal v oblasti tvorby plagátu. Tentoraz experimentovali autori konceptu (Blaško, Benčík, Paršo) s jeho témou a technologickým spracovaním. Výber témy a zamerania celého workshopu bol istým spôsobom logickou voľbou, motivovanou miestom konania, no téma 'rurálny plagát' bola pre študentov náročnejšia, ako sa na prvý pohľad zdalo skúsenejším dizajnérom. Špecifiká vidieckeho prostredia a tvorby preň sú síce na prvý pohľad jasné, no ich podrobnejšia analýza a riešenia by boli tvrdým orieškom aj pre profesionála. (Podobnú problematiku rieši napríklad projekt Dizajn na kolesách skupiny mladých dizajnérov, do ktorej patrí aj Juraj Blaško.) Ambíciou organizátorov v našom prípade bolo predovšetkým upozorniť na komunitný aspekt dizajnerskej tvorby. Študenti sa aj počas krátkeho času trvania workshopu stihli zorientovať v základných potrebách obce – komunity a technologických

podmienkach, zámerne redukovaných na použitie najtradičnejších výtvarných prostriedkov, vytvoriť plagáty reagujúce na situáciu obyvateľov. Pridanou hodnotou bola skupinová práca študentov, ktorí si (niektorí možno po prvýkrát) vyskúšali kolaboráciu viacerých autorov a spoluprácu na vytvorení kompaktného diela. Viacerí v dotazníku spätnej väzby vyzývali na pokračovanie workshopu. Prvý krok v podobe základného prieskumu vidieckeho prostredia, v ktorom sa nachádza galéria FreeDom, účastníci tohtoročného workshopu plagátu urobili. Dúfajme, že bude nasledovať pokračovanie a ďalšie projekty, ktoré zhodnotia nadviazané kontakty a otvorené príležitosti aj v medziobdobí pred ďalším ročníkom trienáležie. #

aktuálne

S FINANČNOU PODPOROU
 MINISTERSTVA KULTÚRY
 SLOVENSKEJ REPUBLIKY

• Visegrad Fund
 • • www.visegradfund.org

Čierna skrinka

Považská galéria umenia v Žiline
(24. 9. – 18. 10. 2009)

**Liptovská galéria Petra Michala Bohúňa
v Liptovskom Mikuláši**
(10. 12. 2009 – 31. 1. 2010)

Kurátori: Mira Sikorová a Marcel Benčík

Vystavujúci autori:
Martin Melicherčík, Julo Nagy, Martin Mistrík, Robert Paršo, Peter Liška, Marcel Benčík, Juraj Blaško, Ondrej Gavalda, Ondrej Jób, Palo Bálik, Emil Drličiak, Branislav Matis, Juraj Balogh, Peter Nosál, Eva Brezinová, Róbert Szegény

↳ Pohľady do expozície

Pojem čierna skrinka automaticky vzbudzuje predstavu zariadenia nachádzajúceho sa v lietadle, na ktoré sa upriamuje pozornosť v súvislosti s leteckým nešťastím. V prvom rade však ide o mechanizmus, pri ktorom poznáme len vstupy a výstupy, pričom jeho fungovanie nevidíme a zostáva pre nás neznáme. Čierna skrinka môže byť aj metaforou procesu vytvárania produktov v grafickom dizajne. Spravidla poznáme len ich výslednú podobu, môžeme získať aj isté čiastkové informácie o prvotnom zadaní formy a funkcie produktov, no proces ich vzniku je pre nás stále nedostupný. A na druhej strane sú – ako médiá masového charakteru – veľmi ľahko dostupné. No nie všetky majú šancu dospieť do definitívnej podoby, ktorú im určil objednávateľ a vytvoril grafický dizajnér, a uplatniť sa v praxi. Zostávajú v polohe rozpracovaných či čiastočne finalizovaných produktov, sú uzavreté v pomyselnéj „čiernej skrinke“.

Výstava s názvom Čierna skrinka prezentuje výber realizácií v rozličných formách – vizuálne štýly, knižné projekty, experimentálny dizajn, logá – súvisiacich s vizuálnou komunikáciou. Pochádzajú od oslovených slovenských grafických dizajnérov a nikdy neboli zrealizované v konečnej podobe, hoci z pohľadu ich tvorcov išlo o kvalitné projekty, a tak zostali zachované aspoň v ich archívoch. Teraz boli vytvorené iba na účely tejto výstavy. Jej súčasťou sú textové

zdôvodnenia ich nere realizovania, graficky poňaté ako plagáty s bielym textom na čiernom pozadí, rozprávajúce konkrétne príbehy. Nachádzajú sa pri tlačiarňach s rovnakým formátom, kde je jedinečná možnosť vidieť nere realizované produkty. Hoci takáto forma ich sprostredkovania návštevníkovi (navrhnutá spolukurátorom výstavy a autorom projektu Marcelom Benčíkom) si vyžaduje trpezlivosť a čas na prečítanie, vyvažuje ju osobitosť príbehov písaných samotnými dizajnérmi, ktorí priblížili pozadie (ne)realizácie s odstupom, snahou o objektivitu a nezriedka i vtípne. Paleta dôvodov, prečo k uplatneniu produktu v praxi nedošlo, je naozaj široká: od tradičného nedostatku financií, konzervatívnosti objednávateľa či jeho odstúpenia od zmluvy, zlyhania komunikácie až po ich neakceptovanie komisiami s diskutabilnými odborníkmi v tejto oblasti.

Textové zdôvodnenia, okrem vytvorenia pozitívneho, dynamizujúceho prvku v inštalácii, sú pridanou hodnotou výstavy aj z iného hľadiska: popri možnosti nahliadnúť do útrobu „čiernej skrinky“ formujú inú, príťažlivejšiu podobu prezentácie pre diváka, pre ktorého sú výstavy grafického dizajnu zvyčajne nepútavé a málo interaktívne, čo sa odráža aj v malom počte výstav tohto typu v galériách.

Je zaujímavé, že veľké množstvo produktov bolo navrhnutých pre kultúrne organizácie,

resp. projekty z oblasti kultúry, okrem ďalších komerčných podujatí či inštitúcií. Referuje to o záujme tvorcov realizovať projekty tohto typu s kultúrными subjektmi, kde najčastejšie hrozí riziko nedostatočného finančného zastrešenia, ale paradoxne v tejto sfére dochádza aj k svojskej komunikácii zo strany objednávateľov, ktorí nezriedka preferujú snahy o „svojpomocné“ riešenia. Prítom len málo kultúrnych inštitúcií (najmä regionálnych múzeí a galérií) má svoje vlastné relevantné a dobre fungujúce logo. A ak ho aj má, nie je možné jeho použitie oddeliť od povinnosti umiestniť spolu s ním logo či skôr erb ich zriaďovateľov, ktoré majú často diskutabilný vizuál. Ale to je už iný príbeh...

Výstava Čierna skrinka bola sprievodným projektom k medzinárodnému podujatiu Trienále plagátu Trnava 2009, ktorý dlhoročne organizuje Galéria Jána Koniarka v Trnave. Spolu s ďalším satelitnými podujatiami v galériách (Nitrianska galéria, Galéria Medium) a iných subjektoch deklaruje snahu organizátora TPT vyhnúť sa jeho stereotypnej polohe a predstavovať grafický dizajn ako osobitú sféru vizuálneho umenia.

IYDE
2009

Cena British Councilu pre mladých podnikateľov

Katarína Martinková

manažérka British Councilu pre umelecké projekty na Slovensku

O čom je súťaž IYDE

Slovenská časť súťaže IYDE je súčasťou programu International Young Creative Entrepreneur Awards. Je určená mladým kreatívnym podnikateľom v oblasti dizajnu a architektúry na nových a otvárajúcich sa trhoch po celom svete. Cenu udeľuje British Council v partnerstve s londýnskym medzinárodným veľtrhom nábytku a interiéru 100% Design.

www.100percentdesign.co.uk

Jedinečnosť ceny IYDE spočíva v tom, že je ocenením za podnikateľské počiny. Uvedomujeme si, že finalista môže byť aktívny aj ako tvorca, ale hlavným zameraním súťaže je podnikateľská činnosť, ktorá podporuje tvorivý sektor v jeho vlasti. Kľúčovým kritériom hodnotenia je preto kritické posudzovanie kreatívnej produkcie a chápania trhu u konkrétnych uchádzačov. Do procesu hodnotenia nie je zahrnutý tvorivý alebo umelecký talent ako taký - finalisti sú posudzovaní výhradne na základe svojich podnikateľských schopností v odbore dizajn a architektúra.

↑ Zľava: Given, Rami, Nick /BC/, Pinar, Johanssen, Seth, Anna.

↓ Rajat Tuli, India, produkt značky Happily Unmarried s názvom Rock Star.

➤ Michal Rafaj

Finále súťaže International Young Design Entrepreneur, ktorej národné kolá prebiehajú paralelne v mnohých krajinách sveta, sa každoročne uskutočňuje v Londýne, kde spomedzi finalistov národných kôl určuje víťaza odborná komisia zložená zo špičkových odborníkov v tejto oblasti.

British Council organizoval v roku 2009 cenu Medzinárodný mladý podnikateľ v oblasti dizajnu - International Young Design Entrepreneur (IYDE) už po piaty raz. Po prvý raz bola cena IYDE udelená v roku 2005. Viac o predchádzajúcich ročníkoch súťaže nájdete na:

www.creativeeconomy.org.uk.

Michal Rafaj Popular®

finalista súťaže YCE

Finalisti

Národnostné a profesijné zloženie finalistov súťaže YCE bolo pestré. Bol tam Rajat Tuli z indického Dillí, vlastník spoločnosti Hapilly Unmarried. Vďaka jeho spolupráci s dizajnérmi získavajú bežné „made in India“ produkty nový rozmer, nepostrádajú humor a nové využitie. Ďalej Johansen Samsodin, veľmi priateľský a vždy pozitívne naladený architekt z Indonézie. Je spoluvlastníkom Aboday Architects, malého štúdia s tridsiatimi zamestnancami. Okrem prác na chatovom rezorte na Bali zaujal aj projektmi v oblasti zdravotníctva či školstva. Anja Zorko, bojovníčka za kvalitnú architektúru z neďalekého Slovinska, má na starosti galériu a marketing v ľublanskom Múzeu architektúry a je spoluorganizátorkou BIO Lublana. Rodák z juhoafrického Johannesburgu Given Mkuna bol pre mňa asi najbližším človekom počas celého pobytu. Živí sa vytváraním produktov z ovčej vlny. Viac ako dizajnérskou vyspelosťou zaujal sociálnym rozmerom svojej práce. Pomáha pretvárať všadeprítomný odpad na – ako sám hovorí – „cash“. Práve získavanie pomoci a práca na projektoch v oblastiach s nízkou vzdelanosťou a vysokým výskytom vírusu HIV ho priviedli na prvú cestu mimo Afriky, konkrétne do Anglicka. I-Minh Sith, „vedec“ skupiny, dizajnér z Taiwanu, vlastní štúdio so silným technologickým zameraním, zamerané na ekologické projekty. Ďalšou účastníčkou bola turecká produktová dizajnérka Pinar Yar s pestrými skúsenosťami na medzinárodnej scéne. Je spoluvlastníčkou a dizajnérkou značky Gaeiforms, špecializovanej na nábytok a interiérové doplnky s kompletnou výrobou. Rami Farook z Dubaja, ktorý sa nakoniec stal víťazom súťaže, je napoly obchodníkom, napoly dizajnérom. Vlastní renomované štúdio Fabrik, ktoré popri dizajnérskej činnosti predáva dizajn svetových značiek. Aby toho nebolo málo, Fabrik je aj významnou galériou dizajnu a umenia v Dubaji.

Postrehy a názory

Až na Anku zo Slovinska boli všetci finalisti z niekoľkonásobne väčších trhov s neporovnateľnou kúpnu silou. To je asi náš najväčší handikep, nad ktorým však netreba plakať, nezmeníme ho. Prakticky všetci sme zhodne prezentovali postupné zlepšovanie povedomia o veciach dizajnérskejších v našich krajinách. Na britskom systéme ma upútal spôsob, akým dizajn zapájajú do každodenného života. Využívajú ho ako nástroj na zlepšenie a zjednodušenie živo-

ta. Veľký význam kladú na skúmanie interakcie ľudí s objektmi, ktoré ich obklopujú. Podľa mňa u nás slovo dizajnérskeho produktu stále predstavuje niečo abstraktné. Práve zapájanie dizajnérov do sociálnych/verejných projektov by mohlo byť väčšie, v tejto sfére však existuje iba minimálny dialóg. Nedostatky nájdeme aj na strane dizajnérov. Často počujem, ako sa to alebo ono nedá zrealizovať. Niekedy mám pocit, akoby sme boli krajinnou prototypov. Chýba snaha navrhovať jednoduché produkty s reálnou šancou uplatniť sa na trhu. Situácia v podnikaní s dizajnom sa aj napriek tomu podľa mňa postupne zlepšuje. Akonáhle bude viac produktov od dizajnérov, ktoré budú dostupné pre bežných Slovákov, zmení sa aj vnímanie našej práce a podmienky na podnikanie.

Závažný problém vidím aj v prístupe pedagógov na našich školách. Veľakrát som počul sťažnosti na nedostatok financií. Háčik však vidím predovšetkým v našich hlavách. Na školách absolútne chýba podpora študentských projektov. Existuje mnoho príkladov, keď najaktívnejší študenti boli práve tými „zlými“. Zažili sme to sami pri začiatkoch budovania značky Popular®, ako aj pri mojej snahe študovať na VŠVU grafický dizajn (pri všetkej pokore a sebakritike mi príde absurdné, že som nebol dvakrát prijatý na grafický dizajn na VŠVU. Nevieť to úplne vyhodnotiť... Dnes si nás študenti tejto školy vyberajú na spoluprácu

- † Pınar Yar, Turecko, výber produktov značky GAEAforms.
- › Paul Smith, Odpadkové koše Králik pre Londýn. Z výstavy Super Contemporary, Design Museum, Londýn.
- › Zoe Murphy, recyklovaná, ručne maľovaná kolekcia nábytku. London Design Festival, Tent Londýn.

pri záverečných projektoch. Podieľali sme sa na realizácii dizajnerských výstav a už niekoľko rokov fungujeme ako stabilná dizajnerska značka). Pokiaľ na Slovensku nebudú mať možnosť vyučovať dizajn ľudia so skúsenosťami z reálneho trhu, bude stagnovať aj zaradenie dizajnérov do spoločnosti. Pýtam sa, prečo na VŠVU neučia ľudia ako Patrik Illo, aj keď o to majú záujem? Zmena prístupu je zadarmo.

Nabitý program

Program pre finalistov bol naozaj nabitý. Začínali sme v Glasgowe, čo bolo kedysi silne industriálne mesto, dnes je centrom dizajnu v Škótsku. Pekný príklad, ako mesto pochopilo nutnosť zmeny v období, keď priemysel v meste upadal. Práve orientácia na dizajn pomohla nájsť mestu novú tvár, niekdajšia priemyselná zóna je dnes plná dizajnerských a architektonických štúdií, dlhú tradíciu má v meste Glasgow School of Art. Cítim tu rešpekt k architektúre, tradícii Charlesa Mackintosha. Najviac ma upútalo grafické ISO štúdio a Graven Images.

Ďalšou zastávkou boli dva dni v Newcastli. Okrem zaujímavej architektúry Normana Fostera bola najväčším zážitkom návšteva univerzity. Moderná budova ponúka študentom vynikajúce vybavenie školy, čo ma však zaujalo najviac, bol prístup pedagógov, ako i samotný študijný program. Práve v Newcastli sa mi páči-

lo, ako študenti venujú posledný ročník výlučne príprave na vstup do profesionálneho života. Zaujala ma podpora školy pri študentských projektoch, budovaní značiek už počas štúdia, ako aj možnosť využívať technické zázemie aj po jeho skončení. Veľkou oporou sú pedagógovia, profesionálni dizajnéri, ktorí majú bohatú prax, a preto vedia poskytnúť študentom praktické rady.

Najdlhšou zastávkou bol Londýn. Program tu bol možno až príliš nahustený (vôbec sme nestihli práve prebiehajúci design week). Navštívili sme množstvo organizácií, ktoré pomáhajú dizajnérom a architektom pri realizácii projektov. Úžasná bola prezentácia v rámci Design Councilu. Organizácia bola založená v roku 1944 so stratégiou prinášať na trh konkurencieschopné britské výrobky. V súčasnosti pomáha aj pri rebrandingu klasických firiem alebo výrobcov a pomocou dizajnu a správne zvoleného marketingu pomáha vylepšovať ich pozíciu na trhu. Videl som, ako môžu spolu fungovať architekti, developeri a myšlienka jednotného charakteru výstavy. Práve o to sa stará Architect Council. Je zaujímavé, že na takom veľkom priestore, ako je Londýn, môže byť dodržiavaná urbanistická štúdia rozvoja mesta. Pri spomienke na funkciu „hlavný architekt mesta Bratislavy“ som sa zmožil len na úškrn. Asi najpôsobiliejšia bola návšteva štúdia Troika, ktoré je zodpovedné za objekt „mrak“ v novučičkom termináli 5 letiska Heathrow. Práve v ich štúdiu som sa cítil ako medzi novodobými vynálezcami. Slovo dizajn u nich významne stelesňuje snahu posúvať hranice a vymýšľať originálne a technologicky veľmi náročné projekty. Za každým počínom štúdia je cítiť silnú filozofiu, reflexiu spoločnosti.

Záver týždňa patril vyhláseniu výsledkov YIDE a zároveň nasej účasti na výstave 100% Design. Počas pestrého programu sme mali priestor aj na našu prezentáciu. Myslím si, že sa nemusíme za nič hanbiť a stačí pokračovať v poctivej práci. Ako som už spomínal, celkovým víťazom súťaže sa stal Rami Farook. Je to profesionál, vyštudoval marketing v Bostone, má výborný zmysel pre prepojenie obchodu a dizajnu. Nič nenechal na náhodu, jeho projekt bol špičkovy pripravený, bolo vidieť, že prezentuje výsledok dlhodobej prípravy, a nikdy ani netajil svoj cieľ vyhrať. Je veľmi aktívny, jeho štúdio Fabrik patrí medzi špičku v Dubaji. Fabrik pravidelne organizuje významné výstavy z oblasti produktového, grafického dizajnu a voľného umenia, podieľal sa na realizácii pavilónu Spojených arabských emirátov na Bienále v Benátkach. Zaujala ma aj jeho snaha o zblížovanie kultúr Arabov a Európanov. Pozvánka usporiadateľov na spoluorganizovanie premiérovej výstavy 100% Design Dubaj na budúci rok hovorí za všetko.

Samotná výstava 100% Design v Londýne bola zaujímavá, ale úprimne sa priznám, nebola to úplne moja šálka kávy. Väčšina vystavujúcich patrila medzi špičku svetových značiek, a možno

aj preto výstave chýbal trochu osobnejší charakter. Súčasne však prebiehala výstava v Tent London, ktorá bola zameraná predovšetkým na mladé značky a menšie štúdiá, a tam som sa cítil omnoho prirodzenejšie. Komunikácia s autormi bola oveľa jednoduchšia a otvorenejšia. Práve odtiaľ som si odniesol najviac inšpirácie.

Na záver

Za jedenásť dní sme toho videli naozaj veľa, ale najviac ma zaujali projekty pre verejnosť. Práve možnosť pracovať v štúdiách na projektoch, ktoré nemajú vždy nutne komerčný charakter, pomáha autorom rozvíjať sa a zároveň posúvať hranice vlastnej tvorivosti. Ticho môžeme závidieť profesionálny prístup a z toho vyplývajúcu kvalitu výstupu. Britský trh je obrovský a na mňa pôsobí už trochu prehustene. Odvšadiaľ na vás pozerá pekný, alebo aspoň minimálne trendový dizajn... Je ho toľko, že po jednej prechádzke Londýnom máte pocit, akoby ste videli naozaj všetko. Je ťažké niečím zaujať.

Na záver by som veľmi rád poďakoval za celý Popular. Vážime si podporu Slovenského centra dizajnu a prácu British Councilu, ktorý pomohol tento zaujímavý road trip uskutočniť.

#

www.gaeaforms.com
www.aboday.com
www.happilyunmarried.com
www.viatraffic.org
www.aml.sl
www.idpd.com.tw
www.gopopular.com

des- Praha ignblok 09

Október sa v strednej Európe stal mesiacom dizajnu, v rámci ktorého rozbiehajú jej metropoly rôznorodé

projekty. Pražský Designblok, tentoraz s podtitulom Jar, sa konal v dňoch 6. – 11. 10., a to už po jedenástykrát. Mesto ponúklo 63 výstavných bodov, pričom dva hlavné priestory sa nachádzali v Holešoviciach – v Superstudio Classic 7 a v loftových bytoch v areáli Holešovického pivovaru Superstudio A7.

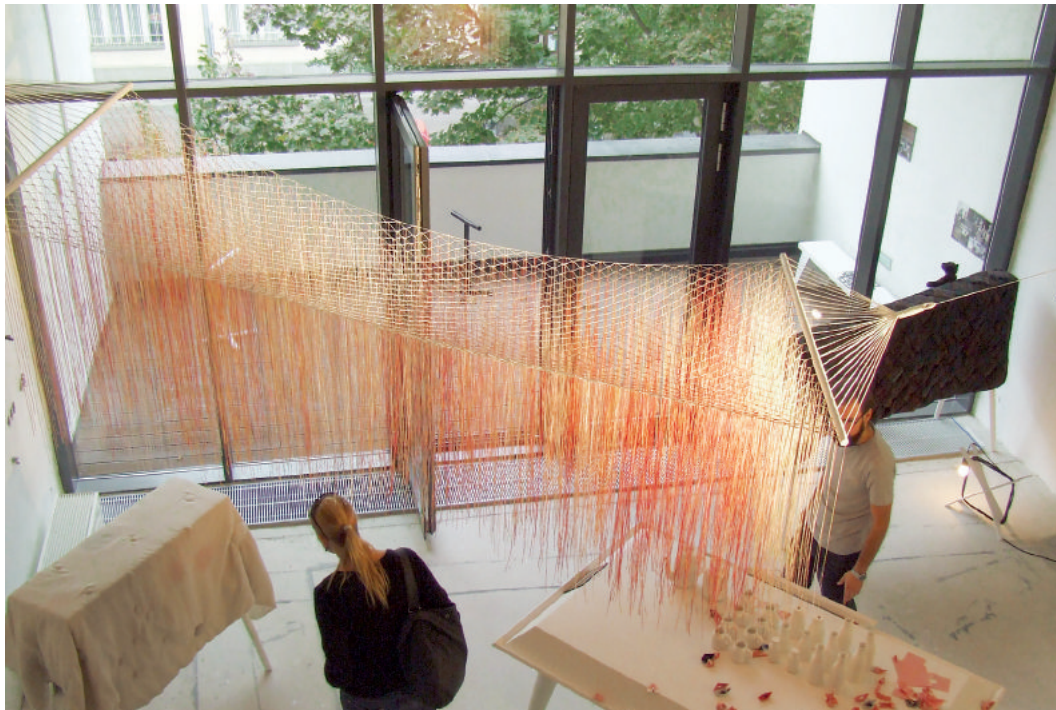
- ✓ Zoskupenie Old School (Regina Soudilová, Hana Vaňátková, Pavel Brejcha) sa zaoberá dizajnom „od hlavy až k päťám“. Prezentácia originálnych kusov ručne šitých topánok, www.kunstgezicht.cz.
- ↓ Zdeněk Vacek a Daniel Pošta, kolekcia šperkov AW/09. Cena šéfredaktorov za najlepšiu prezentáciu dizajnérskeho štúdia, www.zdenekvacek.com.
- Cohnauction – dizajn 20. storočia určený do aukcie, www.cohn.cz.
- Najnovší projekt dizajnéra Patrika Illa pre slovenskú sklárňu Rona, www.rona.sk.

aktuálne

Tento rok sa Designbloku zúčastnilo viac ako 100 dizajnérov, 24 módnych návrhárov, dizajnérske štúdiá a špecializované školy. Pražské galérie a múzeá ponúkli bohatý sprievodný výstavný program: Umeleckopriemyselné múzeum uviedlo výstavu Čerstvé – Fresh!, kde sa objavili akvizície dizajnu z rokov 1999 – 2009, České centrum ponúklo výstavu Mladý švédsky dizajn a prezentáciu značky IKEA, Národná galéria vo Veľtržnom paláci projekt Design Stage, kde uvádzali dizajnérske osobnosti, koncepty a výrobné postupy českej značky Tescoma. V Galérii České spořitelny ponúkali exkluzívne novú kolekciu výstavného projektu Křehký. V centre súčasného umenia, architektúry a dizajnu Dox bola inštalovaná výstava Moja Európa – súčasné české umenie a dizajn. S upútavkou na Designblok sa návštevníci mohli stretnúť prakticky po celom meste – v špecializovaných galériách a predajniach, na módnych prehliadkach, firemných prezentáciách. Srdcom Designbloku boli však Holešovice, kde sa predstavili aj slovenskí dizajnéri a značky. Patril k nim už tradične Popular, ktorý ako sa zdá, našiel v Čechách prajné obchodné zázemie, v časti „Milky Way“ venovanej nádejným dizajnérsym talentom Tomáš Král, ktorý za svoju kolekciu Plug získal v závere Designbloku povzbudivé ocenenie, Nina Weisslechner s projektom sLOVEnsko a Patrik Illo zastupujúci značku Rona. Holešovice boli aj miestom vystavených diel určených na aukciu

dizajnu 20. storočia, ktorá potvrdila narastajúci zberateľský záujem o donedávna polozabudnuté artefakty. Prevažne mladé publikum, rovnako ako minulý rok, zaujala značka Whitefruits, nielen nadčasovým charakterom svojej expozície a exponátov v Superstudiu A (Bolo nebolo), ale opäť ponúkanými pridanými službami (záujemcom na prinesenú keramikou a porcelán vyrábali vlastné dekory). V priestoroch Superstudia A7 vystavovali viaceré odevné značky: (7dub, BRYXI, Chatty, vlni ocenená Monika Drápalová...), spoločnosť DuPont, pod názvom Design Drive s putujúcou výstavou skupina mladých lotyšských dizajnérov, Happy Materials s projektom Inspired by Nature, ako aj „star“ tohto ročníka holandské štúdio Makking & Bey.

Superstudio Classic 7 pripomínalo veľký úl, nielen množstvom umiestnených značiek, dizajnérov, projektov, ale aj neustálym pohybom návštevníkov medzi jednotlivými „bunkami“, ktorým sa väčšinou oproti minulému roku oči vidne zmenšili rozmery. Štatistika návštevnosti Designbloku bola opäť povzbudivá: holešovické štúdiá navštívilo 21 000 ľudí a akcie v centre mesta až 35 000 návštevníkov. Praha v októbri naozaj žila dizajnom.

#

www.designblok.cz

^ Lotyšský projekt Design Drive, www.designdrive.lv.
 † Ateliér keramiky a porcelánu, Vysoká škola uměleckopřemyslná v Praze, www.vsup.cz.
 > Whitefruits, redizajn starej keramiky a porcelánu – hrnčičky s vnútorným motívom, kresbou imitujúcou čajový povlak. Cena šéfredaktorov za najlepši výstavný projekt, www.whitefruits.cz.
 † Svetidlo, A.M.O.S. DESIGN, www.amosdesign.cz.
 → UTB v Zlíne, Ústav vizuálnej tvorby, www.fmk.utb.cz.

aktuálne

COHNAUCTION

Aukcia moderného dizajnu 20. storočia

Pri slove aukcia sa vám najskôr určite vybaví dražba spojená s predajom starožitných či umeleckých diel. Nie vždy to však platí. Tentoraz nás o tom presvedčila nedávna aukcia artefaktov dizajnu 20. storočia nazvaná COHNAUCTION, ktorá sa konala 11. októbra 2009 v pražskom centre súčasného umenia DOX v rámci veľkolepej akcie Designblok 09.

To, že o spomínané artikle začína byť čoraz väčší záujem, vidieť nielen zo záujmu na strane odbornej verejnosti, ale v neposlednom rade i na strane zberateľov. Nasvedčujú tomu zaplnené miesta v dražobnej sále a prekvapivo dobré výsledky dražby. Z celkového počtu 215 ponúknutých diel sa vydražilo 125 položiek, čo je viac ako polovica. V širokospektrálnej ponuke boli zastúpené takmer všetky odvetvia dizajnu. Počnúc nábytkom, cez sklo, keramiku, porcelán, lampy až po rôzne interiérové doplnky. Našli sa tu skvelé ukážky ručnej remeselnej práce, ako aj dizajn masovej priemyselnej produkcie od secesie, art-déco cez povojnový dizajn 50. rokov až po najšúčasnejšie dizajnérske objekty. Jednoznačne najväčší záujem bol o vysúvacie „hniezdové stolíky“ od Josefa Hoffmanna zo začiatku 20. storočia, dokonca sa práve pri ňom prekonal rekord najdrahšieho vydraženého diela aukcie; výsledná suma 58 000 Kč trojnásobne prevýšila vyvolávaciu cenu 18 000 Kč. Nevšedne veľký záujem bol

takisto o porcelánový čajový servis Manon od Jaroslava Ježeka z roku 1959; vydražená suma 53 000 Kč mnohonásobne prevýšila vyvolávaciu sumu 5 000 Kč a servis sa zaradil na druhé miesto. Tretiu priečku obsadilo chrómované polohovacie kreslo od spoločnosti SAB z medzivojnového obdobia. Jeho vyvolávacía suma 25 000 Kč bola zároveň i predajnou. Štvrtú pozíciu najdrahšie vydraženého predmetu na aukcii predstavuje pár polokresiel od Otta Wagnera zo začiatku 20. storočia, pričom sa ich hodnota z pôvodných 12 500 Kč vyšplhala na 22 500 Kč. Päťicu top vydražených predmetov uzatvára malý kancelársky ventilátor zo začiatku druhej polovice 20. storočia vydražený z 3 000 Kč na 19 000 Kč. Nakoniec o veľkom záujme a úspešnom výsledku hovorí celková suma vydražená na aukcii v hodnote 711 800 Kč. Otázne je, či by sa aj u nás na Slovensku obdobná aukcia stretla s takým záujmom.

↖ Pár polokresiel.

Autor: Otto Wagner.

Výrobca: Gebrüder Thonet, Rakúsko-Uhorsko, 10. roky 20. storočia. Použitý materiál: masivný ohýbaný bukový hranol, výplň sedadla z bukovej preglejky, obe kreslá sú v pôvodnom intaktnom stave bez akýchkoľvek reštaurátorských zásahov.

Rozmery: š 45 cm, v 75 cm

Pozn.: Ide o sériový variant slávnej stoličky Otta Wagnera, navrhnutý pre budovu viedenskej Postsparkasse. Na vybavení tohto ústavu sa v tom čase podieľali obaja poprední výrobcovia ohýbaného nábytku, teda Thonet i Khon. Ich kreslá sa líšili v drobných detailoch, napríklad zakončení prednej časti sedadla.

→ Hniezdové stolíky, 3 ks.

Autor: Josef Hoffmann.

Výrobca: J. J. Kohn, Viedeň, 10. - 20. roky 20. storočia.

Použitý materiál: ohýbané bukové drevo, pôvodný stav, v minulosti povrch upravovaný šelakovou politúrou. Neznačené.

Projekt COHNAUCTION vznikol na začiatku roka 2008. Zakladatelia MgA. Jan Jaroš a MgA. Kamila Hornychová sú zároveň hlavnými dizajnérmi Cohnstudia. Idea výlučne dizajrovej aukcie, kde by sa prezentovali produkty navrhnuté známymi architektmi a dizajnérmi zo začiatku storočia spolu s predmetmi navrhnutými v nedávnej minulosti súčasnými dizajnérmi, sa objavila už pred niekoľkými rokmi. „Predstava zhromaždiť kvalitné predmety na jednom mieste, bez ohľadu na datovanie, mi prišla ako ideálna možnosť – nielen pre návštevníkov – zoznámiť sa s kvalitou, ktorá tu vznikala počas uplynulých sto rokov,“ hovorí jeden z majiteľov spoločnosti pán Jan Jaroš a dodáva: „Projekt COHNAUCTION nemá v Čechách priameho konkurenta, a to ani rozsahom, ani výberom položiek. Neexistuje tu žiadny iný projekt, ktorý ponúka dizajn v takej šírke a zábere.“

#

Čajová súprava Manon, 9 ks.
 Autor: Jaroslav Ježek.
 Výrobca: Vývojový závod Lesov, Karlove Vary, návrh z roka 1959.
 Použitý materiál: biely glazovaný porcelán s čiernym, fialovým a zlatým dekorom.
 Rozmery: kanvica v 23 cm, šálka v 6,5 cm.
 Pozn.: Veľmi zriedkavo sa vyskytujúci variant zachovalej kolekcie bez poškodenia a v plnom počte kusov.
 Chromované polohovacie kreslo.
 Autor: neznámy.
 Výrobca: SAB, Praha, 30. roky 20. storočia.
 Použitý materiál: chromovaná oceľová konštrukcia z bezšvíkových rúrok, sedacia aj operadlová vankúš je novočalúnený sivou žinilkovou látkou.
 Rozmery: v 85 cm, š 65 cm, h 84 cm
 Pozn.: Firma SAB pôsobila v 30. rokoch ako výrobca rúrkového nábytku. Jej relatívne krátku históriu zapríčinila žaloba architekta Miesa van der Roheho, ktorý firmu žaloval za porušenie autorských práv na jeho stoličky a polokresla MR 10 a MR 20, ktorých realizáciu prenechal firme Thonet. Krátko nato firma zanikla.

→ Stolný kancelársky ventilátor.
Autor: neznámy.
Výrobca: L (neurčený), Nemecko /
Francúzsko (?), 50. – 60. roky 20. storočia.
Rozmer: v 40 cm, priemer koša rotora 32
cm. Použitý materiál: bakelitová vrtuľa,
robustná, perfektne prepracovaná kon-
štrukcia z liateho hliníka.
Pozn.: Absolútny klenot medzi ventilá-
tormi z polovice 20. storočia. Nádherný
prepracovaný aerodynamický tvar
statora, farebné zladenie do najmenšieho
detailu, to všetko robí z tohto praktic-
kého pomocníka na letné dni funkčne
štýlovú dekoráciu.

aktuálne

matériO

Inspired by Nature

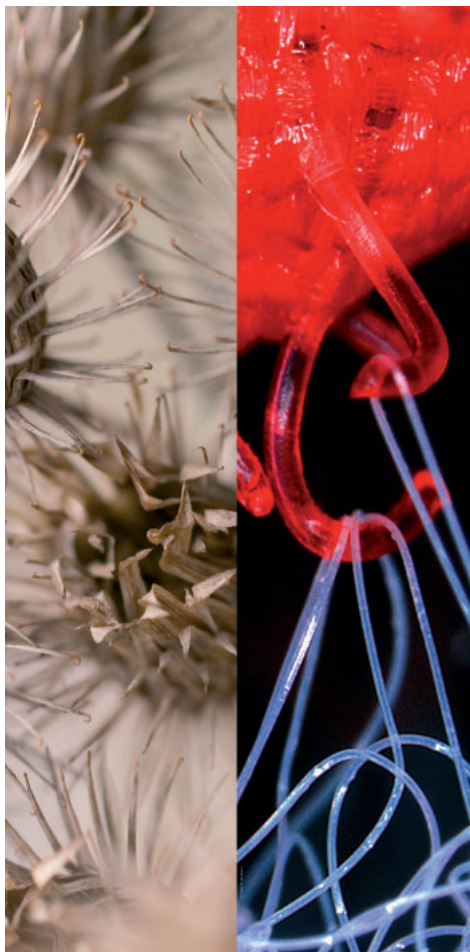
Počas tohtoročného Designbloku vystavila spoločnosť Happy Materials súbor materiálov a technológií inšpirovaných prírodou. Výstava v Superštúdiu A7 v Holešovickom pivovare, nazvaná Inspired by Nature a pripravená spoločnosťou MatériO, predstavila napríklad materiály kopírujúce princíp včelích plástov, tkaniny s perleťovým efektom, napodobujúce šupinatú štruktúru motýľích krídel, farby a textílie so samočistiacimi schopnosťami na princípe lotosového listu, lepidlá inšpirované priľnavými vlastnosťami mušlí či suchý zips imitujúci lopúchové semená. Príroda počas 3,8 miliardy rokov evolúcie vyvinula rad vysoko účinných riešení, ktoré sú teraz objektom intenzívneho výskumu. Vedcov zaujíma nielen to, ako dosiahnuť vznik nových materiálov v lepších technických parametroch, ale tiež napríklad to, ako rastliny a zvieratá hospodária s energiou či odpadovými látkami. Dúfajú, že tak vyvinú ekologickejšie, materiálovo menej náročné a finančne menej nákladné výrobky.

Príklady z praxe

Gecko tape

Americký biológ Robert J. Full objavil princíp, vďaka ktorému je gekon schopný liezť po tých najstrmších povrchoch či dokonca po skle. Tajomstvo tkvie v mikroskopických chlpkoch na spodku vankúšikov jeho nôh. Každý chlpek sa dostáva tak blízko k povrchu, po ktorom sa gekon pohybuje, že jeho molekuly a molekuly povrchu na seba vzájomne elektrostaticky pôsobia (tzv. van der Waalsove sily). Na nohe gekona sú milióny takýchto chlpkov a ich kombinovaná výsledná adhézna sila je potom neuveriteľná – teoreticky by sa na gekona dalo zavesiť asi 45-kilogramové závažie. Týmto princípom sa inšpiroval tím vedcov z univerzity v Manchestri, ktorý v roku 2003 vyvinul nový typ adhezív, tzv. gecko-pásky. Jeden štvorcový centimeter gecko-pásky obsahuje milióny jemných plastových chlpkov a udrží až 1-kilogramovú záťaž. Ich využitie bude široké – ako pomôcky pre čističov okien, nové pneumatiky s unikátnymi vlastnosťami alebo roboti lezúci po stenách.

Velcro (suchý zips)

Suchý zips vynášiel v roku 1940 švajčiarsky technik George de Mestral, ktorý si všimol, že semená lopúcha sa zachytávajú na šaty či srst zvierat. Mestral zistil, že povrch nažky lopúcha je pokrytý drobnými háčikmi. Tento princíp využil v spojovacom materiáli VELCRO®, ktorého názov vznikol z francúzskych slov 'velour' (zamat) a 'crochet' (háčik).

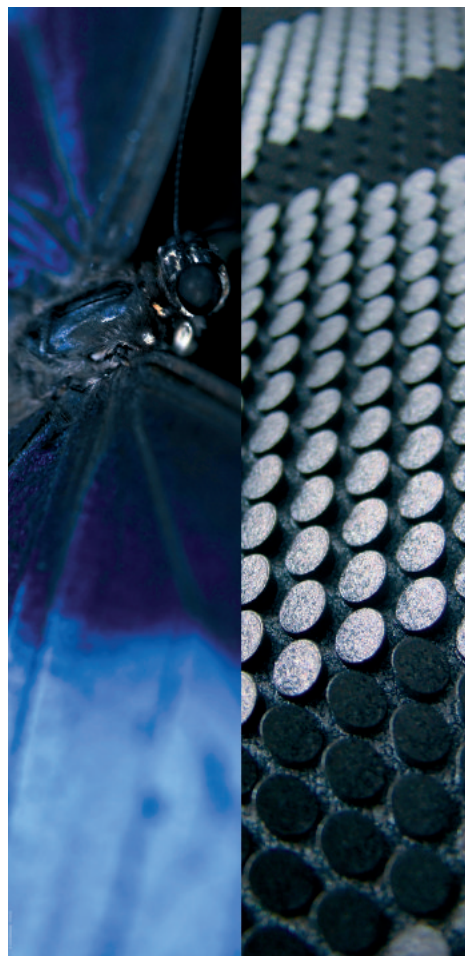
Povrchy so samočistiacimi schopnosťami

Nemecký botanik Wilhelm Barthlott, ktorý sa na bonnskej univerzite venoval štúdiu rastlinných povrchov, zistil, že list lotosu má mnoho miniatúrnych hrbolčiek pokrytých vrstvičkou vosku. Tento povrch odpuďzuje vodu a bráni usadzovaniu nečistôt, ktoré „balansujú“ na hrbolčekoch listu. Kvapka vody potom tieto čiastočky poľahky spláchnie. Inými slovami, lotos má samočistiacu schopnosť. Tento takzvaný lotosový efekt využil nemecký výrobca fasádnej farby Lotusan. Teraz prebiehajú práce na využití lotosového efektu aj pri iných výrobkoch, napríklad samočistiacich oknách. Samočistiace sklo by mohlo nájsť uplatnenie okrem iného i v automobilovom priemysle.

Lepidlo z morských mäkkýšov

Nohy niektorých druhov mäkkýšov obsahujú žľazu, ktorá produkuje tzv. byssové vlákna. Pomocou nich sa napríklad morský lastúrník slávka jedlá môže pevne prisať k hrádzam a skaliskám. Byssové vlákna sú neobyčajne pevné a pritom pružné, čím sa podobajú šlachám. Táto lepkavá látka na bázy proteínov má vysokú priľnavosť, dokonca i v slanej vode či iných náročných prostrediach. Zatiaľ čo z byssových vláken lastúrnikov sa už v staroveku vyrábala tzv. „morský“ či „byssový“ hodváb, teraz odborníci hľadajú možné využitie vlastností lepidla z morských mäkkýšov. Táto zdravotne nezávadná, vode odolná a mimoriadne účinná lepiaca látka nájde uplatnenie napríklad v lekárstve pri spájaní zlomených kostí či zubov, pri výrobe zdravotne neškodných MDF dosiek bez toxického formaldehydu.

Efekt motýľích krídel

Motýľie krídla sú pokryté šupinkami na spôsob škridiel a ich lesklé zafarbenie je dané nielen pigmentmi, ale aj lomom svetla. Do určitej miery ide teda o optickú hru prírody. Na princípe odrazu svetla na šupinkách motýľích krídel a zároveň ľudskej schopnosti takého svetlo vnímať vyvinula spoločnosť Qualcomm Company elektronické displeje Mirasol.

#

MatériO je európska sieť nezávislých informačných centier pre materiály a nové výrobky. Bola založená v roku 2001 v Paríži a svojim členom poskytuje rozsiahlu databázu komerčne dostupných materiálov, ktoré chápe ako kľúčový prvok v kreatívnom procese. Cieľom je vytvárať vzťahy medzi zástupcami rôznych odborov - architektúry, priemyselného dizajnu, scénografie, módného návrhárstva, knižného priemyslu či výtvarného umenia - a výrobcami, technikmi či vedcami.

Design Week Budapešť - návraty

Design Hét, alebo aj Design Week Budapest, aj tento rok oslavoval dizajn na vyše 100 miestach metropoly Maďarska, a to mnohými spôsobmi. K najpropagovanejším akciám patrila výstava In Competition. Výstava maďarského Dizajn centra v priestoroch bývalého autobusového terminálu lákala verejnosť na výber produktov, ktoré vznikli za spoluúčasti maďarských dizajnérov pre nadnárodné spoločnosti. Nechýbali medzi nimi ani mená mladých začínajúcich autorov, ktorí uspeli v uznávaných medzinárodných súťažiach. K ďalším atraktívnym podujatiam patrila výstava Harriho Koskinena, jedného z najuznávanejších fínskych dizajnérov v súčasnosti. Hviezdnu kariéru medzinárodných rozmerov odštartoval v roku 2000 výstavou v galérii Issey Miyake Design Studio. Medzi jeho zákazníkov patria firmy Artek, Cassina, Finlandia Worldwide, Iittala, Magis, Marimekko a Muji. Je držiteľom viacerých prestížnych ocenení, vystavoval takmer po celom svete. Jeho najznámejší dizajn sa zrejme vzťahuje k tzv. Lampe Block, ktorá je súčasťou kolekcie dizajnu v Múzeu moderného umenia v New Yorku.

#

www.designhet.hu

† László Herczeg, Mobilný XRay I.

László Herczeg strávil v minulosti 8 rokov ako senior konzultant v oblasti dizajnu pre celosvetový zdravotnícky tím Philips Design. Viedol niekoľko inovačných projektov, je autorom konceptov, ktoré sú podľa viacerých odborníkov zásadným prínosom pre zdravotnícky priemysel. Je držiteľom titulu magister umenia z Akadémie umenia a dizajnu v Budapešti, študoval na Vysokej škole umenia a dizajnu v Helsinkách. V súčasnosti pôsobí v štúdiu Fuelfor (Barcelona, Budapešť), ktoré sa špecializuje na medicínsku techniku (In Competition).

↓ Akos Stegmar, Welonda.

Akos Stegmar už ako 13-ročný začal študovať návrhárstvo priemyselných výrobkov na SUPŠ v Uherskom Hradišti a neskôr pokračoval na Vysokej škole umeleckopriemyselnej v Budapešti. Na jeden semester sa v rámci výmenných programov dostal aj na VŠVU do Bratislavy, kde študoval pod vedením Štefana Kleina. Po skončení školy v Budapešti sa vrátil opäť na VŠVU. Zúčastnil sa stáže v Audi Design, v Mercedese na oddelení Interior Design, študoval v Pforzheime v Nemecku. Po škole dostal ponuku od Mazdy a začal pracovať v Jokohame v Advanced Design štúdiu. Welonda je divíziou firmy Wella, ktorá navrhuje zariadenia pre kadernícke salóny (In Competition).

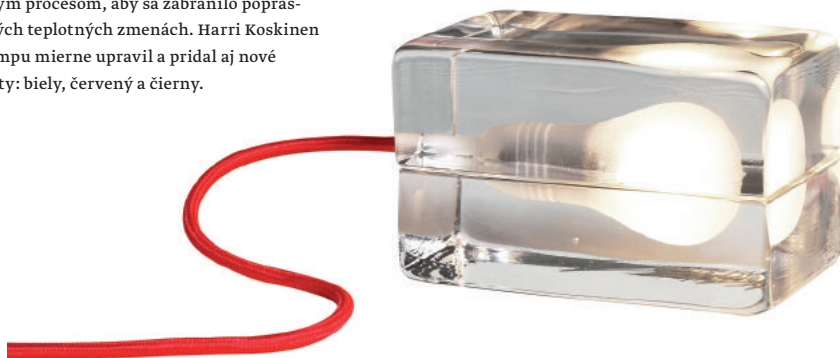

↑ Mika&Hení, magnetický nosič na spinky, dizajn pre Alessi.

Dizajnérske štúdio Mika&Hení vzniklo v Budapešti v roku 2003. Založil ho medzinárodný maďarsko-kórejský manželský pár Henrietta Sárosi a Mika H. J. Kim, ktorý sa venuje rôznym projektom v oblastiach produktového, grafického a textilného dizajnu. Okrem toho, že navrhujú pre konkrétnych klientov (patrí medzi nich napríklad Alessi), ich štúdio sa v limitovaných sériách venuje aj predaju vlastných výrobkov (nábytok, lampy, bytové doplnky atď.). Štúdio Mika&Hení je známe záujmom o imanentnú komunikáciu medzi objektmi a užívateľmi, v súlade s filozofiou podporujúcou komplexné ekologické povedomie. Mnohé projekty zohľadňujú ekologické hľadisko nielen používaním materiálov šetrných k životnému prostrediu, ale aj ekologickým spôsobom využívania produktov (In Competition).

› **Harri Koskinen, Lampa Block.**

Svietidlo sa vďaka svojej unikátnej konštrukcii stalo slávnym hneď pri svojom vzniku v roku 1996, pričom aj v súčasnosti patrí k najobľúbenejším škandinávskym produktom. Objekt pripomínajúci ľadovú kocku má žiarovku umiestnenú do dvoch blokov číreho skla, ktoré sú ručne spracované. Podstupujú ochladzovanie extrémne dlhým procesom, aby sa zabránilo popraskaniu pri silných teplotných zmenách. Harri Koskinen v roku 2007 lampu mierne upravil a pridal aj nové farebné akcenty: biely, červený a čierny.

✓ **Harri Koskinen, Kippo a Alusta, dizajn pre Iittala Arte.**

Prvú sériu umeleckého skla pre Iittala Arte vytvoril Harri Koskinen v roku 2000. Po prvých 30 kusoch limitovanej edície Alue nasledovala v roku 2004 kolekcia Vapaa Alue. V Kippo a Alusta Harri Koskinen obhajuje aj naďalej jednoduchý dizajn, ktorý chápe ako výzvu predovšetkým pre ručnú prácu sklárov. Koskinenove fúkané sklá sa vyznačujú silným dôrazom na vizuálne hodnoty materiálu a nezvyčajné farebné modelovanie.

VIENNA DESIGN WEEK 2009

Arik Levy: Chaton Superstructures. Inštalácia obrovskej 3-D skulptúry bola umiestnená v Lichtenstein Museum a ďalšie objekty, reflektujúce vzťah k architektonickému priestoru, predstavila spoločnosť Sotheby's. Projekty vznikli v spolupráci s firmou Swarovski a reagujú práve na príznačnú štruktúru krištálu. Foto: Swarovski Crystal Palace.

Od 1. do 11. októbra 2009 prezentovala Viedeň už po tretíkrát inštalácie a produkty domácich i medzinárodných dizajnérov. Celkovo 80 podujatí vo viac ako 50 lokalitách navštívilo tento rok až 19 000 návštevníkov. Súčasťou výstav boli aj sprievodné programy pre deti, premietanie filmov, verejné diskusie a stretnutia s dizajnérmí. Predstavili sa rôzne polohy dizajnu, s dôrazom na jeho významnú pozíciu v hospodárstve a dôležitú úlohu vo vzdelávacom procese.

www.viennadesignweek.at

#

aktuálne

designum⁶2009

text redakcia foto VDW

VIENNA DESIGN WEEK 2009

udalosť

43

VIENNA DESIGN WEEK

1.-11.10.2009

↑ Davy Grosemans pre DARK. Objekt z hosťujúcej belgickej výstavy Je suis dada, ktorá bola prezentovaná v quartier/21MQ. Foto: Frank Gielen.

↙ Logo: Birgit Grabner.

↔ Michal Young ponúkol nové hi-tech produkty po prvýkrát mimo Ázie. Zároveň sú však výtvarnou inštaláciou, ktorá má prepojenie na moderný dizajn a technologické vymoženosti miestneho (v tomto prípade českého) priemyslu. Foto: fischka.com.

✓ Bram Boo: The Gypsy Thing all v rámci výstavy Je suis dada. Foto: Frank Gielen.

↓ Servis Reset vyrobený firmou STAMM od Thomasa Feichtnera. Foto: STAMM.

→ Dizajn vo verejnom priestore. Koncept a foto: Zajc & Zündel.

aktualne

Brillance Fashion Talent 2009

Tretie pokračovanie súťažného projektu pre módnych tvorcov sa uskutočnilo 15. októbra 2009 v bratislavskom Auparku. Pre mladých tvorcov to bola ideálna príležitosť na vzájomnú konfrontáciu a zároveň možnosť verejne sa prezentovať.

↳ Lenka Rypáková.

aktuálne

Cieľom súťaže je podporiť mladých módnych dizajnérov a vyzdvihnúť nové riešenia v odevnom dizajne. V prvom kole odborná porota vybrala spomedzi 46 návrhárov 10 autorov, ktorí mali za úlohu vytvoriť módnú kolekciu. Tohtoročná súťažná téma mala názov Grande Finale. Grande Finale predstavuje vrcholný moment módnej prehliadky, ako aj vrcholný moment operného diela. Emotívny a ideový vrchol spojený s koncentráciou tých najkrajších melódií, stvárnených burácajúcim orchestrom, je pretavený do piatich hudobných tém, ktoré zosobňujú vypäté situácie ako nenaplnená láska, smrť dieťaťa, veľké vášne či hlboké priateľstvo.

< Alžbeta Presová.

- ✦ Lenka Sršňová.
- ✓ Lucia Kvetanová-Štefánková.

aktuálne

➤ Mária Štranecková.

Vítězstvo si tento rok odniesla Mária Štraneková. Hlavnou cenou bola garantovaná honorovaná zmluva od generálneho partnera Schwarzkopf Brillance v hodnote 3 320 eur na realizáciu autorskej kolekcie, ktorú víťazka predvedie na Brillance Fashion Talent 2010. Ďalšou cenou je realizácia šiat pre miss, prvú vicemiss a druhú vicemiss súťaže Miss Slovensko 2010. Víťazka Mária Štraneková získala spolu s Lenkou Sršňovou od vydavateľstva Star production a agentúry Star promotion fashion advetoriál v časopise La Femme. Cenu internetového hlasovania si odniesla Ema Kleinová.

www.brillancefashiontalent.sk

#

➤ Slavomíra Vlasová.

Cena profesora Jindřicha Halabalu

Cena profesora Halabalu sa od roku 2005 striedavo organizuje vo Zvolene a Brne. Napriek svojej mladej histórii sa snaží profilovať ako rešpektovaná národná a – ako to z jej charakteru vyplýva – hlavne medzinárodná súťaž v rámci česko-slovenského priestoru. Je zameraná na študentský dizajn nábytku, interiérový dizajn a výrobky z dreva. Keď sa súťaž pred piatimi rokmi formovala, šlo najmä o prehliadku prác študentov dizajnu TU vo Zvolene a Ústavu nábytku na MZLU Brno, čiže škôl, ktoré sa podpísali pod jej vznik. To sa prejavilo v jednotnom, avšak regionálnom charaktere súťaže. V súčasnosti je Cena profesora Halabalu otvorená prezentácii študentov viacerých škôl, ktorí svojimi návrhmi prispievajú do diskusie o povahe aktuálneho diania v tvorbe nábytku a interiéru.

- † Peter Levársky, STOLIČKA PRE HUDBNÍKA, STU v Bratislave, pedagóg: Doc. Akad. soch. Peter Paliatka.
- ↪ Zuzana Horniaková, hotel SEMIRAMIS, TU vo Zvolene, pedagóg: Ing. arch. Ludmila Poštulková, CSc.
- Barbora Obertová, RGB CLUB - Polyfunkčný objekt Kolárovo námestie Bratislava, STU v Bratislave, pedagóg: Prof. Ing. arch. akad. arch. Ivan Petelen, PhD.

Osobnosť prof. Jindřicha Halabalu je v odbornej verejnosti spojená predovšetkým s jeho prácou pre Spojené UP závody v Brne. Halabalova tvorba sa vyznačuje komplexným pohľadom na tvorbu nábytku a jeho kreslá z medzivojnového obdobia sú objektom záujmu viacerých zberateľov umenia a dizajnu. Pomerne málo známa je však jeho pedagogická činnosť, ktorá bola od roku 1951 spätá s pôsobením na vtedajšej Drevárskej fakulte Vysokiej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Tu založil a viedol Katedru drevárskych výrobkov, ktorá sa neskôr pod jeho vplyvom transformovala do podoby Katedry architektúry nábytku a drevárskych výrobkov. Svojou pedagogickou činnosťou nepriamo ovplyvnil vznik dnešnej Katedry dizajnu nábytku a drevárskych výrobkov na Technickej univerzite vo Zvolene. Tento fakt podnietil iniciatívu na vytvorenie súťaže, ktorá by niesla jeho meno.

Slávnostné vyhlásenie cien v poradí už piateho ročníka prebehlo 4. novembra 2009 v priestoroch Slovenskej národnej galérie vo Zvolene. Hodnotiaci porota, zostavená z pedagógov zúčastnených škôl, vyberala spomedzi 87 prihlásených prác víťazov v štyroch kategóriách: nábytkový dizajn, interiérový dizajn, dizajn drevárskych výrobkov a voľná kategória – mimo štatútu súťaže. Prihlásené práce boli prezentované vo forme prototypov, modelov alebo počítačových vizualizácií na plagátoch. Inštalácia návštevníkom prehliadky ponúkla aktuálnu vzorku študentského dizajnu, reflektujúceho súčasné tendencie, a v mnohých prípadoch provokovala sviežim pohľadom. Tradične silnou stránkou výstavby boli prototypy, ktoré vznikali v spolupráci s firmami a kladli dôraz na vyriešenie podstatných konštrukčných a technologických detailov, čím ponúkli ucelený pohľad na nábytkový produkt vrátane jeho väzieb na výrobnú prax. To predstavuje v dnešných podmienkach slabej previazanosti dizajnérov na výrobcov nezanedbateľný prínos. Na druhej strane za kurátorsky nezvládnuté možno považovať umiestnenie „nedotiahnutých“ modelov do inak kvalitatívne vyváženej inštalácie, ktorej dominovali návrhy nábytku a riešenia interiérov. Slabšie zastúpenie drevárskych výrobkov sa prejavilo aj v hodnotení poroty. V tejto kategórii nebola udelená cena ani ocenenie a zdá sa, že záujem o túto špecifickú oblasť dizajnerskej tvorby sa popri nábytku postupne stráca.

Cena v kategórii Nábytkový dizajn bola udelená **Petrovi Levárskemu** zo Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (pedagóg: Doc. Akad. soch. Peter Paliatka) za Stoličku pre hudobníka. Porota v jeho prípade vyzdvihla spôsob, akým pristupoval k tvorbe praktického a pohodlného sedenia, rešpektujúc dôstojnú atmosféru koncertu vážnej hudby. Ocenenia v tejto kategórii si odniesli **Tereza Matyášková** za návrh pracovného stola a **Ondřej Dočkal** za sedenie S.M.I.L.E.

Cenu v kategórii Interiérový dizajn získala **Zuzana Horniaková** z TU vo Zvolene za riešenie hotela Semiramis **** Atény, Kifissia. Víťazné dielo zaujalo komplexným riešením interiéru v čistom duchu, s využitím súčasných trendov a integrácie hygienickej bunky do priestoru hotelovej izby (pedagogička: Ing. arch. Ludmila Poštulková, CSc.). Za interiérový dizajn boli ocenení aj **Alexandra Krajčovičová** za návrh Hotelovej haly a snack baru hotela Minerál Dudince a **Radek Pomp** za návrh kuchynského ostrova Gourmand Carrousel.

Cenu voľnej kategórie – mimo štatútu – si prevzala **Barbora Obertová** za návrh RGB Club – Polyfunkčný objekt Kollárovo námestie Bratislava. Projekt vznikol na pôde Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (pedagóg: Prof. Ing. arch. akad. arch. Ivan Petelen, PhD.). Komentár hodnotiacej komisie vyzdvihol jednu z výtvarných prostriedkov hmotovej architektúry a interiérového dizajnu. Ocenenia v tejto kategórii boli udelené **Lukášovi Priechovi** za nízke čalúnené sedenie Symbiont a **Dane Prítulovej** za polokreslo Flexio.

Záber dnešnej tvorby v oblasti bývania je nesmierne obsiahly a oveľa mnohohrstevnatejší ako v čase pôsobenia Jindřicha Halabalu. Prejavuje sa to v rozdielnej skladbe študentských prác, ktoré odrážajú samotnú nejednoznačnosť vymedzenia oblasti dizajnu, ktorý presahuje do umenia, oblasti nových technológií či vízií. Samotné kritériá hodnotenia sa tak stávajú diskutabilnými. Nepochybne najväčším prínosom podobných prehliadok je možnosť porovnať rozdielne prístupy, čo je do značnej miery podmiernené aj zložením zúčastnených škôl. V tomto smere by malo byť ambíciou organizátorov súťaže motivovať k účasti študentov z viacerých vysokých škôl na Slovensku a Čechách, a tým obohatiť účasť aj o výtvarné školy. V tomto prípade ide o proces, ktorý vzniká prirodzene, rešpektovaním signálov, ktoré súťaž smerom k odbornej verejnosti vysiela. Budúci ročník súťaže sa bude konať v Brne, pravdepodobne opäť v priestoroch výstavnej sály zlievarne Vaňkovka.

#

†† Ondřej Dočkal, sedenie S.M.I.L.E, MZLU v Brne,
pedagóg: Doc. Ing. arch. Jaromíra Šimoníková, CSc.

† Radek Pomp, kuchynský ostrov GOURMAND CARROUSEL, MZLU v Brne,
pedagógovia: Prof. Ing. Štefan Schneider, PhD., Ing. arch. Martin Kovařík.

aktuálne

Ladislav Csáder, časť II.

Csáderov pobyt v Holandsku

V roku 1936 došlo v živote Ladislava Csádera k dôležitej zmene. Holandský grafik Jan van der Linden požiadal kolegyniu z Bauhausu Irenu Blühovú, aby mu dala typ na mladého moderného grafika z Bratislavy. Na ich odporúčanie začal pracovať pre agentúru Co-op 2. Spolu s manželkou sa presťahoval na viac ako štyri roky do holandského Amsterdamu, mesta so slávnou umeleckou tradíciou.

Citujem z textu Moniky Mikušovej z katalógu o L. Csáderovi:¹

„Agentúru Co-op 2 v roku 1934 založil fotograf Paul Guermonprez. S činnosťou tejto agentúry, ktorej názov bol inšpirovaný tvorbou architekta a dizajnéra Hannesa Meyera, sa spájajú mená popredných osobností holandskej fotografie a grafického dizajnu, či už to bola fotografka Violette Cornelius, spolupracovník László Moholy-Nagya Paul Hartland, Kryn Taconis, ktorý sa neskôr stal jediným holandským členom agentúry Magnum, alebo Otto Treumann, považovaný za jedného z priekopníkov holandského grafického dizajnu. K ďalším spolupracovníkom patrili ilustrátor Leo Meter. Väčšine prác Co-op 2 dominovala reklamná fotografia, doplnená typografickými a kresliarskymi prvkami, a knižné obálky pre holandské, ale aj anglické vydavateľstvá. Kým fotografia a typografia vychádzali z estetiky Nového videnia, ostatné prvky boli poňaté tradičnejším spôsobom, pravdepodobne kvôli potrebe prispôbiť sa požiadavkám zadávateľov.“

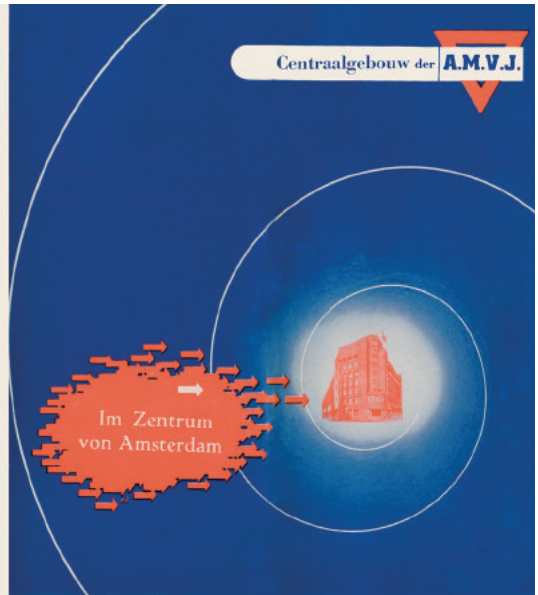
So wie der Leuchtturm und das Leuchte blickte zu Amsterdam gehören, so gehört auch das Centraalgebäude zu Amsterdam und seinen Neuzugern. Auch die Straßen sind privat Gebrauch von den neuen Mächtern, die dieses alte Amsterdam zum Monument des modernen Empirismus, Erholung und Komfort suchenden Menschen bauen.

Wohnen im Centraalgebäude, das heute wohnt mit allen modernen Komfortmöglichkeiten mitten im Herzen Amsterdams, im besten Zentrum der Niederländischen Hauptstadt, am Rande des alten Vollenhoofd.

Wo findet der moderne junge Mann noch einmal ein solches Zuhause, das alle Anforderungen seiner Arbeit, seines Studiums und seines Erholungsbedürfnisses erfüllt. In Gegensatz zu allen anderen Einrichtungen im Centraalgebäude, so die Wohnhäuser allem für junge Männer bestanden. Tiefe auf Anfrage, bei einem Dienstleistungsangebot erfüllt man ein Selbstverwirklichungsbedürfnis.

Erweitert: weitere Informationen auf S. 2

Centraalgebouw der **A.M.V.J.**

Im Zentrum von Amsterdam

Hotel Centraal

Übersuchen Sie im Hotel Centraal. Im Herzen von Amsterdam mit dem Blick über das Leuchte blickte auf das beste Leben an Leuchte blickte, erhellt sich das eindrucksvolle Gebäude des Hotel Centraal, das in seinen 8 Stockwerken alles beherbergt, was ein viel bewährtester Geschäftsreisender oder Erholungssucher suchen kann. Hier findet man eine Reihe toller Hotelzimmer, deren geschmackvolle Einrichtungen von einer gemütlichen Eintracht und einer guten überfließen Luxus sind. Auf allen Zimmern Telefon für die City- und fernweitere internationale Hotel Codes.

Hotelpächter schützen sie gratis in eigener geschickter Schwimmbad, denn das Hotel Centraal ist die einzige Hotel in Europa mit einem eigenen Schwimmbad und Brausebad. Vergleichen sie alles die nächste Seite! Es ist aber auch täglich das einzige Hotel, das den unbestimmten Mutter beriet sowohl im Herzen der Stadt als auch in einer stillen Gasse zu liegen, der Leuchte blickte und der besterhohet alle Vorteile, die beide die nächsten Nachbarn des Hotel Centraal sind, illustrieren diesen Vorteil wohl am anschaulichsten.

Schwimmbad

Schwimmen im Centraalgebäude, denn dieses Schwimmbad ist mitten im Herzen Amsterdams gelegen und an allen Anforderungen gefüllt. Bei Ungenügen Amsterdams anzufahrt es sich von den Maratonschwimmern oder Sommerabenteuern Gebrauch zu machen. Es gibt auch Winterabenteuern, Halbjahresabenteuern und sogar Jahresabenteuern.

Restaurant

Is im Restaurant Centraal. Das stilvolle Restaurant Centraal ist die richtige Umgebung für jeden, der gern gut und angenehm mit der Kaffeebar und der "Taverne", mit der gemütlichen und abwechslungsreichen Aussicht auf Leuchte blickte und Leuchte blickte, gehen ein würdigen Pausen dazu.

Eine besondere Möglichkeit bietet hier die insgesamt ABC-Menus, durch die man in der Lage ist, sich selbst aus einem Überfluss an Vorspeisen, Gerichten und Nachspeisen ein Menü nach seinem Geschmack zusammenstellen.

Für Festessen ist das Restaurant Centraal mit seinen großen und kleinen Sälen, wodurch Sie auf die folgenden Seite noch einige Besonderheiten finden, mit seiner internationalen berühmten Küche und seiner ausgezeichneten Bedienung, glücklich wie geschaffen.

Darum bildet auch das Restaurant Centraal im Herzen Amsterdams, eine große Mädel aus dem besten Behälter (Centraal) Seiten und Weinwirtschaft) entfernt und mit 8 Speisekategorien bezogen zu erreichen ein Zentrum für alle Festlichkeiten.

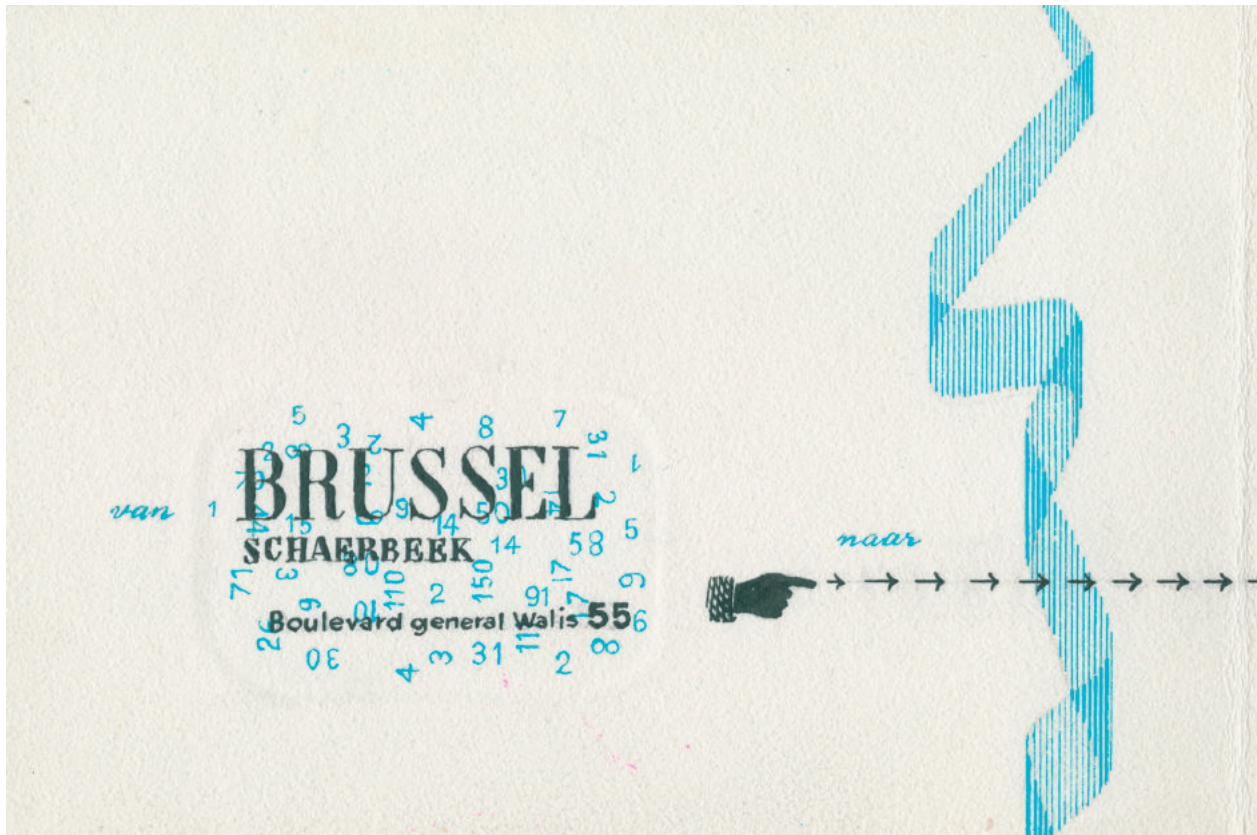

Grosser Saal

Versammeln Sie sich im Centraalgebäude. Es besteht keine bessere Location für alle Zusammenkünfte und Versammlungen, an die man mit oder ohne Führungen, mit oder ohne Theateraufführungen, mit oder ohne Radioübertragungen, an die kleinen und großen Säle im Centraalgebäude. Die Kongresssäle liegen in einem besonderen Raum, Eingang Vorkonferenz, sodass die Platzkarte entsprechend gesteuert werden können.

retrospektivne

1. A. M. V. J. Reklamný prospekt. Ofset, 395 x 220 mm, 1936 - 1939.
2. A. M. V. J. Reklamný prospekt. Ofset, 395 x 220 mm, 1936 - 1939.

- ↑ Návrh oznámenia o zmene adresy. Tempera, 103 x 300 mm, 1940.
- ← Náčrty typografických značiek. Ceruza a farebné ceruzky, kresba. Montáž malých náčrtkov, 1936 - 1940.
- ↓ Metz & Co. Návrh značky. Tempera, 129 x 129 mm, 1936 - 1939.
- Reklamný prospekt pre tanečnú školu. Ofset, 353 x 179 mm, 1936 - 1939.

het nieuwe adresgeaht in 1 April 1940

amsterdam c., leidsehekade 102, telefoon 36047

make
dancing

your hobby

but

do it in style!

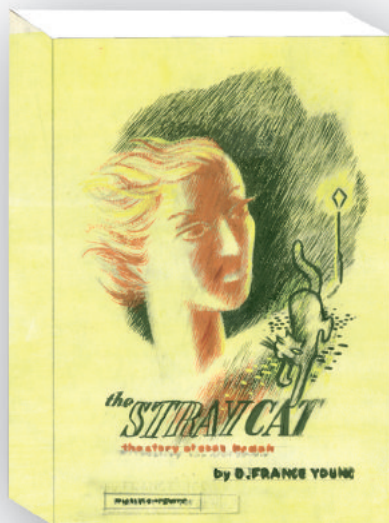
learn

how to

swing

your dance!

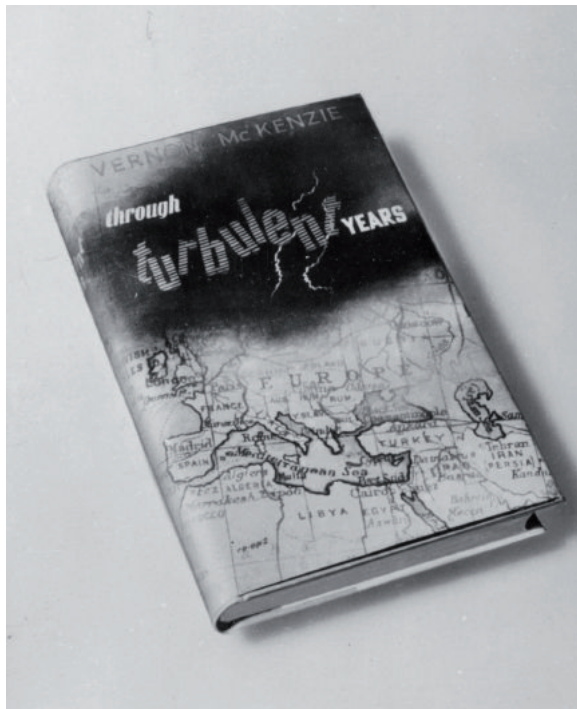
retrospektívne

Csáder sa vzdelával aj tu. Navštevoval večerné kurzy na Nieuwe Kunstschool, ktorá bola inšpirovaná Bauhausom. Mala bohužiaľ ešte kratšie trvanie ako ŠUR. V Amsterdame spolupracoval najmä s Hajom Rosem, Martom Stamom a grafikmi zo skupiny „de 8“.

Vo svojom životopise, ktorý písal po návrate z Holandska v roku 1940, uviedol, že mu ponúkli (zrejme H. Rose) vedenie grafického oddelenia na Nieuwe Kunstschool. Hajo Rose mal byť vymenovaný za vedúceho grafického oddelenia amsterdamskej umeleckopriemyselnej školy.

- 1 Longauer, L., Mikušová, M. Ladislav Csáder, zabudnutý bratislavský modernista. Vrútky, 2009.

◀ The Straycat. Návrh knižnej obálky.

Tempera, 114 x 83 mm, 1936 – 1940.

† Vernon McKenzie: Trough turbulent Years.

Návrh knižnej obálky, 1936 – 1940.

➤ A. B. C. AzBestCement. Reklamný prospekt pre firmu.

Ofset, 250 x 210 mm, 1936 – 1939.

◁ Luitpold: Donna. Návrh knižnej obálky.

Tempera, 206 x 125 mm, 1936 – 1940.

V roku 1939 sa zúčastnil medzinárodnej výstavy plagátov v Amsterdame. Tu spoločne s Hajom Rosem riešil priestorovo i graficky sklársku umeleckopriemyselnú výstavu. Pracoval pre firmu na výrobu azbestocementových výrobkov ABC, obchodné domy Metz a Bijenkorf či ďalšie firmy. Pre holandské a anglické vydavateľstvá navrhoval obálky a aj ilustroval. Túto, zrejme významnú časť jeho tvorby, treba ešte zmapovať, je najmenej známa. Sám spomína, že ku koncu svojho pobytu našiel „uplatnenie v stále silnejúcej holandskej filmovej výrobe“. Keď bolo Holandsko okupované, Csáder sa vrátil do Bratislavy. Holandsko mu potvrdilo správnosť jeho cesty smerom k moderne, upevnilo seba-vedomie a rozšírilo rozhľad. Z nášho hľadiska sú najzaujímavejšie jeho pokusy o vlastné písma. Tejto pozoruhodnej časti jeho tvorby sa bude venovať nasledujúca časť v budúcom čísle tohto časopisu.

#

buizen

De asbest-cementbuizen zijn een product dat U zeer vele mogelijkheden biedt; niet alleen boven de grond als schoorstenen b.v., maar

ook onder de grond als aan- en afvoergeleidingen, geven deze buizen die door hun structuur aan een grote druk, zowel in- als uitwendig weerstand kunnen bieden, een terrein dat nog zeer uitgebreid is.

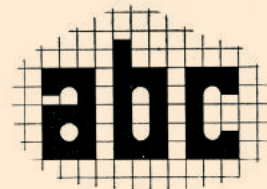
17

de fabricage van asbest-cement

Terwijl asbest-cement zijn betrouwbaarheids-kwaliteiten dankt aan den aard van de beide samenstellende delen n.l. cement en buigzaam asbest, dankt het zijn opmerkelijke duurzaamheid aan hun gezamenlijke werking en aan de goede verdeling van de asbestvezels in het cement.

Deze duurzaamheid ontstaat bij asbest-cement door de speciale fabricage, waarbij men de volgende hoofdstadia onderscheidt:

- 1 Het omzetten in pulp van het asbest, doordat de vezels door een machine met een platte schijf en speciale ontbindings-werktuigen gaan.

abest cement

granité, emailé en luxe-emailé-producten

Het gekleurde oppervlak van deze platen dat buitengewoon hard en glad is, geeft een bijzondere fleur aan de omgeving waar zij toegepast worden.

De vele kleuren maken een toepassing mogelijk in elke omgeving. U kunt er een „stemming“ mee bereiken in elke ruimte; in Uw

18

de 3 hoofdeigenschappen van de asbest-cement producten

- 1 De grondstoffen voor de bereiding van de asbest-cement producten zijn, zoals u al hebt kunnen lezen, asbest en cement. Beiden materialen die onbrandbaar zijn. Hierdoor komt één van de belangrijkste eigenschappen van het product naar voren en wel het **bestand zijn tegen vuur.**

11

A.B.C. Handelmaatschappij

Utrecht, Zeedijk 5

Telefoon 11911

9

retrospektivne

Jindřich Halabala (1903 – 1978)

Priblížiť významného česko-slovenského tvorca nábytku a interiérov sa zdá najlepšie prostredníctvom rozhovoru s osobnosťou, ktorá rozumie nielen ére, v ktorej profesor Halabala ako autor tvoril, ale aj jeho odkazu pre dnešnú generáciu. Navyše, určité obdobie spolu pedagogicky pôsobili, takže s výberom som neváhal ani chvíľu. Dozvedieť sa viac o medzivojnových a povojnových časoch a o vlastnom pohľade na Jindřicha Halabalu osobne od laureáta Ceny Emila Belluša, architekta Jozefa Chrobáka, dlhoročného pedagóga, hostujúceho profesora Katedry dizajnu nábytku na Technickej univerzite vo Zvolene a v neposlednom rade aj iniciátora založenia Ceny profesora Halabalu, bolo pre mňa osobitým zážitkom.

text Marián Ihring
repro Chatrný, J., Koudelková, D., Šimková, A.:
Jindřich Halabala a spojené UP závody v Brně, Brno 2003.

Čo podľa vášho názoru formovalo Halabalu ako budúce architekta a dizajnéra?

JCH: Jeho záujem o čo najkomplexnejšie obsiahnutie problematiky zákonite formovala podstata veci samotnej – syntetizujúca povaha architektúry a dizajnu. A iste to bola aj škola profesora Pavla Janáka, ideály medzivojnovnej avantgardy a mnohé ďalšie vplyvy. Ale vysoký, možno rozhodujúci podiel mali zjavne jeho osobné predpoklady – talent, zariadenosť pre vec, odvaha a húževnatosť pri realizácii myšlienky. A boli to tiež vplyvy rodinného či tradične nábytkárskeho prostredia Moravy, nevynímajúc skutočnosť, že v otcovej dielni sa vyučil za stolára.

Halabala študoval architektúru v 20. rokoch minulého storočia. Aké to boli časy?

JCH: Keď koncom 20. rokov vstúpovala mladá generácia akademického architekta Halabalu do praktického profesionálneho života, významnou otázkou obdobia a v architektúre nastupujúceho funkcionalizmu sa stala komplexne ponímaná problematika bývania a jeho sociálna podstata.

Ako sa s funkcionalizmom vysporiadal Jindřich Halabala?

JCH: Mladý Halabala bol od začiatku presvedčeným zástancom tohto avantgardného programu. Bol mu blízky aj preto, že nábytok chápal nielen ako problém prvkového dizajnu (inak sám osebe tiež komplexný), ale aj – a to považoval za kľúčové – v jeho mnohorakých organických väzbách na konkrétny architektonický priestor a prostredníctvom neho na širší socio-kultúrny kontext.

Vieme, že po škole pôsobil ako vedúci architekt a dizajnérv brnianskych Spojených umeleckopriemyselných (UP) závodoch.

JCH: Profesor Halabala mal výraznú autorskú, organizátorskú, propagátorskú a publicistickú účasť na rozvoji priemyselnej výroby zostavovacích nábytkových systémov, ktoré svojimi úžitkovými i estetickými kvalitami, osobitne však aj cenovou dostupnosťou a zároveň ponukou nebyvalej kompozičnej i funkčnej variability veľmi invenčne a ústojne reagovali na funkcionalistickú dispozíciu nových bytov.

Jeho pôsobenie v UP závodoch sa tak stalo míľnikom v produkovani nábytku v Československu.

JCH: Áno, počas jeho pôsobenia vo vedúcich funkciách UP závodov zásadne ovplyvnili modernú bytovú kultúru u nás. Profesor Halabala bol zanietým priekopníkom a organizátorom komplexného chápania priemyselnej výroby nábytku. Od získavania suroviny cez široký sortiment výroby až po propagáciu a predaj. Tieto jeho aktivity sa v UP závodoch ďalej rozvetvovali a prelínali v snahe čo najúplnejšie postihnúť podstatu pojmov nábytok a bytová kultúra.

Dá sa teda povedať, že širokospektrálnosť profesionálnej produkcie a uplatnenia bola tvorivým curriculum vitae profesora Halabalu?

JCH: Iste, v tejto súvislosti si dovoľím pripomenúť ešte jeden významný rozmer komplexnosti Halabalovho myslenia a praktického konania. Je to etický prístup, premietnutý cez sociálne a demokratické atribúty nábytkovej tvorby do bytovej kultúry. Kvalitné malé a minimálne byty, účelný pôdorys a kvalitný, cenovo dostupný zostavovateľný nábytok, zohľadňujúci všetky sociálne diferencované vrstvy. Môžem tu dokonca zacitovať samotného Halabalu: „Nábytok nie ako záležitosť pre uloženie peňazí, ani ako osobný pomník tvorcu, ale ako predmet dennej potreby a jedna z ciest k vyššiemu životnému štandardu.“

◀ Firemná značka UP závodov.

↑ Jindřich Halabala, stolička s dvojitém pérovaním, 1930 – 1931.

Rozprávame sa o profesorovi Halabalovi ako integrujúcej osobnosti bytovej kultúry, čitateľov však isto zaujme aj váš pohľad na jeho praktickú dizajnerskú činnosť.

JCH: Dá sa povedať, že významnou autorskou dizajnerskou činnosťou bola v 30. rokoch aj tvorba kovového sedacieho nábytku. A hlavným dizajnerským príspevkom profesora Halabalu v tejto tvorivej oblasti je dvojitý ohyb kovovej stoličky aj polokresla a s tým spojené charakteristické dvojnásobné využitie elasticity materiálu. Jeho originalita bola oceňovaná a opakovane publikovaná aj v zahraničnej odbornej literatúre. V Českej republike sa znovu vracia do výroby, dnes už ako exkluzívny predmet vážneho zberateľského záujmu. Jeho medzinárodný význam je merateľný v spojitosti s takými klasikmi tohto druhu dizajnu, ako boli v prvom rade Mart Stam, Marcel Breuer či Mies van der Rohe.

Vás ako architekta musia však zaujímať aj možnosti aplikácie a použitia tohto typu nábytku v interiéri.

JCH: Kovová stolička je presvedčivým dokladom autorovho trvalého kontaktu s európskymi dizajnerskými trendmi nielen vo sfére nábytkového dizajnu, ale aj vo filozofickom ponímaní kardinálnej otázky architektúry – priestoru. Napriek istým atribútom anonymity vo vzťahu k interiéru má kovová stolička svoj identický domov v dobovom, kontinuálne plynúcom architektonickom priestore, do ktorého sa organicky vpisuje vďaka svojmu extrémne odmaterializovanému, nevtieravému, decentnému dizajnu s pridanou hodnotou dvojitého pruženia.

text Marián Ihring
repro Chatrný, J., Koudelková, D., Šimková, A.:
Jindřich Halabala a spojené UP závody v Brně, Brno 2003.

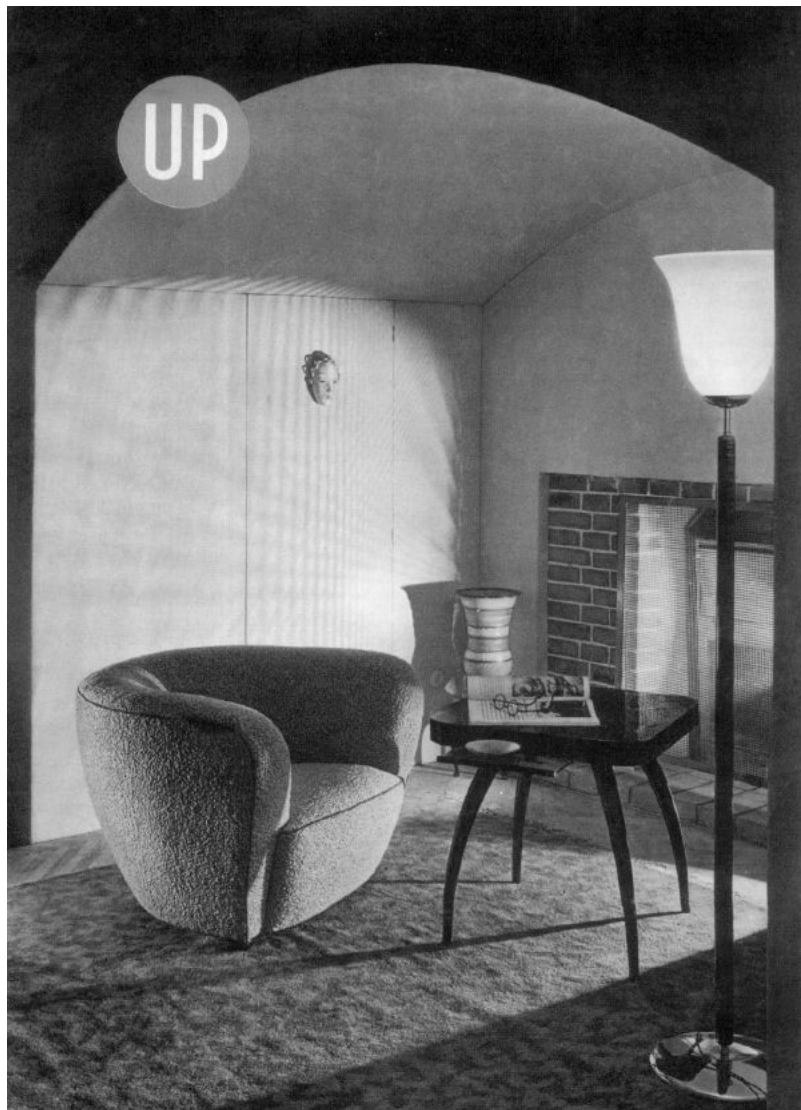
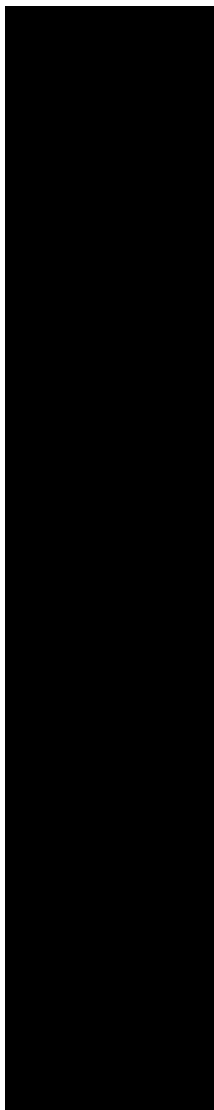
Na úplné dokreslenie výnimočnej osobnosti profesora Halabalu treba pripomenúť ešte i jeho rozsiahlu pedagogickú činnosť. Spolupracovali ste s ním...

JCH: Niekedy v polovici 60. rokov ma ako praktizujúceho architekta požiadal o externé prednášky na tému Nábytok a kultúra bývania. Naše rozhovory sa týkali bytových dispozícií, úvah o tom, čo by sa dalo robiť, keby vtedajšiu tvrdú objemovú typizáciu panelových domov nahradila typizácia prvková, obdobne ako v sektorovom nábytku. Tiež úvah o väčšej členitosti bytového pôdorysu, o jeho variabilite a flexibilitate, funkčných kútoch, vstavanom nábytku, uplatňovaní sektorového nábytku na obmedzenej ploche malého bytu a podobne.

A pedagogická spolupráca, spoločné pedagogické motto?

JCH: Hneď po prvých rozhovoroch som sa celkom prirodzene stotožnil s jeho predstavou o zmysle a obsahu predmetu, ktorá by sa dala stručne zhrnúť takto: Nestačí, aby nábytok disponoval potenciálnymi vlastnosťami sám pre seba. Hodnotový potenciál jeho mnohostranných funkcií môže preveriť, sprostredkovať a naplniť zmyslom len konkrétny architektonický priestor vo vzájomnom spolupôsobení a živom interaktívnom vzťahu s konkrétnymi ľuďmi. A to všetko s prihliadnutím na dynamickú premenlivosť funkčných procesov v čase a ich odozvu v riešenom priestore. Som hlboko presvedčený o trvalej aktuálnosti týchto zásad a pripisujem im významné miesto v odkaze pána profesora Halabalu. #

- ✓ Jindřich Halabala, pružiacie kreslo s područkami, pred rokom 1930.
- Byt riaditeľa UP závodov Vladimíra Marečka v Brně, 1935. Koberec podľa návrhu Jindřicha Halabalu, realizácia firma Klazar Praha.
- Jindřich Halabala, kreslo H - 70, Lampa H - 144, kvetinový stolík H - 100. Dobová propagačná fotografia (1931).
- Jindřich Halabala, kreslo „Tulešice“, stól H - 259. Dobová propagačná fotografia.

retrospektivně

V mene otca (alebo problémy s mäkčeňom na L)

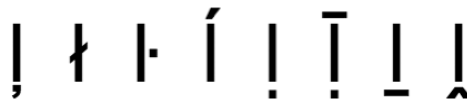
Oplatí sa to vôbec?! Pomyslia si občas dizajnéri v slabej chvíli. Ako tvorca fontov trávim hodiny navrhovaním základnej abecedy, rozšírenej abecedy (aby font podporoval rôzne jazyky od islandčiny až po maltčinu), matematických symbolov, menových symbolov, diakritiky, interpunkcie, písmen azbuky, gréckych písmen... V súvislosti s ich dizajnom a rozmiestnením je treba dbať aj tie na najmenšie details. Docieľiť, aby všetky možné kombinácie písmen vyzerali ako majú, môže byť pri viac než 2 000 písmenách na každý font veľmi zložitú. Vedel by som pokojne stráviť celý týždeň dolaďovaním rozmiestnenia jednotlivých znakov potrebných na písanie v polytonickej gréčtine. No v skutočnosti iba zopár ľudí používa polytonickú gréčtinu – prakticky nepoužívaný systém, ktorý bol nahradený modernou gréčtinou. Čo všetko by sa dalo stihnúť počas času stráveného dolaďovaním rozmiestnenia znakov, ktoré použije málokto, málokedy a málokde? Koľko životov by sa dalo zachrániť? Koľko stromov zasadiť? Koľko domov prestavieť? Čo to vlastne robím? Má to vôbec nejaký zmysel?

Aj keď väčšinou dokážem sám seba presvedčiť, že to, čo robím, je mimoriadne dôležité (vizualizovanie jazyka, ako to honosne nazývam), občas sa dostavia momenty, keď si nie som istý (Nakoniec koľko fontov už len človek potrebuje?). Obzvlášť teraz: pred týždňom sa nám narodila dcéra Elisa, zatriasla s našou rutinou, prehádzala naše priority. Ako vôbec môžem porovnávať hodinu strávenú nastavovaním rozmiestnenia písmen fontu s hodinou strávenou tísňením mojej malej dcéry?

Ako dobrý otec som sa už týždeň nedotkol ani jednej beziérovej krivky. Jednou z mojich otcovských povinností bolo zastaviť sa na mestskej radnici a podať žiadosť o rodný list. Ozbrojený všetkými potrebnými dokladmi som vstúpil do monumentálnej budovy haagskeho magistrátu. Po krátkom čakaní som jednej šarmantnej a schopnej dáme vysvetlil, že som prišiel zaregistrovať naše novorodeniatko. 'Úžasné. Gratulujem,' povedala.

Dal som jej môj aj manželkin občiansky preukaz a doklady z nemocnice. Všetko je v poriadku, všetci sa usmievajú, až kým sa odrazu spýta, „A aké je vaše priezvisko?“ Metodická holandská úradníčka nevie v systéme nájsť moje meno. „Môžete to, prosím, ešte raz vyhlásť?“ Ako potomok slovanských osadníkov z povodia rieky Dunaj mám meno s mäkčeňom: Bilak. S menom som mal trochu problémy, práve kvôli mäkčeňu na L. Keď som po prvýkrát prišiel do Holandska, iná schopná úradníčka pri snahe čo najvernejšie zachytiť moje meno, napísala: Bil'ak. „Tesne vedľa,“ hovoril som si. Je milé, ako veľmi sa snažia. Až na to, že keď dostanem oficiálnu poštovú zásielku, ich systém, ktorý je naprogramovaný, aby všetky vlastné mená písal s veľkým písmenom, zmení meno na P. Bil' Ak. Moji susedia si určite lámu hlavu nad tým, z ktorého afrického kmeňa pochádzam. Po desiatich minútach bezúspešného hľadania všetkých možných variácií môjho priezviska prichádzajú so svojimi návrhmi do hry ďalší traja úradníci. „Skús hľadať podľa krstného mena.“ V Haagu žije viac ako 4 000 Petrov. „Skús podľa jeho dátumu narodenia.“ V ten deň sa narodilo ďalších 253 ľudí. Po zdanlivo nekonečnom hľadaní konečne našli môj záznam. No namiesto úľavy cítim obavy: bude toto musieť Elisa absolvovať zakaždým? Snažím sa konať. „Pozrite, moje meno v databáze nie je správne. Nie je to Bil' ak, ale Bilak.“ Zhromaždenie holandských úradníkov sa na mňa rozpačito pozerá. „Ale presne to tu máme napísané, vidíte?“ Snažím sa ostať pokojný a slušný. „Nie, toto nie je ono.“ Mám aj presvedčivý argument. „Hýbte s kurzorom postupne po písmenách. Malo by ich byť päť: B-i-l'-a-k, vidíte? Nie B-i-l-apostrof-medzera-a-k, ako to tam máte vy.“ „Problém je v tom, hovorím hlasom, ktorý používam keď prednášam o typografii, , že namiesto malého L s mäkčeňom ste použili L a apostrof. Mäkčeň na L je znak používaný iba v slovenskom jazyku, ku ktorému váš počítač zrejme nemá prístup.“

„Nie, to nie je možné, rozoznáva všetky typy diakritických znamienok – pozrite.“ Zhromaždenie úradníkov sa predvádza, skrolujúc zbierkou znakov so znamienkami. Prezriem ich, zamietajúc lotyšské L s háčikom, poľské L s čiarkou, katalánske L s bodkou v strede a niekoľko ďalších L, ktoré nepoznám

Nakoniec ho zbadám. „Mäkčeň, tam je!“ zvolám.

„To nie je ono, vyzerá to úplne inak.“ Vskutku: mäkčeň na L, na ktorý ukazujem, je odlišný typ mäkčeňa, niečo ako obrátený vokál, malá prevrátená strieška. Vyzerá to odlišne kvôli fontu, ktorý používate, ale je to správny znak,“ trvám na svojom.

„Nie, nie, to je odlišné písmeno. Tamto je to správne,“ hovorí jeden z úradníkov a ukazuje na L s dĺžňom, ďalšie písmeno používané v slovenčine.

Uvedomil som si, že toto bude zložité. Prednášal som typografiu študentom, profesorom, dizajnérom, no ešte nikdy nie skeptickým zamestnancom radnice. Jediné, o čo sa môžu oprieť, je originál môjho rodného listu a musím uznať, že L s dĺžňom vyzerá najpodobnejšie. Vysvetľujem, že L s mäkčeňom je palatizovaná spoluhláska, ktorá existuje iba v slovenskom jazyku, zväčša za ňou nasleduje samohláska. Že zavedenie diakritických znamienok je výsledkom reforiem pripisovaných Janovi Husovi, českému náboženskému reformátorovi, niekedy na začiatku 15. storočia. Že Anton Bernolák kodi-

fikoval štandardy slovenského jazyka v roku 1787 vo svojom diele *Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum*, kde po prvýkrát zaviedol dĺžeň na L.

Úradníci nie sú nadšení.

„Toto je iné písmeno, nie váš mäkčeň na L.“

Začínam strácať trepezlivosť.

„Chyba je predsa vo vašom fonte. Čo je to za font?“

Ahá, je to Arial. Viete, Arial Unicode je skrátka zlý. Chyba je vo fonte. Na opačnú stranu nejakého úradného dokumentu kreslím rozdiel medzi správnou a nesprávnou verziou. „Dve rôzne verzie, no rovnaká fonetická hodnota. Obe verzie sú akceptovateľné, no TÁTO,“ hovorím dramaticky, „je všeobecným štandardom v slovenskej ortografii.“

Úradníci sú odmietaví, nie sú ochotní dohadovať sa o nesprávnosti fontu v ich systéme. Bojujem proti presile. V duchu uvažujem: koľko fontov som navrhol? Veľa. Priveľa. Ale bol by som ochotný ich všetky zmeniť tak, aby obsahovali nesprávne L s mäkčeňom – aby som ušetril Elise problémy v budúcnosti.

„Môžeme zavolať na slovenskú ambasádu a oni potvrdia, že tento znak je správny,“ navrhujem.

„Nie, to je z právneho hľadiska neakceptovateľné.“

„Čo teda potrebujete na to, aby ste uznali správne hláskovanie môjho mena?“

„Potrebovali by sme váš rodný list s touto verziou L,“ odpovedá mi úradník, ukazujúc na nesprávnu verziu mäkčeňa.

Dochádzali mi možnosti. Zohnať si nový rodný list s nesprávnou verziou mäkčeňa na L by bolo rovnako zložité ako zmeniť font vo všetkých počítačoch na haagskom magistráte. No dostal som nápad. Na stole ležal vzor rodného listu a keď som sa pozrel bližšie, zbadal som, že je na ňom použitý Times New Roman.

„Mohli by sme niečo skúsiť? Iba vyskúšať, nič záväzné,“ hovorím.

Dostávam váhavé zvolenie.

„Skúste použiť tento nesprávny mäkčeň a vytlačiť rodný list. Keď to vytlačíte, bude to už vyzeráť tak, ako má.“

„Nie, nebude,“ odpovedajú úradníci, „bude to také isté.“

„Prosím vás, len to vyskúšajte.“

Riskujem, počítajúc s tým, že ak tlač bude skutočne v Times New Roman, je veľmi nepravdepodobné, že mäkčeň na L je aj v tomto fonte chybný.

Úradník napíše meno. Staručká tlačiareň zaškvíka, no hneď stíchne. Dramatické ticho.

Cítim sa, ako by som niekomu predvádzal úžasné kúzlo. Tlačiareň vypluje papier a piati úradníci sa postavia okolo, pozorne ho skúmajúc. Takmer nedýcham. Úradníci zakrúčia hlavami.

„Toto je zvláštne. Naozaj vyzerá inak.“

Biľak ▶ Bil'ak

Tlačená verzia má správny typ mäkčeňa na L. Počítače na radnici zobrazujú vo fonte Arial Unicode, ale tlačia v Times New Roman a rodný list vyzerá dokonale. Vo vnútri cítim chvenie z víťazstva a úradníci si začínajú uvedomovať, že problém je skutočne vo fonte. O desať minút držím v ruke rodný list so správne vyhláskovaným menom. Držím ho tak silno, ako držím Elisu, keď plače.

Malé detaily v typografii znova získavajú svoj zmysel.

#

<http://www.typosphere.com/articles/lcaron>

Timothy Samara:

Grafický design

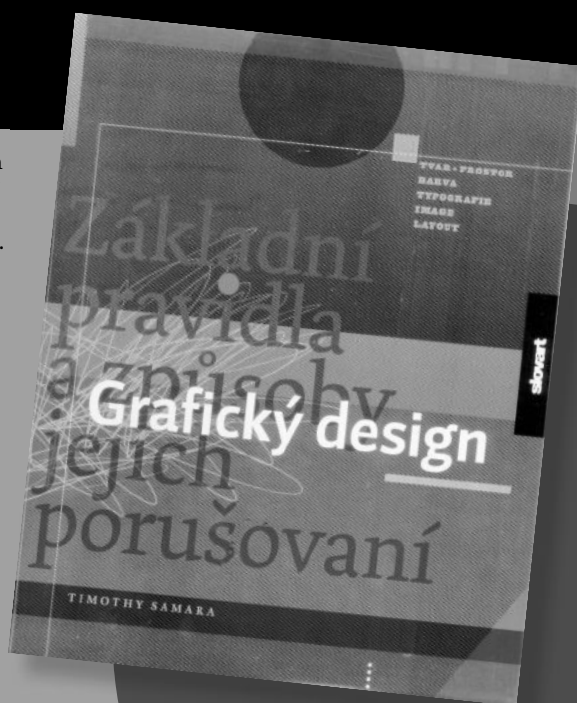
Základní pravidla a způsoby jejich porušování

Slovart Praha, 2008

Autor Timothy Samara je nielen grafickým dizajnérom pôsobiacim v New Yorku, ale aj pedagógom, ktorý vyučoval na School of Visual Arts alebo Parsons School of Design. Ako autor väčšieho počtu odborných publikácií sa preto rôznymi pohľadmi koncentruje na výklad teoretickej aj praktickej problematiky svojho odboru.

Obsahom a spôsobom spracovania medzi ne zapadá aj jeho Grafický dizajn, ktorý populárne, pritom však nie povrchné, v piatich kapitolách popisuje a vysvetľuje cestu k vizuálnej identite cez tieto okruhy: formu a priestor, farby, písmo, svet obrazov a syntézu. Publikácia čerpá zo Samarovej vyše 15-ročnej pedagogickej a bohatej odbornej činnosti (logá, knižná tvorba, animácia...) a aj z toho dôvodu jej ťažisko spočíva najmä v príkladoch z praxe, s mnohými citátmi a odkazmi na literatúru. Textová časť má dve prílohy: Tipy na skvelý dizajn (20 rád pre dizajnérov) a Čo pôsobí ťažkosti (kedy a prečo sa nemáme riadiť radami tejto knihy). Kniha je určená najmä študujúcim a začínajúcim záujemcom o grafický dizajn. Práve im ponúka rôzne možnosti pochopenia odboru, riešenie elementárnych, ako aj špecifickejších problémov. Bohaté vybavenie obrazovým materiálom sa môže zasa stať príťažlivým aj pre náročnejších záujemcov o grafický dizajn.

#

Začnite s ochranou svojich dizajnov pred napodobňovaním, kopírovaním alebo porušovaním

porušovaním

Časť II.

II. Zápis dizajnu s účinkami na území

Európskeho spoločenstva je zabezpečený na základe Nariadenia Rady (ES) č. 6/2002 o dizajnoch spoločenstva. Toto nariadenie vytvorilo jednoduchý systém pre ochranu dizajnov na celom území Európskej únie prostredníctvom jednej prihlášky s jednotným účinkom, prostredníctvom Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (OHIM) v Alicante (Španielsko). Podľa tohto nariadenia je umožnená ochrana jednak zapísaných dizajnov spoločenstva a jednak nezapísaných dizajnov spoločenstva. Pre priznanie ochrany musí v oboch prípadoch dizajn spĺňať podmienku novosti a osobitého charakteru. Prihlášku môže prihlasovateľ vyplniť aj v slovenskom jazyku, pričom však musí uviesť jeden z piatich jazykov konania (angličtina, nemčina, francúzština, taliančina a španielčina). Je dostupná na adrese www.oami.europa.eu. Poplatky sa platia na účet OHIM, pričom zápisný poplatok je 230 eur, dodatočný zápisný poplatok v hromadnej prihláške za každý dizajn od

druhého po desiaty je 115 eur a za každý dizajn počínajúc jedenástym 50 eur. Poplatok za zverejnenie je 120 eur a dodatočný poplatok za zverejnenie v hromadnej prihláške za každý dizajn od druhého po desiaty je 60 eur a za každý dizajn počínajúc jedenástym 30 eur.

Ochranu zapísaného dizajnu spoločenstva možno rovnako ako v prípade národného dizajnu predlžovať každých 5 rokov, celkovo až na 25 rokov. Ochrana nezapísaného dizajnu spoločenstva trvá tri roky odo dňa prvého zverejnenia v spoločenstve, nie je možné ju predĺžiť a vznik tejto ochrany nevyžaduje žiadny formálny úkon (teda podanie prihlášky). Právo z nezapísaného dizajnu spoločenstva je síce slabšie ako zapísaného dizajnu, no v niektorých priemyselných odvetviach, napríklad v odevnom, je vhodným nástrojom ochrany. Rovnako zabezpečuje ochranu proti napodobovaniu či falšovaniu, a to bez väčších nákladov a formalít.

III. Získať ochranu dizajnu v zahraničí je možné aj tzv. národnou cestou. To znamená, že prihláška sa podá na jednotlivé úrady priemyselného vlastníctva v štátoch, kde je požadovaná ochrana. Ide o zdĺhavý proces a pomerne drahú ochranu vyplývajúcu z platenia poplatkov, nákladov na oprávneného zástupcu, preklady atď.

IV. Medzinárodná ochrana v zmluvných stranách Haagskej dohody o medzinárodnom uložení priemyselných dizajnov prostredníctvom Medzinárodného úradu pri Svetovej organizácii duševného vlastníctva v Ženeve je ďalšou možnosťou, ako získať ochranu na území iného štátu či organizácie. Avšak Slovenská republika nie je jej zmluvným štátom.

Od začiatku roka 2008 nastal však podstatný zlom aj pre slovenské subjekty vo využívaní tzv. haagskeho systému ochrany dizajnov. Od tohto dátumu začal na území EÚ platiť Ženevský akt Haagskej dohody o medzinárodnom uložení priemyselných dizajnov a táto skutočnosť znamená pre slovenských prihlasovateľov možnosť plne využívať výhody medzinárodného systému. Slovenský subjekt teda môže prostredníctvom jedinej prihlášky získať ochranu na území EÚ a zároveň na území Haagskej únie, ktorá má v súčasnosti 55 zmluvných strán, pričom 16 z nich sú členmi EÚ.

Prihlasovateľ podáva jedinú, medzinárodnú prihlášku na Medzinárodnom úrade v Ženeve vo francúzskom alebo anglickom jazyku. V prihláške je potrebné vyznačiť zmluvné štáty, v ktorých prihlasovateľ požaduje ochranu. Toto podanie podlieha zaplateniu súboru poplatkov. Medzinárodný úrad preverí, či prihláška spĺňa predpísané náležitosti, následne zverejní medzinárodný zápis vo Vestníku medzinárodných priemyselných dizajnov (www.wipo.int/hague/en/bulletin/search-struct.html).

Haagsky systém je registračným systémom, čiže Medzinárodný úrad nevykonáva vecný prieskum prihlášky, ale vecnému prieskumu budú podrobené predmetné dizajny v určených zmluvných stranách. Zmluvná strana má právo odmietnuť medzinárodný zápis pre svoje územie, a to v prípade, ak na základe jej národnej legislatívy zistí vecné nedostatky. Odmietnutie musí národný úrad oznámiť medzinárodnému úradu do 6 mesiacov od dátumu zverejnenia, prípadne do 12 mesiacov (na základe uloženia prehlásenia zmluvnej strany). Podania medzinárodnému úradu sa vykonávajú písomne poštou alebo faxom, pričom v prípade faxového podania farebných dizajnov je potrebné do 20 dní doručiť medzinárodnému úradu originál prihlášky a originálne vyobrazenia. Poplatky sa uhrádzajú prevodom z účtu vedeného medzinárodným úradom, platbou v prospech účtu medzinárodného úradu, bankovým šekom alebo v hotovosti na úrade.

Poplatky, ktoré je potrebné uhradiť v spojení s medzinárodnou prihláškou, sú: základný poplatok, poplatok za zverejnenie, štandardný alebo individuálny poplatok za určenie, ktorý sa skladá z čiastky za každé vyobrazenie a za každú stranu A4.

Vstupom EÚ do tohto systému sa spôsob ochrany dizajnov v zahraničí podstatne zjednodušil. Toto prepojenie má zároveň nesmierny význam aj pri rozvoji hospodársko-ekonomických aktivít, vyššej kontrole hospodárskej súťaže a najmä jej narušovania a v neposlednom rade zabezpečuje efektívnejšie fungovanie vnútorného trhu.

#

Kreatívny podnikateľ – dizajnér

Design factory 4. decembra 2009

Názov neformálneho diskusného fóra, ktoré zorganizovalo Slovenské centrum dizajnu v spolupráci s British Council a design factory, bol inšpirovaný britskou medzinárodnou súťažou YCE – Mladý podnikateľ v oblasti dizajnu a architektúry 09. Na úvod fóra prezentoval jej ciele a výsledky Andrew Spells, riaditeľa British Council v Bratislave, ktorá v tomto roku organizovala súťaž na Slovensku prvýkrát. Jedným z hlavných dôvodov, prečo sa súťaž s týmto zameraním koná v rôznych krajinách, je vitálna rola kreatívneho priemyslu, ktorý – podľa britských odborníkov – rastie dvakrát rýchlejšie ako iné sektory, čo dostatočne hovorí o dôležitosti kreatívneho myslenia a podnikania pre ekonomiku. Skúsenosti priamych účastníkov súťaže zo záverečného pobytu a vyhlasovania víťazov vo Veľkej Británii predstavili dizajnér a podnikateľ Michal Rafaj, víťaz slovenskej časti, a pozvaná dizajnérka Pinar Yar, reprezentantka Turecka v súťaži.

V druhej časti fóra sa predstavili mladí slovenskí dizajnéri so svojimi značkami a projektmi: Michal Riabič, Martin Bu (keramické združenie Studio Nobus), Michaela Bednárová a Simona Janišová (Denamit – design shop), Peter Jakubík, Roman Ficek a Marián Laššák (Comunistar), Lenka Sršňová (odevná značka LS), Patrik Illo (kolekcia Rona Select) a Róbert Slovák (združenie logofogo.sk.). Nešlo len o prezentáciu, ale predovšetkým o diskusiu o problémoch, s ktorými sa stretávajú mladí začínajúci dizajnéri pri vstupe do praxe. Ukázalo sa, že skúseností, ktoré si mladí dizajnéri môžu odovzdať, je dosť. Diskutovalo sa o slabých možnostiach uplatniť sa s autorskou produkciou (nedostatok dizajn shopov, chýbajúce manažérske zázemie, marketingová podpora a poradenstvo všeobecne), o tom, či školy dostatočne pripravujú svojich absolventov do praxe, o predstavách dizajnérov, ako fungujú vzťahy s firmami. Vzhľadom na to, že účastníci reprezentovali rôznorodé spektrum dizajnerskej praxe a predstavili rôzne cesty za uplatnením sa,

odznali aj odlišné názory na spôsob budovania dizajnerskej značky. Diskusiu moderovali Michal Riabič a Adriana Pekárová, ktorá za Slovenské centrum dizajnu vyjadrila pripravenosť organizovať v nasledujúcom roku pokračovanie cyklu otvorených diskusných fór za účasti začínajúcich aj v praxi etablovaných dizajnérov.

Biennale internationale design 2010 Saint-Étienne

Šiesty ročník Medzinárodného bienále dizajnu Saint-Étienne bude venovaný teleportácii, pôvodne metóde premiestňovania objektov pomocou ich rozloženia na mikroskopické častice, prenesenia na určené miesto a ich opätovného zhmotnenia zložením častíc. V obraznom význame pôjde o teleportáciu spoločenských problémov, napríklad ekologických či dopravných, a ich riešenia v každodennom živote poznačenom nedostatkom času. Teleportmi sú potom nové komunikačné médiá a technológie, ktoré umožňujú prácu doma. Teleportácia je skvelý a realizovateľný sen, no na druhej strane spôsobí akceleráciu v čase a dematerializáciu pohybu. Môžeme stratiť svoje stopy, dokonca aj svoju identitu. Bienále 2010 má za cieľ skúmať kroky teleportácie, ktoré vedú v extrémnej podobe až k dematerializácii, a to je závažný poznatok pre novú éru.

Mobilita mesta a jej imaginárne zobrazenie

Dnešná kultúra mesta je prekonaná a všetci vieme, že nemá budúcnosť. Metropola v postkřtjskej ére musí zredukovať svoj negatívny vplyv na prostredie, už sa nemôže deliť na centrum a periférie, mesto musí regulovať pohyb ako celok. Aká má byť mobilita (jej rozsah, prostriedky a pod.)? Predložené projekty by mali používať všetky druhy transportu (individuálny či kolektívny), majú zohľadňovať rôzne možnosti bez ohľadu na

ideálne riešenie. Chceme prezentovať systémy, vzájomné prepojenia a reguláciu tokov, to všetko s ohľadom na potreby mesta (a nie jednotlivca), jeho rôznorodé sociálne a právne súčasti tak, že vytvoríme fiktívnu európsku metropolu. Cieľom tejto expozície nie je predstaviť desiatky projektov, ktoré napríklad používajú elektromobily, ale také, ktoré riešia mobilitu (dopravné toky) z globálneho hľadiska, inovatívne. V tomto zmysle sa všetci zúčastnení budú podieľať na „budovaní mesta“, nielen na navrhovaní mestských dopravných prostriedkov či objektov.

Prognóza

Výstava Prognóza ukáže rôzne vízie dizajnérov, ktorí sa zaoberajú budúcnosťou.

Mladý dizajnér by mal k svojmu projektu voliť technológie či etické princípy v snahe predpovedať, definovať a anticipovať budúcnosť. Zvolí si sám vlastný dizajn budúcnosti.

Výstava Prognóza má 7 sekcií, v ktorých je dizajnér veštom, ktorému sa dajú kľásť otázky.

Sekcia 1: Môže sa dizajn oddeliť od svojej pamäti? (Súvislosti dizajnu s históriou, pamäťou, historickými manifestmi a mottami. Idealizácia a zavrnutie.)

Sekcia 2: Môže dizajn žiť podobne ako móda? (Bezuzdný konzum, použiteľný dizajn, rýchly dizajn. Etické a ekologické témy. Musí sa dizajn zúčastňovať pretekov za novými vecami?)

Sekcia 3: Môže sa stať opak komfortu ideálom? (Komfort a ergonómia ako cieľ. O nenaplnenej fantázii.)

Sekcia 4: Má byť dizajn politický? (Sociálny aspekt a zodpovednosť v dizajne. Dizajn pre obyvateľov. Poskytnutie posolstva. Ideologické postoje, aktivizmus.)

Sekcia 5: Sú tvar a forma fetišmi? (Predmet ako fetiš, niečo sväté, náboženské. Riziká a vplyvy.)

Sekcia 6: Môže sa užívateľ stať svojim dizajnérom? (Participujúci dizajn: vybavenie užívateľa kapacitou vytvoriť si vlastný dizajn. Voľba vlastného dizajnu. Koniec dizajnérov?)

Sekcia 7: Stane sa dnešná fikcia realitou budúcnosti? (Táto sekcia je zameraná na dizajnérov, ktorí používajú 3D softvér a IT nástroje.) Každý prihlásený dizajnér musí zaslať projekt, v ktorom vyznačí sekciu (sekcie), ktorých sa chce zúčastniť. Jednu sekciu si však bude musieť vybrať ako hlavnú.

Prihlášky a podmienky účasti Biennale internationale design 2010 Saint-Étienne:

Prihlásené projekty nesmú byť staršie ako január 2008.

Na bienále budú vystavené iba vybrané projekty.

Uzávierka prihlášok: 13. 2. 2010

Informácie: www.citedudesign.com, www.sdc.sk

designum⁶2009

Výstava 6 x 10 rokov v praxi

Slovenské centrum dizajnu vo výstavnom a informačnom bode Satelit predstavuje tvorbu šiestich spolužiakov-dizajnérov. Obsahom výstavy, ktorú môžete navštíviť od 13. januára do 7. februára, je výber projektov, ktoré títo absolventi odboru dizajn na FA STU realizovali v praxi, a to v období desiatich rokov, ktoré uplynuli od získania diplomu. Prezentované práce sú rôznorodé, od čisto priemyselných produktov cez obaly, grafický dizajn až po scénografiu, architektúru či solitéry. Kontext vzniku je tiež pestrý – autorské veci sa miešajú so zákazníkymi objednávkami a projektami interného výskumu. Na výstave sa predstavujú: Branislav Dudáš (ELTECO), Miroslav Hazucha (AUAOAY), Jaroslav Holota (UNGROUP), Martin Struss (PLASTIC OMNIUM), Štefan Tóth (FLO) a Martin Turzík (FLUIDUM DESIGN).

Fórum dizajnu 2010 – Dezén v interiéri

Slovenské centrum dizajnu, Agrokomplex – Výstavníctvo Nitra a spoluorganizátor Vysoká škola výtvarných umení Bratislava pripravujú počas veľtrhu Nábytok a bývanie v Nitre v termíne 9. – 14. marca 2010 (pavilón M3, výstavisko Agrokomplex) už 13. ročník výstavy Fórum dizajnu. Tentoraz bude tematicky zameraná na textil v interiéri, hlavne interiérové textílie, závesy, tapety, koberce a obrusy, ale aj na čalúnený nábytok so zaujímavým textilným potahom, samozrejme, vrátane ďalších druhov nábytku.

Termín odovzdania prihlášky: 29. 1. 2010

Prihláška: www.sdc.sk

Úspech slovenského dizajnu na Taiwane

Súťaž Taiwan International Design Competition je každoročne vypisovaná Ministerstvom školstva v spolupráci s National Taiwan Normal University. V poslednom ročníku zaznamenal v tejto súťaži úspech aj slovenský dizajn – Čestné uznanie (Honorable Mention) za projekt Food & Dish UV čistič potravín a kuchynských potrieb získala Barbora Tobolová.

Do súťaže sa celkovo prihlásilo 4 923 účastníkov z celého sveta, z ktorých do finále bolo vybraných 13 finalistov. Finálnemu umiestneniu ešte predchádzalo zaslanie funkčných modelov – prototypov, ktoré hodnotila komisia zložená z odborníkov z celého sveta.

Deň odovzdávania cien súťažiacim 5. október bol zároveň aj zahájením veľkolepej výstavy v Národnom múzeu Taiwanu v hlavnom meste Taiwanu Taipei. Úspešné modely z tejto súťaže zostanú v tomto múzeu natrvalo vystavené.

Galéria Icograda

Icograda opäť vyzýva všetkých grafických dizajnérov, aby využili príležitosť a predstavili svoje práce v galérii Icograda. Predložené práce, od ktorých sa očakáva predovšetkým originalita, kreativita, vtip, by mali vhodne komunikovať s obsahom a poslaním galérie. Keďže Icograda má celosvetovú pôsobnosť, predtým ako svoje dielo ponúknete, ubezpečte sa, že dokáže osloviť medzinárodného diváka. Vybrané práce sú vystavované jeden týždeň a ich súčasťou je primeraný popis, charakteristika a informácie o dizajnérovi. Znamená to, že pokiaľ Icograda vyberie vašu prácu, poskytnuté údaje a opis diela, ktoré sú povinnou súčasťou zaslaných dokumentov, budú zverejnené spolu s dielom. Práce sa potom stanú stálou súčasťou online archívu galérie.

Vianočná retrospektíva

V priestoroch Galérie X na Zámocníkovej ulici pripravilo združenie Denamit vianočný design shop BOOOM. Na tejto akcii bolo možné nakúpiť produkty od slovenských a českých dizajnérov, pričom samotní dizajnéri boli každý deň k dispozícii zákazníkom, aby poradili pri výbere vhodného darčeka. **Design shop BOOOM** ponúkal široké spektrum cenovo dostupných výrobkov najmä od mladých slovenských značiek, z rôznych odborov užitočného umenia ako napríklad šperk, keramika, sklo, odev a textil, produktový dizajn... Niektorí dizajnéri pripravili špeciálne kolekcie, ktoré bolo možné kúpiť iba v predvianočnom design shope **Denamitu**. Vystavovali a predávali: Lenka Sršňová, Linda Viková, Puoja, Lucia Bartková, Reddog, Simona Janišová, Radka Kováčiková, Martin Bu, Popular, Lucia Ivanová, Roman Ficek a Ondrej Eliáš.

Galéria súčasného umenia SODA, ktorá sídli na Konventnej ulici, usporiadala predajnú výstavu Christmas bestseller. Ponúkala drobné autorské „špeciality“ od študentov Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave, ale aj mladých renomovaných umelcov. Bohatou ponukou s prijateľnými cenami v rozmedzí od 5 do 10 eur sa predstavilo takmer 40 mladých výtvarníkov. Nové priestory v lokalite 500 bytov na Velehradskej ul. 7/A boli pre činnosť galérie **SPACE** neoficiálne otvorené 10. decembra 6. ročníkom Vianočného bazáru a výstavou „napätie / tension“. Vianočný bazár galérie **SPACE** je experimentálnym výstavným projektom, založeným na výmene umeleckých diel a iných umeleckých aj neumeleckých, nájdených, potrebných aj nepotrebných predmetov. Vianočný bazár **SPACE** realizuje každoročne, ako poctu jeho zakladateľke Dane Haluškovej. K najzaujímavejším pravidelne zúčastneným autorom patria Otis Laubert, Dorota Sadvská, Stano Masár, ale aj časopisy Profil, Flash Art a ďalšie.

Burza Recykluj Vianoce, ktorú zorganizoval **Divadelný ústav**, bola venovaná predaju a kúpe rozmanitých módných doplnkov, kabeliek, šatiek, bižutérie a vecí, ktoré si ľudia dávajú pod vianočný stromček. Výťažok z burzy bol poukázaný na charitatívne účely.

Na vianočnej burze Designers United v priestoroch **Cvernovky**, ktorú pripravili Fasion Recycling Lab a Čerstvý dizajn, boli zastúpené dizajnérske obchody, secondhandy, individuálni návrhári odevov, šperkov...

Feature your work
in Icograda's online
international design
exhibition.

Belonging to an Icograda member organisation has its benefits:

Showcase your work in Icograda's Galeria, our international design archive.

icograda
IDA

Leading Creativity

International Council
of Graphic Design Associations
Culture of the International
Design Alliance

GALERIA
call for
entries:

Submit work that
exhibits original
expression, creativity,
wit and effective
communication design.

icograda
IDA

Leading Creativity

International Council
of Graphic Design Associations
Culture of the International
Design Alliance

DOWNLOAD THE SUBMISSION FORM AT
www.icograda.org/feature/galeria

Pražští dizajnéři pred Vianocami

text Jana Vinšová

V decembri sa v Českej republike odohralo viacero zaujímavých udalostí, ktoré predstavovali mladých dizajnérov. Tou najdôležitejšou bol určite DesignSupermarket, ktorý už tretí rok organizujú študenti VŠUP. DesignSupermarket je predajná akcia pripravená tradične pred Vianocami študentmi ateliéru Architektúry IV. Jiřího Pelcla, ale zapájajú sa do nej aj mladí dizajnéři z celej Českej republiky. Svoju autorskú tvorbu tu ponúkalo vyše 50 produktových dizajnérov, šperkárov alebo módnych návrhárov. Akcia vytvára dobrý obraz súčasnej tvorby mladých autorov. Na DesignSupermarkete sa predstavili produkty papiernictva Papelote, ktoré na začiatku vznikli ako diplomová práca a na Supermarkete sme videli pokračovanie projektu. Vypredaný bol aj obľúbený porcelán Lenky Malískej. Úspech mali už tradične šperky Zdeňka Vacka a Dana Poštu alebo Markéty Richterovej. „Káče“ tu prezentovalo nové štúdio To by šlo. Uskutočnilo sa predstavenie CraftDesign, výstavy produktov, ktoré zostavil Adam Štěch zo skupiny OKOLO: Autori predstavili nápad prepojenia experimentálneho dizajnu a tradičného remesla. DesignSupermarket je tradične organizačne veľmi dobre zvládnutá akcia, ktorá určite bude pokračovať, keďže po Designbloku, ktorý predstavuje najväčšiu prezentáciu českej tvorby, je toto jediné spoločné podujatie, kde sa dá stretnúť s tvorbou veľkého počtu mladých tvorcov. V rámci DesignSupermarketu sa uskutočnil aj krst publikácie Czech Original Fashion. Kurátorkou projektu je módna návrhárka Alice Klouzková. Publikácia predstavuje ucelenú prehliadku súčasných tvorcov, s dôrazom na osobité prejavy Urban Culture, ktorá vychádza z mestského prostredia a dotýka sa hudby, výtvarného umenia, divadla, ale predovšetkým módy. Okrem DesignSupermarketu boli pripravené podobné, ale komornejšie akcie ako VŠUP Shop alebo Paráda pod jedličku v ateliéri Liběny Rochovej.

Autorské honoráre v úžitkovej grafike a grafickom dizajne

Tenkú brožúrku, ktorú vydala Asociácia úžitkovej grafiky a grafického dizajnu Praha, môžete nájsť aj v knižnici Slovenského centra dizajnu. Predovšetkým má slúžiť ako pomôcka pri orientovaní sa na trhu, pri stanovení vlastnej ceny práce. Nie je nijakým záväzným dokumentom, ale dokáže pomôcť v problematike autorského práva alebo licenčných zmlúv. Upozorňuje na spôsoby ošetrovania autorských práv pri vzniku diela na objednávku, ako aj na základné etické a právne pravidlá pri vyjednávaní a určovaní autorských honorárov, pričom nezabúda ani na oblasť použitia a šírenia diela.

Regionálna databáza organizácií v oblasti dizajnu v strednej a východnej Európe

Maďarská rada dizajnu aktualizovala regionálnu databázu organizácií v oblasti dizajnu v strednej a východnej Európe na adrese: www.hpo.hu/English/testuletek/mft/designintezmenyek/hereses.html.

Úlohou stránky je propagovať regionálne dizajnérske podujatia - konferencie, výstavy, súťaže a posilniť postavenie tejto dizajnérskej scény v európskom i mimoeurópskom kontexte. Databáza slúžila aj ako zdroj informácií na zostavenie adresára regionálnych dizajnérskejších organizácií, ktorý prezentovali na medzinárodnom kongrese ICSID v Singapure v novembri 2009.

Súťaže

Súťaž Čas na hru – dizajn pre deti

Do súťaže, ktorú organizuje Slovenské centrum dizajnu, sa celkovo prihlásilo 10 škôl, z toho 6 stredných (Stredná umelecká škola Trenčín, Stredná odborná škola drevárska Spišská Nová Ves, Škola úžitkového výtvarníctva J. Vydru Bratislava, Škola úžitkového výtvarníctva Košice, Škola úžitkového výtvarníctva Kremnica a Škola úžitkového výtvarníctva Ružomberok) a 4 vysoké školy (VŠVU, STU Bratislava, TU Zvolen, TU Košice), celkovo so 170 prácami. Odborná porota v zložení Jerry Koza, ČR – dizajnér, Václav Kautman – dizajnér, Ivan Čobej – dizajnér, Adriena Pekárová – teoretička dizajnu (SCD) a Miroslava Vallová, prekladateľka a koordinátorka slovenskej účasti na medzinárodnom knižnom veľtrhu v Bologni, ich bude hodnotiť 26. januára 2010. SCD chce súťažou podporiť tvorbu dizajnu hračiek pre deti, interiérových a športových zariadení či iných hravých predmetov. Súťaž je pripravená pri príležitosti 20. medzinárodného veľtrhu detskej ilustrácie v Bologni v marci 2010, kde je Slovensko čestným hosťom. Výstava z výsledkov súťaže bude tvoriť jednu zo sprievodných akcií slovenskej účasti. Prihlásené práce bude hodnotiť aj detská porota.

Kruhy na vode 2010

Ústredie ľudovej umeleckej výroby v Bratislave vyhlasuje 6. ročník súťaže dizajnu a remesla Kruhy na vode 2010. Jej cieľom je stimulovať vznik nových a inovatívnych diel dizajnu a remesla, oceniť a propagovať vynikajúce produkty umeleckého remesla, úžitkového umenia a dizajnu, podporovať spoluprácu a kreatívne partnerstvo dizajnérov, výtvarníkov a remeselníkov a uplatňovať nové originály a malé série produktov v ponuke predajní pod značkou ÚLUV. Predmetom súťaže sú diela úžitkového umenia a umeleckého remesla realizované v konečných materiáloch. Prihlásené diela môžu byť stolovacie predmety a kolekcie, nábytok a nábytkové prvky, bytové textilie, darčkové predmety, hračky, odevy, odevné doplnky, šperky atď. **Súťažné kategórie: kov, drevo, textil, keramika.** Piata, voľná kategória dáva šancu polemizovať a experimentovať, nemá materiálové obmedzenie. Súťaží sa v sekciách **A (výrobcovia, dizajnéri, výtvarníci, študenti vysokých škôl)** a **B (študenti stredných škôl).**

Uzávierka: **31. 5. 2010.**

Informácie: craft@uluv.sk, www.uluv.sk

Konferencie Štipendiá

Zodpovednosť za grafický dizajn

Akadémia výtvarných umení v Katoviciach srdečne pozýva všetkých pedagógov, výskumných pracovníkov, študentov, absolventov a odborníkov na 2. medzinárodnú konferenciu s názvom *Zodpovednosť za grafický dizajn*, ktorá sa uskutoční v dňoch 14. a 15. januára 2010 v Katoviciach. Zameranie tejto konferencie a sprievodných seminárov je na pojem zodpovednosti so zreteľom na grafický dizajn profesionálov a učiteľov, budovanie zodpovedného prístupu v praxi, a potrebné zmeny v rozsahu a metód výučby predmetu. Konferencia má v tomto zmysle spojiť záujmy pedagógov, študentov a odborníkov, všetkých, ktorí sa zaujímajú o formovanie občianskych postojov spojených s výučbou dizajnu.

Informácie: www.conference.asphat.edu.pl/2009/

Štipendium Radislava Matuščíka 2010

Siedmy ročník projektu Štipendium Radislava Matuščíka je určený uchádzačom – študentom magisterského štúdia umenovedných a umeleckých odborov vysokých škôl a po prvýkrát aj doktorandom v dennej forme štúdia a absolventom do 3 rokov od ukončenia štúdia, ktorí chcú získať kurátorskú prax na pôde Galérie mesta Bratislavy a realizovať vlastný kurátorský projekt. K prihláške je potrebné priložiť: koncepciu výstavy z oblasti súčasného umenia (v rozsahu max. 1 normostrana) so zreteľnou koncepciou kurátora, stručný životopis kurátora, dokumentáciu tvorby výtvarníkov (nevyhnutná je v prípade, ak ide o tvorbu študenta alebo výtvarníka, ktorý nie je etablovaný na výtvarnej scéne). Ak je predkladateľom výtvarník, projekt nemôže zahŕňať výlučne jeho vlastnú tvorbu. Termín výstavy víťazného projektu Štipendia Radislava Matuščíka je máj – jún 2010 v Galérii aktualít na 2. poschodí Pálffyho paláca GMB na Panskej 19 v Bratislave (pôdorys je možné na zaslať na požiadanie). Na organizačné zabezpečenie výstavy prispeje GMB sumou 500 eur a honorárom kurátorovi 100 eur.

Uzavierka projektov s hlavičkou „Štipendium“ zaslaných na adresu Galéria mesta Bratislavy, Mirbachov palác, Františkánske nám. 11, 815 35 Bratislava je **5. 2. 2010**.
Informácie: www.gmb.bratislava.sk,
www.umeniezblizka.gmb.bratislava.sk

Výstavy

Slovenská republika

Bratislava

6 x 10 rokov v praxi

Satelit SCD
do 7. 2. 2010
www.sdc.sk

Šiesty zmysel divadla: slovenská scénografia a divadelný plagát po roku 1989

SNG
do 17. 1. 2010
www.sng.sk

Móda 20. storočia v archívnych dokumentoch

Slovenský národný archív
do 31. 3. 2010
www.civil.gov.sk/snarchiv/

Patrik Illo & Vlasta Žáková

Galéria Divyd
do 31. 1. 2010
www.divyd.sk

Liptovský Mikuláš

Čierna skrinka

Výstavná sieň LGPMB
do 31. 1. 2010

Pezinok

Jana Cepková, Blanka Cepková

Emaily a textilné objekty
Malokarpatské múzeum
do 31. 1. 2010
www.muzeumpezinok.sk

ČESKÁ REPUBLIKA

Brno

Thonet, Kohn, Mundus a ti druzí

Ohýbaný nábytok v 1. polovici 20. storočia
MG – Uměleckoprůmyslové muzeum
11. 2. – 23. 5. 2010
www.moravska-galerie.cz

Praha

Švédske sklo

UPM
do 28. 2. 2010
www.upm.cz

RAKÚSKO

Viedeň

Slávny textil – látky Otomanskej ríše

MAK
do 7. 2. 2010
www.mak.at

Nábytok ako trofej

MAK
do 28. 2. 2010
www.mak.at

body.check – hightech pre naše zdravie

Technické múzeum
do 14. 4. 2010
www.technischesmuseum.at

Linz

Prípad Forum Design

Landesgalerie Linz
do 28. 2. 2010
www.landessgalerie.at

NEMECKO

Düsseldorf

László Moholy-Nagy: Retrospektíva

Schirn Kunsthalle
do 7. 2. 2010
www.schirn-kunsthalle.de

Halle

Koruna pre mesto. Walter Gropius v súťaži

Kunstmuseum des Landes Sachsen-Anhalt
do 24. 1. 2010
www.stiftung-moritzburg.de

Frankfurt n. M.

László Moholy-Nagy: Retrospektíva

Schirn Kunsthalle
do 7. 2. 2010
www.schirn-kunsthalle.de

Hamburg

Fenomén IKEA

Museum für Kunst und Gewerbe
do 28. 2. 2010
www.mkg-hamburg.de

Mníchov

Zlín – modelové mesto moderny

Pinakothek der Moderne
do 21. 2. 2010
www.pinakothek.de

You fade to light. rAndom International

Pinakothek der Moderne
do 7. 2. 2010
www.die-neue-sammlung.de

Weil am Rhein

Antitelá: Fernando & Humberto Campana

Vitra Design Museum
do 28. 2. 2010
www.design-museum.de

USA

New York

Šmyk! Papier pod nožom

Museum of Arts & Design
do 4. 4. 2010
www.madmuseum.org

Design USA: aktuálne inovácie

Cooper-Hewitt National Design Museum
do 14. 4. 2010
www.cooperhewitt.org

Etika a estetika: udržateľná móda

Pratt Manhattan Gallery
do 20. 2. 2010
www.pratt.edu

Nová typografia

The Museum of Modern Art
do 12. 7. 2010
www.moma.org

VELKÁ BRITÁNIA

Londýn

Ergonómia – skutočný dizajn

Design Museum
do 7. 3. 2010
www.designmuseum.org

V&A Illustration Awards 2009

Victoria & Albert Museum
do 21. 3. 2010
www.vam.ac.uk

Dieter Rams – menej a viac

Design Museum
do 14. 3. 2010
www.designmuseum.org

Decode: Digital Design Sensations

Victoria & Albert Museum
do 11. 4. 2010
www.vam.ac.uk

13. január – 7. február 2010

6x10

rokov v praxi

Výstavný a informačný bod

6 dizajnérov 10 rokov

SATELIT

po skončení FA STU

Dobrovičova 3, 811 07 Bratislava

predstaví svoju

Otvorené denne okrem pondelka 13,00–18,00

prácu po škole

dubravova@sdc.sk, tel. 0918 110 247

www.sdc.sk

SATELIT

Tomáš Král: In contact with the material

The first thing that comes to our minds in regard to Swiss design is probably the saying „precise as a Swiss watch“. In Switzerland, design is an essential part of the national economy, whereas it's by far not only related to the Swiss watch industry. Our interview with the young designer Tomáš Král only proves this point. Since last year, he is a graduate of the Ecole Cantonale d'Art v Lausanne, where also works today as an assistant and at the same time he cooperates on product development with various Swiss as well as international companies.

An obligatory question for start: how does a fresh graduate of the Slovak Technical University in Bratislava get to the Ecole Cantonale d'Art de Lausanne in Switzerland? In 2008 you graduated there in the department of industrial design. Why Switzerland?

The ECAL caught my eye already at an early point in my life. It's one of the top schools in Europe. Its prestige can be compared to the functioning of a Swiss watch. Since my youth, I was focused on the Francophone environment and I wanted to study design outside of Slovakia. From this perspective it was not a complicated selection. We might not perceive it in Slovakia, but Swiss design has always been on top, whether it was in the field of furniture design (Vitra, USM), or luxury accessories.

Currently you are employed at the school as an assistant. What does the position of an assistant entail?

I have finished my post-gradual studies in 2008 and right after that I have tried a one-year study of luxury design, which has tempted me because the philosophy of luxury producing companies is different from the one of common industrial design. Mostly it's about the philosophy of the brand, about emphasizing the beauty of materials and forms. I was curious. I have finished my studies in summer

and right now I'm working intensively on my own career and assistant work at the newly opened masters' study of product design. My job is to be a sort of connection between the teacher and the students, communicating, steering, correcting, similarly as a designer does it between the client for whom he works and the company, which is responsible for the realization of the project.

What criteria does the luxury design department set for its students?

It's an intensive course focusing mainly on cooperation with companies from the luxury industry, both Swiss and international. The idea is to work on particular products for a selected company. The best two or three works are always produced by the given company and produced in a limited series, or exhibited on prestigious fairs and events. Currently we have organized our first mobile exhibition, which is currently in Singapore. So it is a cooperation between the company, the school and the student, lucrative for all sides. The company gains fresh ideas, the school presents itself and the students gain experience and practice.

How do you perceive the situation of luxury products in these times of economic crisis? What importance do these products have, let's say, within the Swiss economy?

Of course, the result of the crisis is that people are more cautious, they think more about what they invest their money in. For this reason, the companies focusing on production of luxury articles think more about what they offer and how they can distinguish themselves from the rest, to catch attention. In this industry the commissions are more long-term affairs, the purchase orders are made several years in advance, so the companies can keep their productivity in a certain time horizon. Nevertheless, even in this time, many companies invest into the future - into the development of new collections, new technologies etc. For example the company Rolex invests into the construction of a Rolex learning centre at the Polytechnic school in Lausanne.

On Designblok in Prague, you've presented your final master's work Plug, for which you were also awarded with the prize Best collection of housing accessories. How has this collection emerged? Why precisely glass and cork?

text Zuzana Šidlíková photography archive of T. K. translation Matej Gyárfás

designum⁶2009

Tomáš Král: In contact with the material

summary 81

My method of work and approach to design in general is largely based on direct work with the material as such, on the testing of its characteristics, and a direct search for new ways of use with the help of new technologies. In the beginning, I have used both glass and cork separately. I was interested in glass because of its frailty and hardness and in cork because it's a material that can easily be treated and shaped without losing its flexibility and softness. And yet, both materials are natural and in their own way they fit together well. Their combination - the principle of the bottle stopper - is being used for ages for closing wine bottles, where the relation of these two materials ensures the impermeability of the bottle. This principle has impressed me, whereas in the Plug collection I shift it onto another level. I am making use of the firmness of the joint and at the same time I am transforming the bottle stopper, I am playing with its proportions, I'm creating new functions for it...

Do you also present your products on other European design conventions and fairs? What importance do such events have for the designer?

Especially nowadays it is very important for the designers to present and exhibit their works, when the number of designers is increasing and you have to be able to impress, distinguish yourself from others and be original. Every year, I attend several design events, whether by myself or as part of the ECAL. The important thing is to evolve and always offer something new. You have to bear in mind that what you do will help you, push you somewhere higher, because there's hard creative work and lots of energy behind it, mainly related to the financing of projects, which is a fairly big thing.

Your works - furniture and small household accessories - are mainly intended for the interior. The choice of material evidently does not limit you too - you work with wood, metal, glass, plastic and even textile, which you were designing during your yearly study in Trenčín. Are there any limits in regard to material, or any products that you prefer designing? What should good design have in your opinion?

I like projects where I can work directly with the material, transform it from the start, use its characteristics, which in the end tell me a lot and guide me when I create the form and appearance of the product. There are materials, which enable this more, other less. Personally I like glass, wood, ceramics or metal. Design is interesting for me also because I can choose to work with all these materials, connect them, combine them. In my opinion, the ideas of Dieter Rams about good design are still valid even today. When deciding whether the design is good or bad, you have to consider it from different perspectives. You also have to take the context, in which

the given product was created, into account. I think good design needs to be simple and comprehensible. You should be able to comprehend the function, idea and context of the product easily, without too much explaining. For example the concept of IKEA is very interesting, the idea of 'flat pack furniture', created mainly from natural materials is in its way a commercial revolution of furniture. But sometimes, when you come home and unpack all these screws and plastic connectors that are a part of your new bed, you get the feeling that this could be made more simple, or you decide that next time you will order your bed already assembled.

In the year 2005 you were awarded with a commendatory recognition in the Electrolux design lab competition, where your works responded to the vision of the household in 2020. What is your overall personal notion of the living space in 10 - 20 years?

I don't think there will be any massive changes in our households in the near future. Of course, technology is evolving very rapidly and visions or concepts of its integration are competing one over the other, but this happens too quickly for the human to adapt to it. I think that each of us will still enjoy sitting on a comfortable chair from a pleasant wooden material.

You've had the chance to cooperate with numerous personalities from the world of design such as Ronan Bouroullec, Martino Gamper, Sebastian Bergne, Florence Doléac as well as with big companies such as Swarovski, Bernardaud, Ligne Roset, Coca-Cola, Etain et Prestige... How is it possible to have such rich practice at your age? Which of these projects do you value the most?

For my experience, I am most of all bound to ECAL. It's a crossroad of prominent personalities from the world of design and an interesting cooperation with the companies. Already during my studies I had dedicated a lot of time to design, I travel, I like to try new things all the time, I exhibit... and the results show up soon.

I enjoy working with companies that have a certain 'savoir faire' - a technology or material, which they make available for the designer. From my recent activities I value one of my projects I did during my study of luxury design for the French company Christofle, a silver tea set Float, produced in a series of 25 pieces.

Do you have an idea what you will dedicate yourself to in the next few years? What are your plans?

My plan is to work on defining my own style and my own design studio. I will try to find time and means for my own work, apart from the more commercial work. #

www.tomaskral.ch

2

1

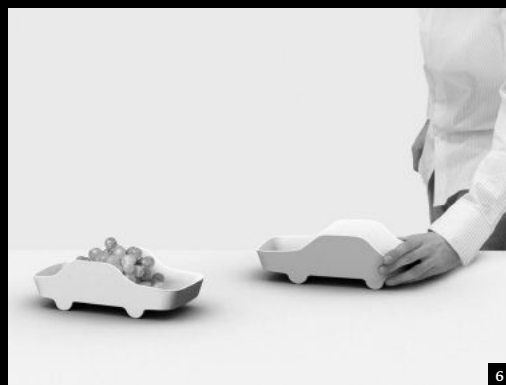
3

4

5

6

7

8

9

1,2 Aluminium taboret ARRAY, 2007.
Photo: Tomáš Král.
3,5 PLUG, a project of vessels and
luminaries from cork and glass,
Ecal, 2008. Photo: Michel Bonvin.

4 Portable plastic vessel for the
kitchen, Ecal, 2006. Photo: Milo
Keller.
6 BIG RACE! A set of bowls inspired
by the form of a car - prototype,
ceramics, 2007. Photo: Tomáš Král.
7 Tomáš Král.

8 Upgrade - gold labels. Bottle deco-
ration, inspired by original labels,
2007. Photo: Tomáš Král.
9 A silver teas set FLOAT for the
company Christofle, Ecal, 2009.
Photo: Christofle.

Csáder's stay in the Netherlands

An important change has occurred in the life of Ladislav Csáder in the year 1936. The Dutch printmaker Jan van der Linden asked his Bauhaus colleague Irena Blühová to help him find a young and modern printmaker from Bratislava. Based on their recommendation, Csáder started to work for the Co-op 2 agency. Together with his wife he has moved together to Amsterdam, a city of outstanding artistic tradition, for more than four years.

To quote the text of Monika Mikušová from the catalogue dedicated to L. Csáder¹:

„The Co-op 2 agency was found in 1934 by the photographer Paul Guermontprez. With a name inspired by the work of the architect and designer Hannes Meyer, this agency is connected with prominent personalities of Dutch photography and graphic design, e.g. the photographer Violette Cornelius; the co-worker of László Moholy-Nagy Paul Hartland; Kryn Taconis, who later became the sole Dutch member of the Magnum agency; or Otto Treumann, considered to be one of the founders of Dutch graphic design. Other co-workers of the agency include e.g. the illustrator Leo Meter. Most of the works of Co-op 2 were dominated by commercial photography, followed by typographic and drawing techniques, as well as book covers for Dutch and English publishing houses. Where photography and typography were following the aesthetic of the New perception, other elements were done in a more traditional style, probably because of the need to conform to the demands of the submitters.“

Csáder was studying here as well. He attended night courses at the Nieuwe Kunstschool, which was inspired by Bauhaus. Sadly, it has lasted even shorter than the School of applied arts. In Amsterdam he has worked mainly with Hajo Rose, Mart Stam and the printmakers from the group „de 8“.

In his autobiography, which he wrote after his return from the Netherlands in 1940, he has stated that he was offered (probably by H. Rose) to lead the printmaking department at the Nieuwe Kunstschool. Hajo Rose was supposed to be named for the chief of the printmaking department at the Amsterdam school of applied art.

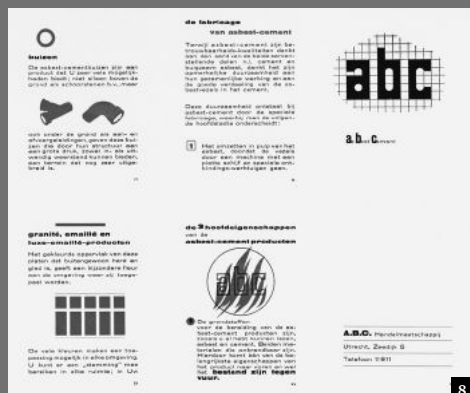
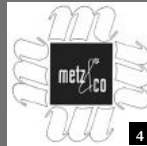
In the year 1939 he has participated on the international poster exhibition in Amsterdam. Together with Hajo Rose he was also working on the spatial and graphic aspects of the exhibition of applied art. He was working for ABC - a company producing asbestos-cement products, the shopping malls Metz and Bijenkorf as well as other companies. He has designed book covers and illustrated books for both Dutch and English publishing houses. This part of his work - not well known, although evidently very significant - is still to be mapped. Csáder himself adds that in the end of his stay he found „purpose in the Dutch film production, which was at that time growing stronger rapidly“. During the occupation of the Netherlands, Csáder has returned to Bratislava. His stay has affirmed the correctness of his path to the Modern, strengthened his self-conscience and breadth of views. From our perspective, his efforts for font creation count among the most interesting ones. We will focus on this part of his extraordinary work in the next issue.

#

1 Longauer, L., Mikušová, M. Ladislav Csáder, zabudnutý bratislavský modernista. Vrútky, 2009.

1. A. M. V. J. Advertising leaflet. Offset, 395 x 220 mm, 1936 - 1939.
2. A. M. V. J. Advertising leaflet. Offset, 395 x 220 mm, 1936 - 1939.
3. Advertising leaflet for a dance school. Offset, 353 x 179 mm, 1936 - 1939.
4. Metz & Co. Brand design. Tempera, 129 x 129 mm, 1936 - 1939.
5. Sketches of typographic symbols. Pencil and colour pencils, drawing. Montage of small sketches, 1936 - 1940.
6. Design of a notification concerning the change of address. Tempera, 103 x 300 mm, 1940.
7. The Straycat. Book cover design. Tempera, 114 x 83 mm, 1936 - 1940.
8. A. B. C. AzBestCement. Advertisement leaflet for a company. Offset, 250 x 210 mm, 1936 - 1939.
9. Luitpold: Donna. Book cover design. Tempera, 206 x 125 mm, 1936 - 1940.
10. Vernon McKenzie: Trough turbulent Years. Book cover design, 1936 - 1940.

In the Name Of the Father

(or the troubles with L-caron)

„Is it all worth it in the end?“ might be the type designer's lament in a moment of weakness.

As a typeface designer I spend countless hours designing first the basic Latin alphabet, then the extended Latin alphabet (to support languages ranging from Icelandic to Maltese), then mathematical symbols, currency symbols, diacritics, punctuation, Cyrillic characters, Greek characters... The tiniest details of design and spacing have to be checked. With more than 2000 characters per font, it can be a tedious task to make sure that all possible letter combinations look as they should. I could easily spend a week adjusting the spacing of the characters needed to write polytonic Greek. But only a handful of people use polytonic Greek, the basically obsolete system replaced by modern Greek. What else could be accomplished in the time that I spend adjusting characters that someone, somewhere might use sometime? How many lives could be saved? How many trees planted? How many houses rebuilt? What am I doing here? Does it make any sense? Although I usually manage to convince myself that what I do is tremendously important (‘visualizing the language’, as I grandiosely call it), there are those weak moments when I am not sure. (After all, how many more fonts does the world really need?) Especially now: our daughter Elisa was born less than a week ago, scrambling all our routines, shuffling all our priorities. How can I compare spending an hour adjusting the spacing of a font to spending an hour soothing my baby daughter?

I haven't touched a bezier curve for a week now, being a good father. And one of my fatherly duties is to stop by the city hall to request the birth certificate. Armed with all the necessary paperwork, I enter the monumental building of The Hague municipal office. After a brief wait, I get to explain to a charming, efficient lady that I have come to register our newborn.

„Lovely. Congratulations,‘ she says.

I present my ID, my wife's ID and the papers from the hospital. Everything is fine, everything is in order, everyone is smiling, until suddenly she says, „And what is your name?“ The methodical Dutch civil servant can't find my name in the system.

„How do you spell that again?“

As a descendant of the Slavic settlers of the Danube river basin, I have a surname with an accent: Bilak. The name has given me some trouble because of the accent over the L. When I first arrived in the Netherlands, another efficient public servant in his best effort to record my name wrote: Bil' ak. „Pretty close,‘ I thought at the time. Charming even, how hard they try. Except that when I receive official mail, their software, programmed to capitalize all proper nouns, addresses it to P. Bil' Ak, which probably makes my neighbors wonder what African tribe I come from.

After ten minutes of fruitless searching in the database for all possible variations of my last name, there are now four determined bureaucrats coming up with ideas. „Try searching by first name.‘ There are over 4000 Peters living in The Hague. „Try his birth date.‘ 253 people born on the same day.

After what seems like an eternity of searching, they finally find my records. But instead of relief, I feel concern: will Elisa have to go through this every time? I try to take action.

„Look, my name is not right in the database. It is not Bil' ak, it is Biłak.‘ The gathering of Dutch civil servants gives me a collective perplexed look.

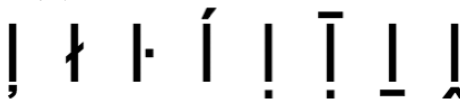
„But that's just what we have, don't you see.‘ I try to remain calm and polite.

„Well, no it isn't.‘ I even have a convincing argument. „Move the cursor one letter at a time. It should be 5 characters: B-i-l-a-k, see, not B-i-l-apostrophe-space-a-k, as it is now.‘

„The trouble is,‘ I say in the voice I use in my typography lectures, „that instead of the small letter L with a caron, you used L and an apostrophe. L-caron is a character used only in the Slovak language, so perhaps your computer doesn't have access to it.‘

„No, that's impossible, we recognize all accents-look.‘ The assembly of clerks shows off, scrolling through a collection of accented characters.

I scan through them, dismissing Latvian L with a cedilla, Polish L with a stroke, Catalan L with a mid dot, another few L's whose uses I don't know.

Finally I see it. ‚L-caron, there it is!’ I exclaim.

Ĺ

‚That’s not it, that looks completely different.’
Indeed, the L-caron that I am pointing to has a different form of caron, something like an inverted circumflex, a little upside-down roof. ‚It looks different because of the font you use, but it is the right character,’ I insist.
‚No, no, that’s a different letter. This is the right one,’ says one of the clerks, pointing at L-acute, another letter used in Slovak.

l

I begin to realise that this is going to be difficult. I’ve lectured on typography to students, to professors, to designers, but never to sceptical city hall employees. The only point of reference they have is my original birth certificate, and I have to agree that the L-acute looks closest to it. I start to explain that L-caron is a palatalized consonant unique to the Slovak language, that it is almost always followed by a vowel, that Jan Hus the Czech religious reformer is credited with the reforms of Czech orthography and first introduced diacritical marks sometime in the 15th century. That Anton Bernolák codified the Slovak language standards in his 1787 *Dissertatio philologico-critica de literis Slavorum* and introduced the L-caron.

The clerks are not impressed.
‚This is a different letter, not your L-caron.’
I start to lose patience.
‚It’s your font which is wrong. What is it? Oh, I see, it’s Arial. Well, Arial Unicode is simply wrong. The problem is in the font.’ I start to sketch the differences between the correct and incorrect version on the back of an official document. ‚Two different representations, but the same phonetic value. Both versions are acceptable, but THIS ONE,’ I say with dramatic emphasis, ‚is the general standard in Slovak orthography.’
The clerks are dismissive, unwilling to negotiate the value of their system font. I am fighting an uphill battle. In the depths of my soul I begin to wonder: how many fonts have I designed? Many. Too many. But I’d be willing to change them all to include the incorrect version of the L-caron to save Elisa future troubles.

‚We can call the Slovak embassy, and they will prove that this is the correct character.’

I suggest.
‚No, that is not legally acceptable.’
‚So what would you need in order to accept the correct spelling of the name?’
‚We would need your birth certificate with this version of L,’ the clerk says, pointing to the incorrect L-caron.

I was running out of options. Getting a new birth certificate with the wrong L-caron would be as difficult as changing the font in The Hague’s municipal computers. Suddenly I had an idea. On the table was a sample template of the birth certificate, and when I looked closely, I saw that it used Times New Roman.

‚Can we try something? Just a test, nothing binding,’ I say.

I receive a hesitant approval.
‚Try using this incorrect L-caron and print the birth certificate. I think it will look fine when you print it.’

‚No it won’t,’ the clerks say, ‚it will be just the same.’

‚Please, just try it.’
I am taking a risk, counting on the fact that if the print is really made in Times New Roman, it is highly unlikely that the L-caron is incorrect in that font as well. The clerks enter the name. The ancient printer whines and clacks, then stops. Dramatic silence. I feel like I am performing the ultimate magic trick. The printer ejects the paper and five clerks huddle around it, scrutinizing it carefully. I can hardly breathe. The clerks shake their heads.

‚This is really strange. It looks different.’

Biľak ▶ Bil’ak

The printed version has the correct L-caron. The municipal computers display in Arial Unicode, but they print in Times New Roman, and the birth certificate looks just fine. I feel the thrill of victory and the clerks start to realize that the problem is indeed in the font. Ten minutes later I am holding the correctly spelled certificate in my hands, holding it as tightly as I hold Elisa when she cries.

#

<http://www.typotheque.com/articles/lcaron>

designum⁶2009

časopis o dizajne / design magazine vychádza 6-krát ročne / a bimonthly
číslo / number: 06 rok / year: 2009 ročník / volume: xv cena / price: 2,16 €

vydáva/edited by:

Slovenské centrum dizajnu
/Slovak Design Centre

**zodpovedné redaktorky/executive
and contributing editors:**

Lubica Pavlovičová ›
lubica.pavlovicova@sdc.sk
Zuzana Šidliková ›
zuzana.sidlikova@sdc.sk

Jazyková redakcia/proof reader:

Katarína Weissová

jazykový preklad/translation:

Matej Gyárfáš

marketing:

Lucia Hakelová › marketing@sdc.sk

redakčný kruh/editorial cooperators:

Silvia Fedorová
Mária Rišková
Marián Laššák
Sylvia Jokelová
Marek Škripeň
Zdeno Kolesár
Palo Bálik
Martin Struss
Sabína Jankovičová
Jozef Kovalčík

Layout/layout:

Emil Drličiak

**Designum⁶2009 - Vizuála koncepcia,
obálka/visual conception, cover:**

Robert Paršo › STUPIDesign

tlač/printing: X line, Bratislava

© copyright: SCD, ISSN 1335-034x

Registrované MK SR č. 2941/09

**informácie o predaji časopisu
a iných publikácií SCD:**

www.scd.sk

voľný predaj:

v stánkoch distribučnej spoločnosti
Mediaprint Kapa

**v kníhkupectvách a galériách
v Bratislave:**

Galéria SATELIT a knižnica SDC
Artforum
Prospero
Art Books (STU)

**v kníhkupectvách a galériách
mimo Bratislavy:**

Artforum v Banskej Bystrici, Žiline,
Košiciach, Trnave
Stanica Žilina-Záriečie
Futurista Universum v Prahe

distribúcia / distribution:

L.K. Permanent, s.r.o.
P.O. Box 4
834 14 Bratislava
tel.: + 421 (0) 2 4445 3711
fax: + 421 (0) 2 4437 3311
e-mail: lkpermanent@lkpermanent.sk

sídlo redakcie/headquarter:

SDC - Designum
Jakubovo nám. 12
814 99 Bratislava
Slovak Republic
tel.: + 421 (0) 2 204 77 319
fax: + 421 (0) 2 204 77 310
e-mail: sdc@sdc.sk
web: www.sdc.sk

**objednávky a predplatné
/subscription orders:**

SDC - Designum
Jakubovo nám. 12
P.O.BOX 131
814 99 Bratislava
Slovak republic,
tel.: + 421 (0) 2 204 77 314
fax: + 421 (0) 2 204 77 310
e-mail: natalia.galbava@sdc.sk
designum@sdc.sk

www.predplatne.net**inzercia info:**

www.sdc.sk
natalia.galbava@sdc.sk

Redakcia nezodpovedá za obsah inzerátov. Preberanie materiálov je možné len s písomným povolením vydavateľa. Jednotlivé články vyjadrujú názory autorov a nemusia byť vždy totožné so stanoviskom vydavateľa a redakcie.

Vopred nevyžiadané príspevky redakcia nevracia. #

obálka/cover: detail plagátu z workshopu Rural Poster, Peter Vido (SK)